

ARGIA

ANTON VALVERDE

«Amateurismoak
eman dit nahi
nuen kantagintza
mota egiteko
aukera»

GIZARTEA

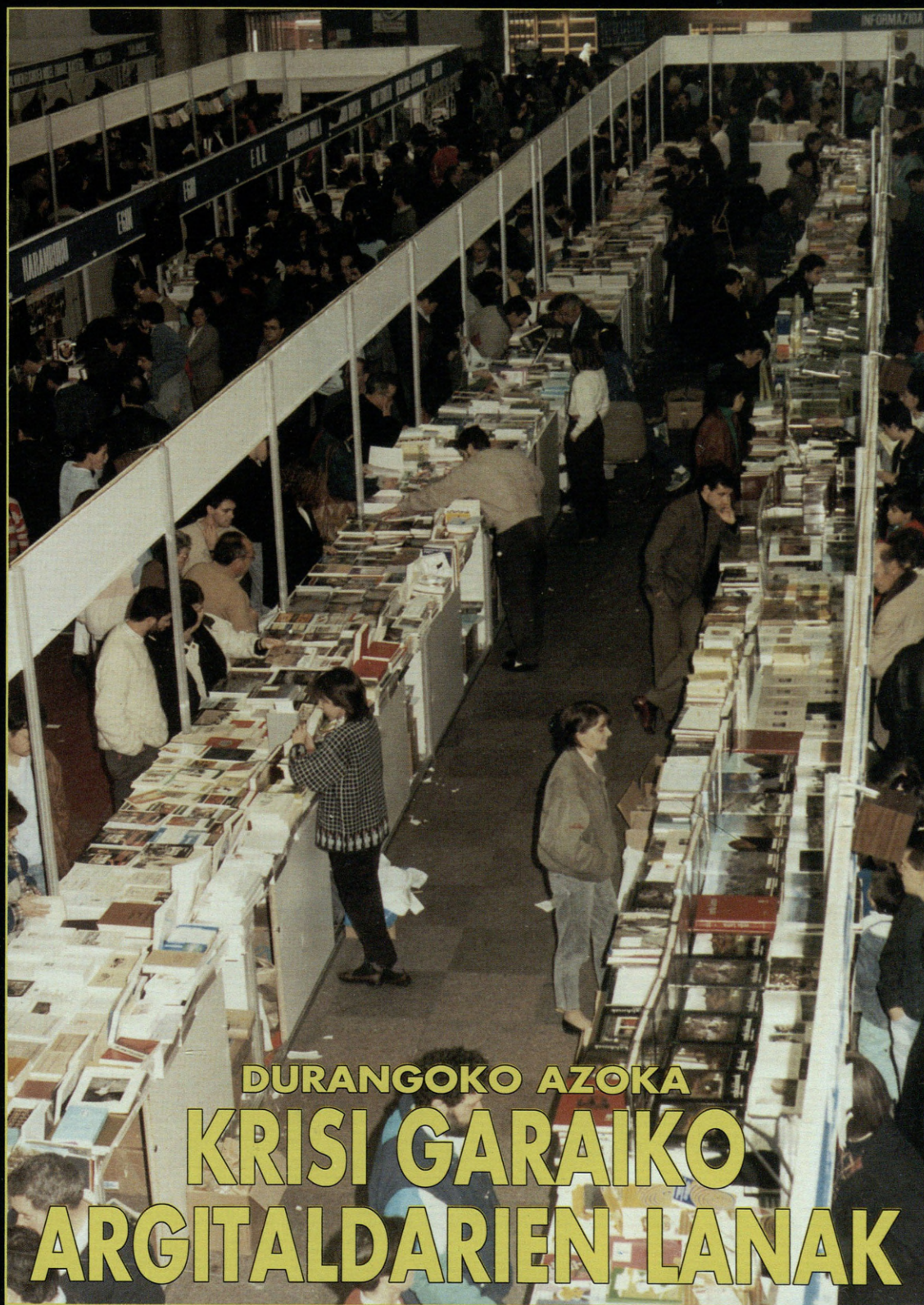
Bosniarren etorrera,
elkartasun aitzakia

JOSU TELLABIDE

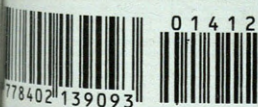
«Etnia, lurralde
historiko eta
sentimenduen
arabera banatu
ditut Europako
lurrak»

POLITIKA

Xanti Brouard eta
Alcala kasuetako
epaiketak,
justiziarik gabeko
justiziaren adibide

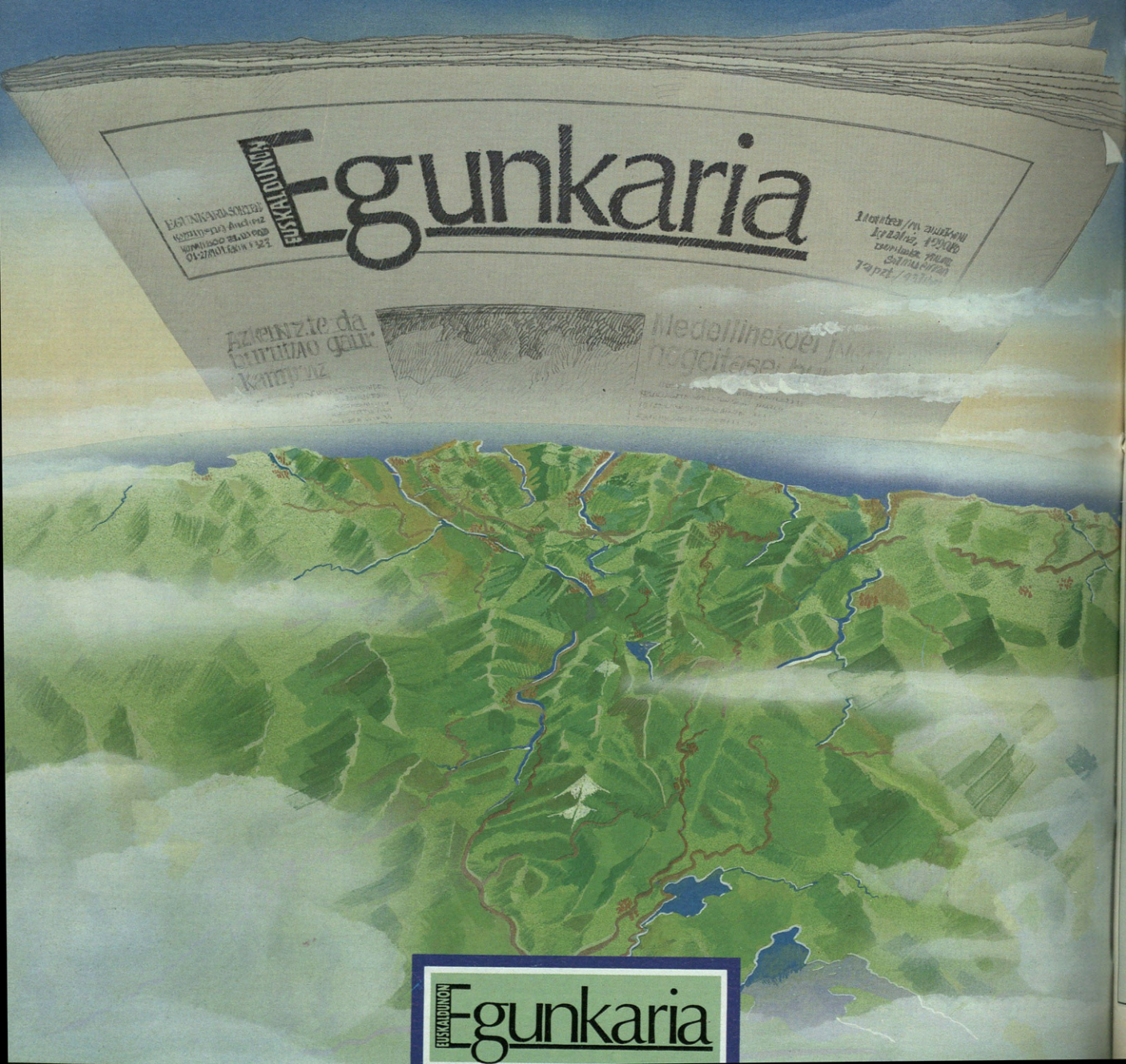
**DURANGOKO AZOKA
KRISI GARAIKO
ARGITALDARIEN LANAK**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Zinemaldiaz, berriro ere

BADIRUDI ez dugula bakerik izango kontu honekin. Izarrak aspaldi joanak, porrota agerian gelditua, nagikeria... Eta orain zuzendari nagusiaren aldaketa.

Ez dut uste nik Barnet merezitako osperik gabe ekarriko zutenik Donostiara. Ez dut uste, bestalde, horren gaitasun mugatukoa denik. Orain zuzendari berria ezarri nahi dute, horrela zerbait konponduko dela-koan.

Zinemaren sektorea krisialdiak jota baldin badago, nola espero daiteke egiten diren goi mailako lan eskasak Donostiara ekartzea?

Neure ustez, zinemaldiaren helburuak aldatu beharko lituzkete arduradunek. Izan ere, ekartzea ez omen da sistemarik arrakastatsuenaren, areto barrukoa eskasa baldin bada.

Beraz, zein kezka dago zinemaldiaren filosofia aldatzeko? Edo bestela esanda, zein da egungo filosofiaren helburua, Zinemaldi ona antolatzea ala Donostiaz mundu osoan hitz egitea?

IRAKUR- LEAK MINTZO

Neure iritziz, beharrezkoa litzateke aldaketarik, adibidez, helburu erraldoi horiei uko egin eta... bertako zuzendari gazteak bultzatzea. Ez litzateke aukera ederra Donostiako Zinemaldia, bertan egiten den zinea kanpotarrentzat erakuslehoi bihurtzeko? Ez dute laguntzarik, ez zaie lana baloratzeko, zorretan gelditzen dira filmeren bat egin nahi izanez gero... Horrela ez da goi mailakoa iristera izango. Zertarako Kultura Sailik Eusko Jaurlaritzan, Diputazioan edo Udalean?

Txema Larunbe
(Donostia)

Tiro hotsak mendi zulotan

URTERO gertatzen zaigu gauza bera gure mendietan. Baserritarrei ez zaie bakean uzten, baratzak eta belar soroak ehiztariez gainezka... lorik ere ezin egin mendi inguruan. Eta guzti hori zertarako? Bada, urtea bete ez duten txoriak tiroz akabatzeko, kirol hutseko aitzakiarekin. Eta, ehizarik aurkitu ezean, edozeri tiroka. Egia da mendia, kasu askotan, beste askok baino hobe ezagutu eta —hainbatetan— errespetatzen duzuela, baina horren zaila al da armarik gabe mendiratzeko? Nora ote goaz horrela? Ez al zarete konturatzen zuek baino jende gehiagok maite duela mendi *baketsua*? Etxe bazterrean zozo eta untxiak ikustea izugarri atsegin dut, askotan ezin delako basanimaliakin gozatu. Beraz, zein eskubide duzue niri gozagarri hori galeratzeko? Espero dut karta hau zuen hausnarketarako bide izango dela, noizbait konturatuko zaretelakoan egiten duzuen astakeriaz.

Mikel San Andres
(Irun)

H I R U G A R R E N B E G I A

Inaki, ez zaitut ezagutu

ASKOREN mina ez da, gure kasuan behintzat, txoroen atsegina; baina ez gu txoro ez garelako —eta ez gara—, ezin dugulako aitzakia bezala onartu baizik. Gainera, egia ere bada ez dela maiz gertatzen. Argazki oinak dira batzuetan nahasten direnak, argazkiak besteetan, eta hauxe gure kasua. **Irazabalbeitia** Atlantikoko ur hotzen gainean agertu zaigu, naufrago bakarti, eta bere zutabearen egiletzat hondartza ezezaguna.

Bata zuria ken dezan eskatzea atrebentzia handia ez zaigu iruditzen, baina hortik hondartza batean eguzkia hartzen jartzera tarte handixe dago. Azpian izenik eka-

rriko ez balu uler genezake, izpiritu funanbulistaz, hondartzako irudia eta berotegi efektuaren arteko lotura, zera, eguzki izpiek sor dezaketen minbizia, ozono geruzaren zuloa... Ekilibrista onenak ere, ordea, nekez kausituko lioke loturarik itsasoko uren hozberoa eta **Inaki Irazabalbeitia**.

Ez da hain larria, baina horrek ez du kentzen, jakina, aldizkariak hobera jo behar ez duenik. Kantuak dioena *geureganatuko* genuke inolako lotsarik gabe: *«Perfekzioa duenik? Esaidan, non ordea, bere akatsak»*.

Datu historikoez irakurketa oso desberdinak izan ohi dituzte, zenbat

begi hainbat interpretazio. Maila horretan *pribilegiatuak* izan eta ogibidetzat ikuitu zokoa bilatzea dugu, zalantza-dut-beraz-banaiz premisa azken muturreraino eramane eta intsumisioaren erreportaiari begia bota diogu. Frantzian, demokrazia lepoak burutik bereiziz ezarri zuten garaitik omen daude intsumisoak, eta ez gutxi gainera. Jakina frantsesek izan dutela ohitura aitzindari izateko, kontu *aurrerakoietan* bereziki; eta ez dugu ukatzen betidanik ihes egin izan diola jendeak soldadutzari —zentsura aspaldiko osagaia dugu, eta ez frantsesengan soilik—; baina iruditzen zaigu askotxo

luzatu dela intsumisio hitzaren esanahia horiek guztiak barneratzeko. Soldadutzari eta gerrari *nik jai* esan zioten lagun horiek, XIX. mendekoak, intsumisotzat hartzeko *sensu lato* baino gehiago ere behar da.

Informazio asko jasotzen da erreportaian eta koadroetan, agian ez dago oso argi Ipar Euskal Herriko intsumisio eta eragozleen estatusa. Argi geratu da, dena den, orain eta duela 200 urte jendeak gaur adinako gogoia zeukala armadarekiko. Frantsesak okerrenak, gero etorriko dira *«aux armes citoyens»* oihukatzen.

MIKEL ELORZA

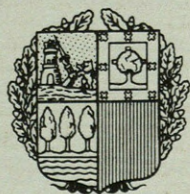
7. Politika kronika. GARBINE UBEDA.
8. Aurki izango dira Xanti Brouard eta Alcala kasuen epaiketak.
Justiziarik gabeko Justiziaren exenplu. AITZIBER YARZA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
16. Josu Tellabide, Europako Etnia eta Herriak Maparen egilea:
«Etnia, lurralde eta sentimenduen arabera banatu ditut Europako lurrak». XABIER LETONA.
18. Nazioarte ttantaka.
20. Antton Valverde: «Amateurismoak eman dit nahi nuen kantagintza egiteko aukera». RITXI LIZARTZA.
26. Errefuxiatu bosniarrak, elkartasun aitzakia. MYRIAM GARTZIA.
31. DOSIERRA: Letra txikiz gogoratuko den doinu makaleko urtea.
J.J. PETRIKORENA, JOXI GOIKOETXEA.
47. Argia Eguna 92: Bi astez kalea hartu du topagunetzat ARGIAK. ARGIA.
50. Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
52. Nemesio Etxanizen «Izotz-kandelak» eleberria kaleratu du Elkarrek.
Fedeari buruzko zalantza mingarriak euskararen dibulgatzaile batengan. J.J. PETRIKORENA.
55. Disko berria plazaratu du Eltzegor taldeak.
Joxe Mari Ostolaza: «Kantaldiak gogoeta guneak izan beharko lirateke». JOXI GOIKOETXEA.
58. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
60. Kultura Agenda.
62. Argitalpenak.
64. Kultura Ttanttaka.
66. Aukeran.
72. Denborapasa.
74. Bi kandela tartari. IÑAKI URIA.

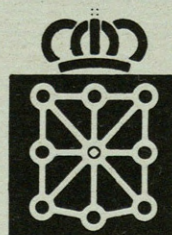
ANTTON VALVERDE: Hogeitabi urte eman ditu jadanik Anttonek kantagintzan, eta orain ere bi proiektu berri burutzear dago. Hizjario gutxiko gizona, bakarrik abiatu zen kantari, baina askotan izan ditu kideak inguruan. Hori dela eta, beti aukeratu izan du bigarren planu hori. Horretaz, bere bilakaeraz eta beste lankideekiko harremanez mintzatu zaigu bere estudioan./20

POLITIKA: Bete dira jada zortzi urte Xanti Brouard eta hiru urte Josu Muguruza hil zituztenetik. Azaroaren 20a hurbiltzen ari zela kaleratu zen epaiketak otsaila edo martxoa aldera burutuko zirela. Baina atentatu hauen atzean gordetzen den guztia argitara emango denik ezin da espero epaiketa hauetatik. Akusazio partikularretako abokatuek ahalegin guztiak egin arren, oztopo handiegiak dira./8

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

ERREFUXIATU

BOSNIARRAK: Abenduaren 5ean helduko dira Euskal Herrira komunikabideek hainbat aldiz gogorarazi dizkiguten 140 errefuxiatu bosniarrak. Zazpi herritan hartuko dituzte. Baina hain goraiatua izan den herri ekimen hauen beste alde ez da hain polita. Izan ere, herri askotako errefuxiatuek eskatu dute hemen bizitzeko baimena. Ezezkia jaso ere bai. Zer dela eta jarrera desberdinak arazo beraren aurrean? **26**

MUSIKA: Eltzegor taldeak laster plazaratuko du «Herrialde berdea» izenburua duen bere hirugarren diskoa. IZ konpainiak argitaratu duen lan honetako musika Fernando Unsainek konposatu du, eta hitz gehienak Joxe Mari Ostolaza «Xalbardin»-ek idatzi ditu. Kultura orrialdeetan agertzen den elkarrizketan, diskoaren mamia azaltzeaz gain, taldearen bilakaera eta kantagintzaren egoeraz mintzatu zaigu Joxe Mari Ostolaza. **55**

DOSIERRA: Durangoko Disko eta Liburu Azokak atek ireki dituen edizio berri honetan, urte osoan kulturaren atalotan egindakoaren errepasoa osatu dugu koloretan datorren gehigarrian. Argitaletxe nahiz disketxeen iritzien haritik abiatu gara. Krisia eta uztia kaskarra azpimarratu dituzte, 1992aren ezaugarri nagusitzat. Urte osoko ikuspegiaren isladaz gain, leku berezia eskaini diogu bestalde, aurrera begirako ildoen aztertzeari. 16 orrialdeetan bildu dugu dena. **31**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartea, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrión.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estixu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

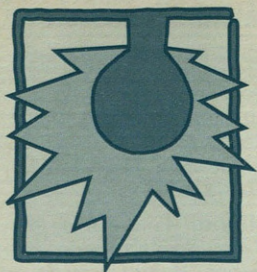
Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak, 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

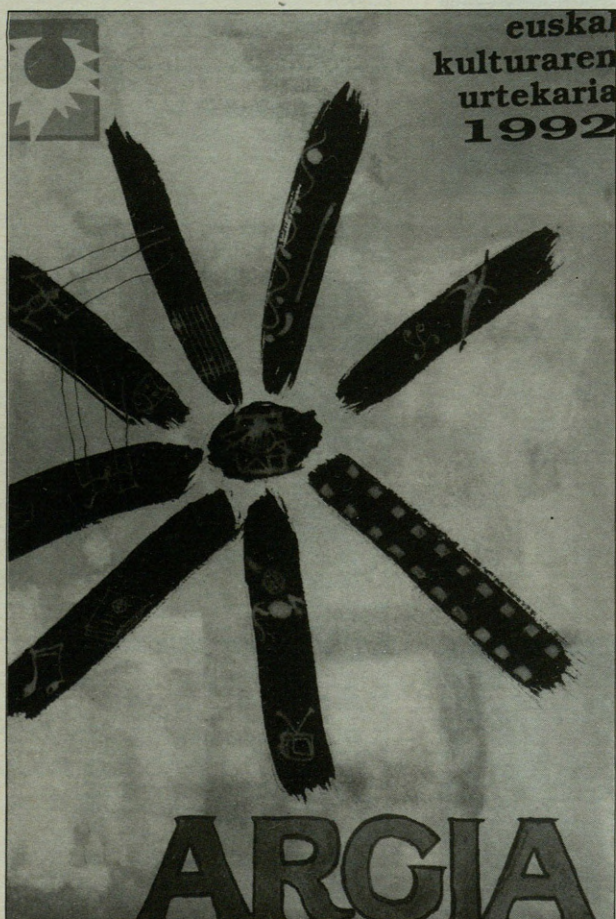
Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

ARGIA

DURANGOKO AZOKAN SALGAI (Abenduaren 5etik 8ra)

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA 92

- Mahai inguru interesgarriak: ETB, 10 urtera, ezbaian; Euskal kultura baturanzko ekimenak; Euskal Eskola Publikoaren Legea; Guggenheim eta EAEko museoak.
- Dossierrak
- Euskal Kulturaren agenda gaurkotua
- Iritziak
- Urte osoko kronologiak

EGUTEGIA 1993

- Takoan bere taulatxo eta guzti.
- Santutegia (euskarazkoa eta kristaua); ilargi, itsaso eta eguzkiaren datuak; txisteak ipuinak errezetak, festen egutegia...
- Sorpresatxo ugari urtean zehar banaturik.

Inpotentziaren mugan

POLITIKAK. botereak eta korruptzioak hain lotura estua duten sasoi honetan, edonork galde lezake zer esan nahi ote duen aipatutako hiru hitz horietariko bakoitzak, ezertan ere lotsagorritu gabe. Banan-banan definitzen hasiz gero, berriz, larrialditxoren bat ere pasatzea batere harritzekoa ez, hiru terminoak erlazioztatzen dituen adibide konprometiturik jarri gabe.

Politika eta ideologia hainbeste estimatzen eta idealizatzen zen garai hura ez baitugu batzuek ezagutu, gaur egun alternatiba oso murrizta uzten zaigu politikari buruzko kronikak astero idatzi behar izaten ditugunoi. Batzuek behinik behin, jakin badakigu ezer berririk ez dugula iragarriko, ezta ustekabeen ere, gure hitzek ez dutela mundua konponduko, are gutxiago Euskal Herriari da-

gozkion arazoak, eta gure iritzi apalek, gure familikoen eta lagunien kuriosidaderako ez bada, ezer gutxi-rako balio dutela. Gainera, dena airtortzen hasita, horrek lasaitzen gaitu 3.000 karakteretik gorako iritzi-kronika idatzi behar dugun bakoitzean.

ASPALDION, hala ere, politikarien kezkek baino gehiago, haurren galderek asaldatzen naute. Politikari ospetsu-handiak ez bezala, beti izaten baita baten bat inguruan, edozertaz, edozein momentuan eta edonola galdetzeko prest. Eta, egia esan, kurdeltasun handiko «gauza» ñimiño horiekin ez baitut atarramendu onik izan sekula, edozer astakeria espero nezake ahoa zabaltzen duten guztietan.

Noizbait, nere iloben batek, tamainaz bera baino handiagoa izaki, asko eta denetik aski dakidanaren uste faltsuan, zorioneko korruptzioa, boterea edo hainbeste aipatzen den politika zer ote diren galdetuko balit, bere amarekin bolada luze batean liskarrean aritzeko artea besterik ez nuke egingo. Ezingo niokelako ezkutatatu politikari onek duten artea ez datzala zintzotasunean, hitzak agudo eta intentzionatuki erabiltzean baizik. Haurrak ez baitira helduak bezain erraz engainatzekoak. Bestalde, inpotentziaren inguruko nere iritzia azalduta, Songoku bezalako batek guzti horiek konponduko lituzkeela entzuteko ere prest ez nagoenez, iloba antzarrak perratzera bidaliko nuke lehen bait lehen, bere gurasoengana alegia, politikari korruptoekin egingo nukeen bezala.

Manu Azkarate euskal preso politikoak egun gorri dauka. Urdailean duen gaitzak sendabiderik ez du, eta hala ere, ez zaio preso orori egokitu beharko litzaiokeen eskubiderik aitortzen. Aspaldi behar zuen izan etxean. Bestalde, beste ezer dagoenaren ustean, ez da aintzakotzat hartzen Senideen ahotatik heldutakoa.

Garbiñe Ubeda

Aurki izango dira Xanti Brouard eta Alcalá kasuetako epaiketak

Justiziarik gabeko Justiziaren adibide

Kolpe gogorra izan ziren ezker abertzalearentzat, baita euskal gizarte osoarentzat ere, Xanti Brouard eta Josu Muguruzaren hilketak. Zortzi urte bete dira Brouard hil zutenetik, hiru Alcaláko gertaeretatik, eta epaiketak otsailerako espero dira. Zazpi pertsona izango dira epaituak, baina epaitegian atentatuaren bultzatzaileen hutsunea sumatzen da. Muineraino iristeko gaindiezinezko horma gehiegi ageri dira.

IGARO berria da azaroaren 20a. Gauza asko gogorarazten dizkigu data horrek, baina zalantzarik gabe, orain dela zortzi eta hiru urte gertatutako hilketak dira oroitzapen gogo-

renak ekartzen dizkigutenak. 1985ean Santi Brouard HASIko lehendakaria hil zuten Bilbon zuen kontsultan. 1989an, berriz, Josu Muguruza, HBko diputatua zena hil eta Iñaki Esnaola

larriki zauritu zituzten Alcalá hotelean.

Zortzigarren eta hirugarren urteurrenak betetzear zezudela, ahozko epaiketak otsaila edo martxo aldera burutuko direla jakin zen, ahozko epaiketaren zabal-tze-autoa eman baitzuten Bilboko Entzutegiak eta Entzutegi Nazionalak.

Alcalá kasuan bost pertsona epaituko dituzte. Alde batetik, ustez ekintza zuzenki burutu zuten Angel Duce eta Ricardo Saenz de Ynestrillas. Bestetik, Yolanda Gonzalez, lehegailuak erosten lagundu, atentatuaren erabilitako materialak gorde eta zenbait ekintzetan ere zuzenki parte hartu izanaz salatua. Jose Hernandez Bartolomek,

Josu Muguruza oso pertsona garrantzitsua zen ezker abertzalearen baitan, toki oso inportantea betetzen zuen.

garai hartan, Madrilgo Chamberi komisaldegiko arma gordailua zuzentzen zuen, eta berak eman zizkien armak Duce eta Ynestrillasi. Antonio Lopez Gonzalezek, lehegailuak lortzeko kontaktuak eman zizkion Ducerri, eta aldi berean, kokaina salmenta bideak ireki, taldearen ekintzak finantzatu ahal izateko.

Bost pertsona hauei ez zaie soilik Alcalá hoteleko atentatua leporatzen, beste bederatzi ekintza ere egotzi nahi zaizkie. Hauen artean Fernando Salas abokatuaren aurkako atentatu saiatzerak eta Madrilgo Lankide Aurrezkian lehegailu bat jarri izana —euskal preso politikoen aldeko kontu korronte bat bertan ireki zutelako—.

Guzti hauengatik zigorgorak eskatzen ditu akusazio partikularrak. Angel Ducerentzat 200 urtetik gorako espetxe zigorra es-

Oztopoz beteriko zortzi urteko bidean atentatuaren buruak zigortzerik ez

ZORTZI urte bete dira jada Xanti Brouard hil zutenetik, hala ere, hil zutenak zeintzuk izan ziren argitzeko bidean jarri diren oztopoen ondorioz, oraindik ere ez da epaiketarik egin eta ez da ezer argitu.

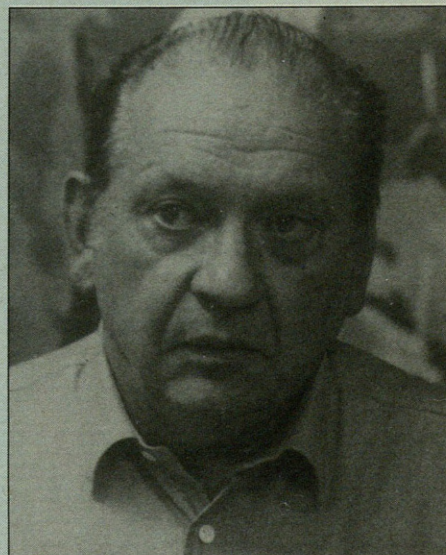
Sumarioa ireki zenetik 9 epaile eta 3 fiskal ezagutu ditu kasuak. Honek izugarrizko denbora galtzeak ekarri ditu, eta azken garaian batez ere, denbora galtzea areagotu egin da, azken urtebetean ez baita inolako aurrerapausorik eman. Gaur egun prozesua erlojuz kontra eraman beharra dago, martxoaren 16an espetxean dagoen Rafael Lopez Ocaña epaituetako bat aske geratuko baita lau urte daramatzalako espetxean, eta legearen arabera epai finkorik gabe igaro dezakeen eperik luzeena da hau. Juan Jose Rodriguez Diaz «El frances», epaitua izango den bestea, behin behineko askatasunean dago.

Rafael Lopez Ocaña aske geratzen bada, Txema Monterok, Brouard familiaren interesak babesten dituen abokatuak, bere kezka azaldu digu: «*Aske geratzen bada, uste dut ez dela epaiketara azaldu ere egingo*».

Txema Montero bi epaituen isiltasuna apurtzen saiatuko da, erru guztia beraien gainera joango dela azalduz. Hala ere, «*beste aldetik eskaintza hobeak izan dituela ziur naiz, ni akusatzaile soil bat besterik ez bainaiz*».

Kasu honek oztopo eta berezitasun handiak izan ditu alde guztietatik. Ez da inongo ekintza polizialik eman. Epaitutakoen berri, beste epaiketa mota batean inplikaturik suertatu zirelako gertatu da, baina ez poliziaren ikerketen bidez.

Txema Monterori eskaera ugari ukatu zaizkio eta hauen artean garrantzitsuen Luis Morcillo Pinillosen prozesamendua izan da. Monteroren ustez, Morcillo kontratatu zituen El Frances eta Ocaña eta bere bidez jakin daiteke nor dagoen atentatu honen atzean. Oso garrantzitsua da Morcillo kasua argitzeko, bera baita ekintza burutzeko agindua eman zutenekiko lotura; baina Entzutegiak ez du onartu Monteroren eskaera eta gaur egun

Latinoamerikako herriren batean dagoela uste da.

Ukatu zaion beste eskaera Morcillo eta Rafael Masa koronelaren arteko harremanak finkatuko zituen zenbait froga egitea da.

Hala ere, Monterok benetako bultzatzaileak argitara emateko saiakera guztiak egingo dituela azaldu digu. Baina, berak azaldu digunez, «*ekintza nork burutu duen eta armak nork lortu zituen jakin ahal izango da, baina epaiketak ez du argituko zeintzuk izan diren atentatu hau bultzatu zutenak*».

Epaiaketen sumarioa oso luzea izan da, batez ere Xanti Brouarden kasuan, eta egon diren oztopoak kontuan hartuz, ez da espero gauza gehiegi argituko direnik. (Argazkia Simal)

katzen dute. Saenz de Ynestrillasentzat, berriz, 185 urte. Jose Hernandezentzat 50 inguru; Yolanda Gonzalez eta Antonio Lopezentzat, azkenik, 20 bat urteko zigorra.

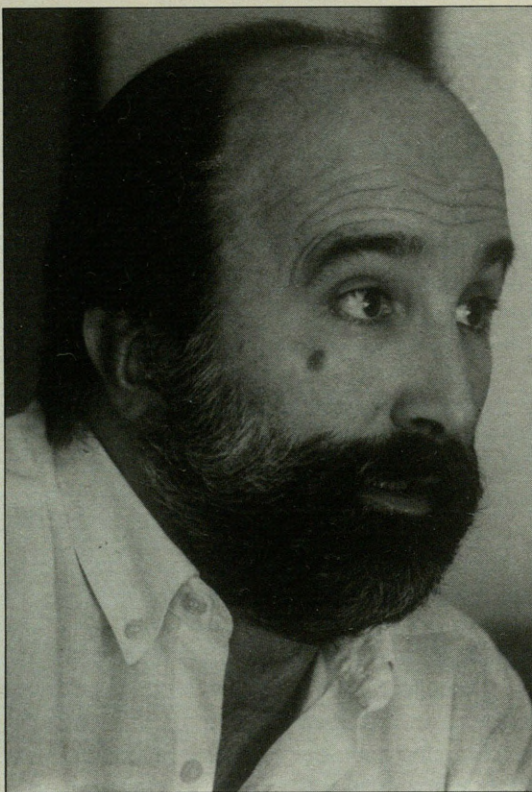
Fiskalak, berriz, 166 urte eskatzen ditu Ducerentzat eta 153 Ynestrillasentzat, ekintza burutu zutelako. 33 urteko espetxe zigorra Jose Hernandezentzat, 16 Yolanda Gonzalezentzat eta 15 Antonio Lopezentzat.

Defentsak, bestalde, epaituak aske ustea eskatzen du froga eza dela eta.

Egun epaiketa hasteko zenbait tramite besterik ez dira gelditzen. Epaitegiak

Iñaki Esnaolak
Alcalako
atentatuan
jasandako zaurien
aztarnak baditu
ere, osasun egoera
onean dago jada.
Teresa Toda Alcalá
hotelean zegoen
HBko
parlamentariekin
afaltzen; oraindik
ere gogorra da
beretzat gau hura
gogoratzea.

paper guztiak fiskalari bidali behar dizkio honek kalifikazioa egin dezan. Ondoren, kalifikazioa akuzazio partikularrari bidaltzen zaio. Azkenik, defentsari zuzentzen zaio beraien idatzia presta dezaten. Gero epaiketako data zehazteko.

Guzti hauek epaiketaren xehetasunak dira, baina atentatu honetan garrantzitsuena berau bultzatu zutenak zeintzuk izan diren jakitean datza. Hala ere, ez da ikusten horretarako nahia. Epaila, Duce eta Ynestrillas atxilotu zituztenetik, ekin-tza beraiek burutu zutela agertzen saiatu da, eta ez da harantzago joan eta akuzazio partikularrari ere ez dio aurrerago jarraitzeko biderik eman. Ez dizkio eskaera

ugari onartu; hotelean zegoen lekuko garrantzitsu batek deklaratzeko eskatu bazuten ere, ez dute lortu.

Honela mintzatu zaigu Jone Goirizelaia akuzazio partikularreko abokatuak. «Barruraino joan behar garela uste dugun arren, akuzazioa planteatzekoan daukagunarekin aurrera jo behar dugu. Bere garaian saiatu ginen urrutirago joaten, baina ezezkoa jaso genuen. Orain dagoenarekin euren eta eurekin egon zirenen aurka joan behar dugu».

Atentatuan jasandako zauriak nahiko ongi gainditu dituen Iñaki Esnaolak, epaiketaren prestaketatik at mantendu bada ere, argi ikusten du: «Puzzle bat egin

zuten bi detenituekin eta hau eginda, gaia hor bukatuko dela uste dut, nahiz eta atzetik beste batzuk daudela pentsatu. Ez dut ezer espero epaiketa honetatik, akusatuak zigortu egingo dituzte, Ducek nire aurka tiro egin zuela askotan adierazi baitu».

Faxistei leporatu nahian

Atentatuaren lekuko izan zen Teresa Toda ere argi ikusten du ezin dela epaiketa honetatik gauzak argitu direnik espero. «Epaia emango da eta horrekin kasua itxiztat hartuko. Estatua Alcalá hoteleko atentatua mendeku bat eta faxisten kontutzat azaltzen saiatu da.. Hala ere, talde faxisten gorakada guztion ahotan dagoen honetan inor ez da gogoratu talde hauen ekintza bortitzen artean Alcalá hoteleko aten-

tatua aipatzeaz».

Epaiketaren atentatu honen benetako bultzatzaileak zeintzuk diren argituko ez bada ere, Estatuaren erantzukizun zibila lortzen ahalgindu beharko dira behintzat abokatuak. Alde honetatik baikortasuna badago. Duce, atentatua burutu zuenean, Poliziako kide zen eta erabilitako armak ere Polizia Nazionaleko komisaldegi batetik baita tozen. Zerbitzuz kanpo egonda ere, polizia den aldetik, Estatuak erantzun egin behar du polizia horren jardueraz.

Epaiketarak beraz, bost epaituentzako zigorrak baino askoz gehiago ezin dela espero agertzen du gaur arteko bilakaerak. Azken batean, Goirizelaia «giltza Estatuak du» hitzek kasuaren muina azaltzen dute. Estatuak nahi dueneraino iritsiko baitira ikerketak.

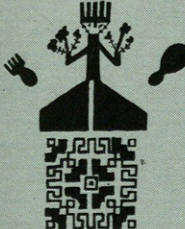
■ **«Barruraino joan behar garela uste dugun arren, akuzazioa planteatzean daukagunarekin aurrera jo behar dugu» ●**
JONE GOIRIZELAIA

Aitziber Yarza

ARGIA txokoak

GARAIA GARAIO JAKIAK

TXARTEL HOTELEAN
Urrut.: 37 01 92
Teléf.: LASARTE-ORIA

TXARTEL · TxOKO
Jatetxea

**Disco - Bar
Txepetx - Kabi**

Mayor bis 35 Lasarte Tel: 37 16 39

DONAMARIAKO BENTA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

*Zure asteburuetako
ingurugiro egokia*

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450708

EDARITEGIA - JATETXEA

SALEGI

eguneko menua * betiko sukaldaritza * karta zerbitzua

Barren plaza, 3 Telefonoa: 13 32 72 - 20800 ZARAUTZ

AMAZKAR

TABERNA

*Oiartzuarren giroan,
zure zain ...*

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

ANKAPALU

LARRABETZU (Bizkaia) ☎ (94) 455 81 97

**GASTEIZKO
EUSKAL TXOKOA**

- Mendi irteeretan
har ezazu parte

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84

Bodegon ARRIZAR

kaxuelitak ♦ ogitartekoak ♦ oilaskoak

Zaldizurreta 7 BEASAIN Tel: 88 98 44

E Z P A L A K

■ JIPOIAK GOARDIA ZIBILAREN KONTROLETAN

Azken astean Goardia Zibilak eginiko kontrolak asko ugaritu dira, eta kontrol hauetan jipoiak jasan izana salatu dute gutxienez lau pertsonak, Amnistia-aren Aldeko Batzordeek adierazi dutenez.

Eraso hauek Bizkaia eta Gipuzkoan izan dira eta guztiak gause gertatu dira. Salatuak izan diren erasoak Urkiola, Apatamonasterio eta Elorrio lotzen dituen bidean eta Astigarratik Oiartzunerako bidean gertatu dira. Erasotutako guztiak, kontrolean geldituak izan ondoren bazter batera eramanak eta jipoituak izan ziren. Gertaera guzti hauek epaitegietan salatuak izan dira.

ABBek beren kezka azaldu dute kontrol eta jipoien ugaritzeagatik, «*honek herritar guztien artean benetako beldurra sortarazten duelako, denak direlako azkenean biktimak*».

■ UPN TXOSTEN IDEOLOGIKO BATERATUAREN BILA

Otsailaren 6 eta 7an burutuko den UPNren kongresurako txosten ideologiko bateratu bat egin nahian dabilta. Horretara, hamar pertsonak osaturiko talde bat osatu dute. Talde honetako partaiderik garrantzitsuenak Jaime Ignacio del Burgo, Juan Cruz Alli eta Jesus Aizpun dira.

Txosten bateratu hau egiteko ideia Del Burgorena izan zen eta alderdiko ideologia ezberdinak biltzea lortu du behintzat. Orain, ikusi egin beharko da lan hau egiteko gai izango ote diren, azken aldian istilu ugari izan baitira UPNko kideen artean Juan Cruz Allik eginiko hainbat adierazpen direla eta. Bestetik, oraindik ere ez da zehaztu talde honek lana nola egingo duen.

■ JON IDIGORAS ERASOTU ZUTEN POLIZIAK ZIGORRIK GABE

HBko Mahai Nazionaleko kide den Jon Idigorasi, 1989ko abenduaren 14ean Bilbon manifestazio batean zeuden poliziek eraso egin zioten. Hala ere, epailearen ustez ez da argi geratu epaitutako hiru poliziek eraso horretan parte hartu zutenik, ondorioz, zigorrik gabe utzi ditu frogatuta dela eta.

Emaniko epaian Jon Idigorasek hainbat zauri jasan zituela azaltzen bada ere, ez da argitu tirabirak nola eta nork hasi zituen. Epaian azaltzen denez, dauden bideo, argazki eta beste-lako testigantzek ez dute argitu zeintzuk izan ziren erasotzaileak.

«Odon Elorza alkateak ez du bere ordezkaria defendatu eta zalantzak sortarazi ditu, horrek HB eta bere arteko kolaborazioa dagoela pentsatzera garamatza».

Gregorio Ordoñez, Donostiako PPko zinegotzia. El Mundo, 92-XI-22

«PSOEk eraman duen jarduera politikoak Estatutua agortu du eta bere jarrerak estatu zentralista batera garamatza gaur egun».

Juan Porres, EAko parlamentaria. Egunkaria, 92-XI-26

«Gaur egun bizi dugun gatazkaren soluzioa politikoa da, arazo politiko baten aurrean baikaude».

Iñaki Castro, Ertzaintzako ERNE sidikatuko idazkari nagusia. Egin, 92-XI-21

G O R D E T Z E K O A K

EA-EUE KOALIZIOAN ERE ARAZOAK DAUDE

EA eta EUEren arteko koalizioa gertatuko zela guztion ahotan izan da azken aldean. Horrela, hauteskunde koalizioaren aurkezpene Donostiako Anoeta belodromoan izan zen. Bertan, guztiak bateratze horren arrakastaren ziurtasuna ageri zuten, eta guztia ongi doala azalarazi nahi izan zuten. Hala ere, koalizio honekin batere ados ez daudenak ere badaude. Honen adibide izan daiteke Ordiziako alkate ohia den EUEko Kepa Korta.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Ez nago terrorismoa eta narkotrafikoaren zigorrak handitzearen alde. Gaur egun dauden zigorrak oso gogorrak dira jada, 30 urtetako gartzela zigorra handia da. Horregatik zigorrak handitzea baino zigorrak osorik betetzearen alde nago».

Juan Bautista Cremades,
Gipuzkoako Entzuteigiko lehendakaria.
El Diario Vasco, 92-XI-22

«Gustatuko litzaidake beste batzuk ere Urrutia eta Elxabek hartutako bidea segituko balute. Horrek terrorismoaren amaiera burbilago egoten lagunduko luke».

Jose Luis Corcuera,
Espainiako Barne ministroa.
Tiempo, 92-XI-23

«Estatutua irekia bada Espainiatik joateko, geldi ezazue autoa ni jaisteko, bestela gelditu gabe jaitsiko naiz eta».

Enriqueta Benito, UAKO kidea.
El Diario Vasco, 92-XI-21

JESUS EGIGUREN

EA eta EUEk Anoetako belodromoan egini-ko hauteskunde koalizioaren aurkezpenean adierazitakoen aurrean, Jesus Egigurenek kritika gogorrak jaurti zituen. EA eta EUEk, «independentzia eta separatismoaren aldeko apustua egiten dute abertzaletasun erradikalak erakarrita, kontsentsu estatutarioari uko eginez. Independentzia eta autodeterminazioa eskatzeak Estatutuaren garapenean ondorio txarrak besterik ezin baititu izan», adierazi zuen Egigurenek. Gipuzkoako PSE-PSOEko idazkari nagusiaren ustez, «Gipuzkoa eta Euskadi osoa abentura independentista batean sartu nahi dira eta honek, konpon ezinezko zatiketak sortzen ditu gizartearen, eta gure etorkizunerako kaltegarria den egoneza bultzatzen du» ●

PATXI BAZTARRIKA

EUEko bozeramaileak «manipulatzea eta nabasketa bultzatzeari uko egitea» eskatu zion Jesus Egigureni. EUEk, Baztarrikaren esanetan, «Estatutua babestu eta bere garapena eskatzen baitu era baketsuan. Guk behintzat ez dugu PSOE bezala Estatutua defendatzen dugula esan eta gero blokatu. Euskadiko sozialistek Madrilgo gobernuaren baztertze ekonomikoaren aukera hartu dute». Egigurenek abenturari buruz esandakoei erantzunez, «benetako abentura EAJ eta PSE-PSOEk Gipuzkoan dutena da, boterea mantentzeagatik lurralde hau ezegonkortasunerara kondenatzen baitute». Bestetik, Baztarrikaren hitzetan: «Nahiago dugu demokrata izateagatik erradikal deitzea Ali Babaren koadrilakoak izatea baino» ●

Brintzaduren Europa agerian

FRANTZIAK postura gogorra egin dio Europako Komunitateari. *«Edo Estatu Batuekin sinatutako GATTari buruzko akordioak bertan behera uzten dira ala EK lebertzen da».* Frantziarren jokaeraren irakurketa gogorregia akaso, baina horrelako europar krisi gogor bat eragiteko asmo irmoena erakutsi gura dute. EKren sorreratik, bere sostengu garrantzitusena izan den arren, jadanik ez duela 'inposaketa' gehiagorik onartuko.

Horretan bat egin dute baieztokoak irabazi zuen erreferendum hartako aldeko zein aurkakoeak. Bigarren hauek, dena den, garaipen atzeratutzat jotzen dute baieztokoaren alde-

koak orain agertzen ari diren jarrera hori. Pierre Beregovoy Frantziako lehen ministroari egokitu zaio frantziar haserrearen bozgailu izatea, eta honek krisi egon behar bada, egon egingo dela baieztatu du tinko.

Frantziako populazio aktiboaren % 5 nekazaria da, 700.000 pertsona inguru. Nahiko kolektibo garrantzitsua lehendakaritza noren eskuetara joango den erabakitzeke. Beraz sozialistek, are gehiago duten irudi kaskarrarekin, zorrotz jokatu beharko dute euren nekazaritzaren alde. Baina honek soken aurka jarriko du EK bera, akordioa balio barik gertuko litzateke eta. Horrek esan nahi du Frantzia berean mantentzen bada,

EK-k Frantziarekin ala EEBBekin enfrontatzea erabaki beharko duela. Duela gutxi arte batasun europarraren ipuinaren alde polita erakutsi digute, eta orain brintzaduraren alde ageri da.

FIDEL CASTRO pozik egon daiteke. Kubak iragaten duen epealdi gogorraren erdian, berri pozgarri gutxi ezagutu ditu irlak. NBERen Batzar Orokorrak, zuzenean bere izena aipatu barik, EEBBek Kubaren aurka daramaten blokaketa ekonomikoa salatu zuen. EEBBetako Kongresual onartu eta Bush lehendakariak sinatu berri Torricelli legeari zuzendurik, era horretako legeak dituzten estatuei

Estatu Batuek Filipinasen mende oso batean izan duten Subic Bay base militarra itxiz iragan asteen. SESB ohiaren aurka garai batean berebiziko garrantzia bazuen ere, jadanik balio gutxikoa zen estatubatuarrentzat. Hortik, bada, ez dutela basea erretiratzeko inongo oztoporik jarri. Are gehiago krisi ekonomikoak eraginda munduan zehar base militar ugari erretiratzen ari direnean. Asian, oraindik Hego Korean eta Japonian dituzte baseak, bestela apurka erretiratzen ari dira eremu hartatik. Ihesi horretatik mesedetuta aterako dena batez ere Japonia da, bere merkatuak zabaltzeko aukera izaten jarraituko du eta.

TERMINOLOGIA

Elkartasun 1. Gizatiarrek elkar laguntzeko duten joera.
2. Arrazoi moralengatik, sentimendu nahiz sinesmenengatik kausa bati izaten zaion atxikimendua.

Egungo berba potolo nagusienetakoa da elkartasuna. Potolo bezain hutsala gehienetan. Bai behintzat agintari nagusien ahotan entzuten dugunean. Baina badira baita berbari bere zentzu osoa ematen dioten jarrerak eta erabakiak ere. Cacereseko Mesas de Ibor-rek, 200 pertsonako herriska batek, bere aurrekontuen % 1 herrialde azpigaratuentzat eskaintzea erabaki du. «Munduan gosez dagoen pertsonaren bat geratzen den bitartean, ezin izango da giza duintasunaz berba egin», diote herritarrek. Bitxiena, ostera, EK-ko datuen arabera, Mesas de Ibor Espainiako herri txiroenen artean dagoela.

horiek ahalik eta epe laburrenean deusezta ditzaten exigitu die NBEk. Clintonek argi azaldu du irlarekiko Bushen politika zuzena iruditzen zaiola eta ez duela politikaz aldatuko. Ikusi behar NBEk nola zigortzen duen EEBB bere aginduak ez betetzea. Baina ez, noski, ez da horrelakorik ikusiko.

VENEZUELAN, bederatzi hilabeteretan bigarren aldiz, estatu kolpe ahallegina izan zen berriro. Bietan armadan arras sustraiturik dagoen MRBko (Mugimendu Iraultzaile Bolivarianoa) kideak izan dira kolpearen zuzendari nagusiak. Venezuelako herritarrek bizi duten gero eta egoera larriagoa, aurrekoa kontu bakartua ez zela erakutsi bidean dago.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

KRISIAK

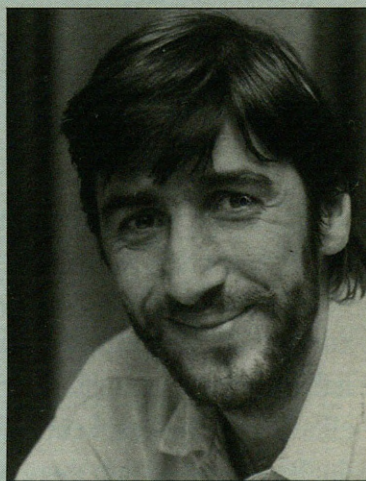
GARAIPENA aldarrikatu ziguten, benetako ideia eta harremanen nagusitasuna zulo beltzenetan sartu dituzte justizia beste bide batzutatik lor zitekeela diotenek. Bakarrik eta garaile geratu gara. Demokrazia eta merkatu ekonomia dira zorionaren giltza bakarrak, ezinbesteko bideak. Orain berriz ustekabeen astindu gaitu krisiak, bestaldean ere desorekak, desastera eraman ditzaketen antolaketa eta justizia eza nagusi direla agerian utziz.

URTEA joan eta urtea etorri, merkatuak ireki eta zabaldu behar dituztela entzun behar izan dute hirugarren mundukoek, mugazergak arindu eta komertzioa indartzea derrigorrezkoa dela esan zaie behin eta berriz. Orain, hortara bultzatuta, muga irekiak beren ekonomiaren iparra bihurtu dituztenean, demokraziaren aintzindariak demandan aurkitu dituzte GATTeKo (mugazergak eta komertzioa arautzeko) akordioak finkatzerako orduan, beren merkatuak eta mugak babestu nahi dituztelako.

Krisiak astindu gaituenean, Europako Elkartearen ardatz politikoak kolokan geratu dira. Demokrazia zabaltzeko proiektua, estatuak elkartzeko asmoak, ekonomiaren interesen menpe daude, eta aurrera atzeratzen badira, kapitalak merkatu zabala eta produktore indartsuagoak behar dituelako izango da, herrien arteko harremanek hala eskatzen dutelako baino.

MERKATU ekonomiak pertsona, ondasun eta kapitalen mugimendu askatasuna esan nahi omen du, baina pertsonen duten pasaportearen arabera bakarrik mugi daitezke; ondasunek datozen eta doazen estatuen arabera pasa ditzakete mugak, eta kapitalak berak, kondizio jakin batzuk eskatzen ditu sartu eta ateratzeko.

Krisiek, diru merkatuak aparte egiturak mugiarazten dituzte, eta badirudi 'gure paradisuaren' oinarriak uste baino ahulakoak direla.

JUANJO SAN MIGUEL

Euskadi Irratiko kazetaria

Josu Tellabide, Europako Etnia eta Herriak Maparen egilea

«Etnia, lurralde historiko eta sentimenduen arabera banatu ditut Europako lurrak»

Europako herriak historiaren une honetako protagonista bereziak bihurtu dira, batez ere sozialismo errearen eztaba ekarri dituen haize indartsuen eraginez. Baina zein herri, etnia edota naziok osatzen dute Europa? Gure artean, oro har, Europako osaketari buruzko ezezagutza nabarmen samarra da. Josu Tellabide, 49 urteko donostiarra eta Aranzadi elkartearen kideak osaketa horri buruzko bere hurbilketa birrargitaratu berri du. Berarekin jardun dugu mapa eta, batez ere, Europako egungo zenbait gune gatazkatsuz.

ARGIA. Noiz hasi zinen eta zerk bultzatu zintuen Europako herriei buruzko mapa osatzera?

JOSU TELLABIDE. 1987an hasi nintzen eta 1990erako jada, ARGIAren eskutik, kaleratu egin zen. Nik txikitatit dakit euskara, nire aitonekin bizi nintzen eta hark ez zekien erdaraz. Baina erdaldun giro batean bizi izan naiz, auzategian... Orduan txikitatit sentitu izan dut gutxiengo bateko partaide nintzela. 12-14 urterekin, udan Oiartzungo baserri batera joaten nintzen bi hilabetez, erdararik ez entzuteko.

Behin Oiartzundik Goizuetara oinez joan eta konaturatu nintzen, niri eskolan esandakoaren aurka, Nafarroan ere euskaraz egiten zela. Hortik etorri zitzaidan gutxiengo, hizkuntza eta herriei buruzko zaletasun guztia.

roan ere euskaraz hitz egiten zela. Sekulako aurkikuntza izan zen niretzat. Orduan ikusi ahal izan nuen nire gutxiengo hori ez zela horren txikia eta zertxobait handiagoa zela, Nafarroan ere euskaraz egiten zela. Hortik etorri zitzaidan gutxiengo, hizkuntza eta herriei buruzko zaletasun guztia.

A. Europa eta SESB obian dagoen herri eta etnia saltsa-maltsa kontuan hartuta, borrelako lan bat egitea ez da batere samurra izango. Zein irizpide erabili duzu mugak ban edo bemen jaritzeko.

J.T. Nik egindako mapan 123 herri ateratzen dira, baina gehiago edo gutxiago

atera daitezke irizpideen arabera. Nagusiki hiru erabili ditut, etnikoa, lurralde historikoa eta sentimenduena, eta sentimenduen horretan sartuko lirateke, esaterako, erlijioa moduko elementuak. Ezin dira mugak samur jarri baina jarri egin behar dira, bestela nola erakutsi lurralde horiek egon hor daudela?

Lurralde historikoak eta administratiboak errespetatzen saiatu naiz, baina no-

■ «Bosnia kultura desberdinez osatutako lurralde historiko bat besterik ez da» ●

labaiteko aztarna kultural edo herri izatearen sentimendua geratzen diren kuak ere kontuan hartu tut. Irlandarrek, esaterak hizkuntza galdu dute baina badute nazio bat izatearen sentimendua. Dirudienez hizkuntzak bakarrik ez dira nazionalitate bat osatzeko. Erlijioak edo beste elementuak ere izan dezake indar hori, horra hor beste juduen kasua, ez dago niari baina estatu bat egiteko dute.

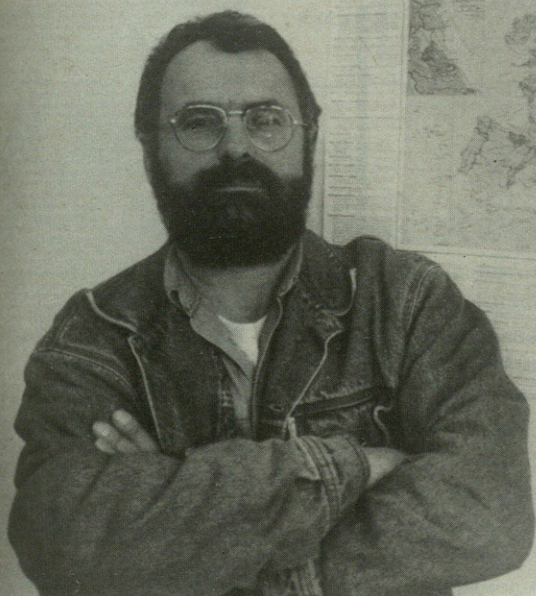
A. Oso zaila izan behar muga bat barantzagotzea, esaterako, zergatik Grezian zenbait lurralde ez sartu Mazedonian, edo Okzidentean muga beheerago ezartzea?

J.T. Oso zaila. Mazedoniako kasuan, esaterak egia da Greziako zati handi bat sartuko litzatekeela, baina ez naiz ausartu. Saloni bera ere ez dut sartu dagoeneko han ez baita Mazedoniaren arrastorik geratzen. Edo berezko Armeniak ekialdeko lurraldeak, izan armeniarrek dira baina tu

EVROPA ETNIA ETA HERRIAK

EVROPA ETNIA ETA HERRIAK

Tellabideren esanetan, ez da erraza mugak jartzea, baina lurraldeak ezagutuak izan daitezen beharrezkoa da.

kiarrek armeniar guztiak hil zituzten eta hura kolonizatu; jadanik Turkia da.

Okzitaniari dagokionez, lehen aipatu ditugun sentimenduen kontua da, oraindik ere aztarna batzuk geratzen dira, eta kontuan hartu behar izan ditut. Flandriarena izan liteke beste adibide bat, zergatik jarri muga Flandria eta Herri Behereen artean?

Bilakaera historikoagatik, besterik ez, kultura berbera dute eta.

A. Europar zehar asko ibiliko zara, nazio arazari dagokionez, zein ezberdintasun ikusten duzu ekialdea eta mendebaldearen artean?

J.T. Garrantzitsuena ekialdean beti onartu izan direla nazionalitateak. Gutxiengo guztiak onartu egin izan zaie aipatzen hori, euren nazionali-

tatea. Bai Kroazian serbiarrei eta alderantziz, edo Errusiako gutxiengoak... Mendebaldean ez, hemen britainiar bat frantziarra da eta bere agiriak ez dute onartzen britainiar moduan ager dadin. Berdin Espainian edo Mendebaldeko Europako edozein estatutan.

«Europako ekialdean nazionalitate desberdinak onartu izan diren moduan, mendebaldean ez» ●

A. Nazionalismoen arriskuaz ohartarazteko Balkanetako etnien gerra aipatzen dute askok, azter dezagun kasu zehatz hori.

J.T. Historikoki aztertuta bi kultura desberdinek egin izan dute topo han. Alemanak batetik, Kroazia koloni-

zatu zuena, eta turkiarrena bestetik, beti saiatu izan dena Europara Balkanetatik sartzen. Borroka horretan Serbiak turkiarren tapoi gisa funtzionatu izan du, baina bere nortasuna ondoen mantentzen jakin izan duena da. Kroazia, aldiz, alemanen kolonizazioaren menpe jausi zen. Serbiarrek eta

Tarte horretan, Bosnia harrapatuta geratu izan da, eta etnia bat dela irakurri izan badut ere, Bosnia jende eta kultura desberdinak topo egin duten lurralde historiko bat besterik ez da.

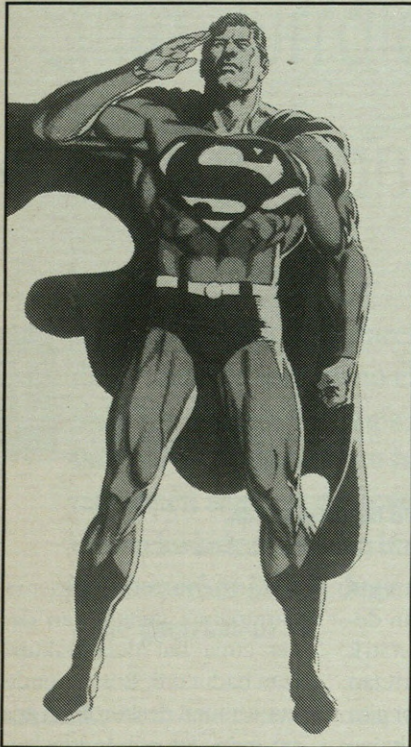
A. Gutxiengo eta gehiengoaren Europa honetan nola heldu zuk egindako mapa hori errealitate izatera?

J.T. Estatu edo herri bakoitzak dituen gutxiengoak errespetatuz, gutxiengoek bizitzeko eskubidea ere badute eta. Abkhaziarrena kasu bitxia da. Abkhazian 10 biztanletik 7 georgiarrak dira, orain Georgia eta Abkhazia gerran daude eta gainera abkhaziarrek lurralde ugari berrirabazi dituzte. Soilik gutxiengo eta gehiengoari begiratuz gero abkhaziarrek jai lukete.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ KRISI EKONOMIKOAK HIL ZUEN SUPERMAN

ESTATU BATUETAKO krisi ekonomiko izan da azken hilebeteotako berri zabalduenetakoa. Errepide, azpiegitura, erdi mailako sektoreak... guztia irensten duen monstruo geraezintzat aurkeztu zaigu. Eta, zalantza barik, hala izango da, kriptonitak ere hiltzea lortu ez zuen Superman Metropoliseko kaleetatik ezabatzea lortu baitu. 54 urteko adinaz ehortzi du bere argitaldariak, baina batek daki Clintonen garai 'miraritsuan' nola-hala berpiztu ahal izango den, ala semeren bat izango duen. Barkaezina litzateke EEBBek mundu zibilizatua bere babeslerik garrantzitsuena barik utziko balute. Edo, akaso, ordena berri dohatsuaren ondorio horietakoa ote?

■ BUSHEK BIZIA BARKATU ZION

PORROT saminez bizi ditu bere agintaldiaren azken egunak. Mende honetako aldaketa garrantzitsuenak bere goreneko jainko jarlekutik zuzendu ondoren, George Bush EEBBetako lehendakariak koroa utzi beharraren azken egun gogorak bizi ditu. Bihotza samur biguintzen den une horietakoak dira eta, antza, biguintze horrek ere badu eraginik bere erabaketan. Estatubatuarrek, kolono amerikarrek Jainkoari eskaini zioten lehenbiziko afariaren oroimenez urtero ospatzen duten egunean, Bushek bizia barkatu zion bere urdaila asetzeko prest zegoen indioilarrari. Lehendakaritzatik kontzientzia lasaiaz aldentzen denaren azkenetako erabaki lasaigarria.

■ ISABEL II.AREN BORONDATE ONA

ERRESUMA BATUAN aspalditik ari dira gora eta behera errege-sendiaren zergak direla eta. Azkenean, Isabel II.ak, beste edozein herritarrek bezala, berak ere zergak ordainduko zituela jakinarazi zion John Major lehen ministroari. Laudorio ugari jaso zituen erreginaren erabaki ausartak, bere herritar izpiritu sakonaren erabaki moduan jo zuten askok. Are gehiago krisi garaian hartutako erabakia izanik. Azaroaren 20an, ordea, errege-sendiarena den Windsor Gaztelua erre zen goitik beheraino. Konpontzeak 10.500 milioi pezeta (525 milioi libera inguru) balioko ditu. Oraingoan, kontzientzia zibikoa alde batera utziz, patrika publikotik ordainduko da berreraikuntza.

E L E M E L L E

«Estatu askeetako gobernuak erregimen despotiko eta militarrek baino pentsamenduaren kontrol bandiagoa dute».

Noam Chomsky,
EEBBetako hizkuntzalaria.

«Kubako blokaketa dela eta NBEk EEBBen aurka hartutako jarrera, munduak bizi duen aro berriaren adierazle da».

Fidel Castro, Kubako estatuburua.

«Frantziako nekazaritzaren defentsak Europan krisia ekarri behar badu, krisia izango da».

Pierre Berégovoy,
Frantziako lehen ministroa.

O I H A R T Z U N A K

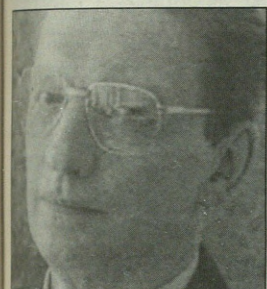
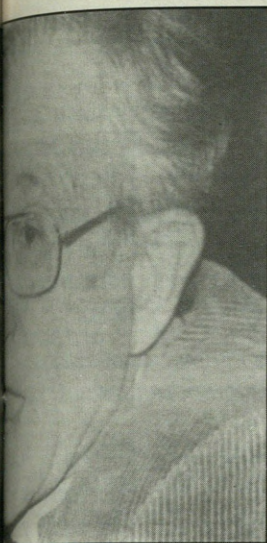
IJITOAK ESLOVAKIAR INDEPENDENTZIAREN BELDUR DIRA

MILAKA ijito aldegiten ari dira Eslovakiatik Bohemiara. Eslovakiak independentzia iragarri aurretik, 35.000 ijito zeuden Bohemian eta 100.000 inguru Eslovakian. Errepublikak batean zein bestean, orohar, ijitoak nahiko baldintza gogorretan bizi dira; baina Eslovakiako ijitoen ustez, independentzia eta gero bizi baldintzak okerragotu egingo dira. Horregatik 20.000 ijito abiatu dira jada Bohemiarantz, eta horietako asko barruan daude jada. Bohemian, batetik 'heriotzaren taldeek' mehatxatu dituzte eta bestetik Pragako zenbait denda eta tabernatan ijitoei zerbitzurik ez zaiela emango adierazten da karteletan. Fiskal federalaren berbak ere esanguratsuegiak dira: *«Ijitoek umore txarra dute, gatazkatsuak dira, alkoholzale amorratuak eta arazoak ekartzen dituzte»*.

JUGOSLAVIAZ KANPOKO GERRAK

BALKANETAKO gerra fronteei buruzko informazio ugari heltzen zaigu egunero, baina Jugoslavia ohiko gatazkaz gain, beste gatazka txiki ugari daude, European bertan ere badaude gerraren beste aztarna odoltsu batzuk ere. Errusian, inguxen eta osetiarren artekoa esaterako, eta inguxak eta Errusiako armadaren arteko gatazka gogorrek ekarri dituena. Kaukaso inguru hartan ere, georgiarrak bi frontetan ari dira, batean abkhaziarren aurka eta bestean Errusiarekin bat egin nahi duen Hego Osetiako indarren aurka. Ekialderago, Asian murgilduta, armeniar eta azerbaijandarrek ere gerran jarraitzen dute, Karabakh Garaiko etorkizuna ezin konponduz.

«Aita Santuak ere, Pedrori guztian jarraitu izan balio, ezkontuta egon beharko zukeen».

Wolfhart Pannenberg,
Alemaniako Eliza
Ebanjelikoko teologoa.

«Beldur naiz Brazauskasek eta inguruko komunista obiek Lituaniara berriro ere diktadura ez ote duten ekarriko».

Vytautas Landsbergis,
Lituaniako lehendakari
ohia.

«Bertan bizi diren turkiarrekiko gutxieneko garantiak emango balira, bihar bertan aterako nituzke indar militarrek iriatik (Txipre)».

Suleiman Demirel,
Turkiako lehen ministroa.

«Amateurismoak eman dit nahi nuen kantagintza egiteko aukera»

Antton Valverdek hogeitabi urte bete ditu euskal kantagintzan. Hasieran bakarrik, gero Oskarbiarekin edo Xabier Leterekin batera ibili da Euskal Herriko bazter guztietan. Hainbatetan zuzeneko kantaldiak utzirik, beste hainbestetan itzuli da ikusleen aurrean aritzera. Gerraurreko poeta onentsuenen musikagile, hainbat diskok erakusten dute bere lana. Hitz gutxiko gizona, burutzear dituen proiektuak izan dira aitzakia bere ibilbideari begiratu bat emateko.

ARGIA. Noiz eta nola burbildu zinen musikara?

ANTTON VALVERDE. Etxean betidanik izan da

musikarekiko zaletasunik: aita, izeba... Sei urterekin hasi nintzen pianoa jotzen. 1970ean, Lasarteko el-

karte batean, aitak hitzaldia eman behar zuela eta, etxean grabaturiko kantu batzuk —lotsaz— eraman

nituen. Gero single bat grabatu nuen eta hortik aurrera deika hasi zitzaizkidan kantatzera joateko.

A. Zein eragin izan zuen Antonio Valverde aitak zuregan?

A.V. Literaturzalea eta idazlea (poesia batzuek egin zituen), margolari ona eta musikazalea zen, baita kazetaria ere. Hitzaldiak ere ematen zituen. Eragin handia izan zuen anai-arrebon-

«Arrakasta edo dirurik jasotzerik ez banuen ere, libre nintzen neure gustoko lanak egiteko».

gan. Berak zaletu ninduen musikagintzan, baina nik zuzeneko lehen kantaldia egin baino lehenago hil zen. Kasu gutxi batzuetan bere poesiei musika jarri eta kantatu egin ditut.

A. Hainbeste urte kantari eta, oraindik ere, jende askok ez zaitu oraindik izenez baino ezagutzen.

A.V. Egia da, diskoen azaletan ere ez da neure irudia agertzen. Agian lotsa da arrazoia. Kantaldietan ere, beti besteak aurkezten ditu kantuak —azken boladan Xabierrek— eta ni bigarren planu batean gelditzen naiz. Izaeraren eragina izango da.

A. Kantagintzan ere, zeure burua amateurtzat jo eta oso isila izan zara beti.

A.V. Nik ez dut sekula pentsatu kantagintzan profesionalki jardutea. Oso garrantzitsua da neure bizitzan, baina bigarren mailan dago. Zaletasuna da arrazoia; garai batean, ordea, motibazio politikoak ziren nagusi.

■ «Nik ez dut sekula pentsatu kantagintzan profesionalki jardutea; zaletasunagatik ari naiz» ●

A. Hogeitabi urte luze borietan, hainbatetan utzi egin diozu kantzeari, baina beti itzuli zara oboltzetara.

A.V. Azken zortzi urteetan gutxi kantatu dut, baina beti ere izango da zerbait jendaurrean aritzera bultzatzen nauena. Zaila da, ordea, adieraztea. Deitzen dutenak baietzkoa esan eta gero leku askotatik deitzen dute.

Azkenekoan, kantu berriak prestaturik genituen eta merezi zuen hainbat kantaldi ematea.

A. *Lehenago aipatu duzun bezala, askotan ariñu zara beste norbaitekin kantari. Azken urteetan Xabier Leta*

izan duzu lagun. Zer eman diozue elkarri?

A.V. Batetik, osagarri izatea. Xabierrengan aurkitu dut ikusleekin komunikatzeko bidea, horretarako dohain berezia du. Neuk, berriz, laguntza musikala eman diot. Ondo moldatu

«Xabier eta biok osagarriak gara; beregan aurkitu dut ikusleekin komunikatzeko bidea, horretarako dohain berezia du. Neuk berriz, laguntza musikala eman diot».

«Egungo gazteak zaletasuna dela eta hurbiltzen dira musikara, baina askotan lortzen den arrakasta ez dator bat kalitatearekin».

izan gara. Berriro ere elkarrekin arituko garelakoan nago.

A. Zuen azken kantaldietan jendetza bandia bildu duzue. Zein motatako jendea da zuengana hurbiltzen dena, lehengoa?

A.V. Denetatik agertzen da, lehengo nostalgikoak... baina jende gazte ugari ere bai, jakinminak jota edo. Hala ere, gurea herri txikia da eta berehala agortzen da kantari aritzeko aukera. Xabier eta biok hemezortzi bat kantaldi emanak ginean bolada batez nahikoa zela deliberatu genuen. Horregatik, sekulako meritua aitortzen diet Benito eta Mikeli, hainbeste urtetan aritzeagatik.

A. Estimatzeko ote da berriro ere Euskal Herrian kantau-

torerik izatea?

A.V. Beharrezkoak dira, beste herrietan bezala, eta badute lekurik; baina ezinezkoa da etengabe plazaz plaza aritzea. Jendearen gustuak boladaka aldatzen

dira, eta askotan berriro ere aurrekora jotzen. Beraz, beti izango da entzulerik kantautore lanak eskatuko dituen.

A. Zuk esana da askotan kantariak behar duela as-

■ «Uste dut erdaraz ez dudala sekula kantatuko; erdaraz egitekotan ez nuke kantatuko» ●

katasunik bere bideari jarraitu eta nahi duena kantatzeko. Kritikak izan al dituzu une zehatz batean zure gustuen arabera lanak—eta ez kanpoko giroak eraginda—egin dituzulako?

A.V. Hasieran zentsura ere jasan genuen. Niri ere—Francoren garaian—hiru urtez debekatu egin zidaten Bizkaian kantatzea... eta dena ziztrinkeria bat zela eta. Ez zen aitzakia handirik behar.

Geroago, egoera politikoaren gorabeheren arabera, agian gerta zitekeen ho-

rralakorik, baina profesio naltasun eza abantaila izan da niretzat. Izan ere, amateurismoak eman dit nahi nuen kantagintza mota egiteko aukera. Beraz, ez nahi nuena egiten nuen. Arrakasta edo dirurik jasotzerik ez banuen ere, libre nintzen neure gustoko lan egiteko.

A. Beraz, kantu zabarrak eta gerraurreko nabiz gerraosteko poeten olerkiak dira zure lan eremua. Poetaren bitorien bitzak jendeari hurbiltzea kantariaren lana da, edo gustuz egiten den lanak balio du, bide batez olerkiak jendeari hurbiltzeko?

A.V. Biak lotuta daude neure ustez. Lauaxetarekin gauza bitxia gertatu zitzaidan, oso jende gutxi eza gutzen baitzuen. Irudi mitikoa bazuen ere, ez zen oso ezaguna. Bere lanak biltzerentzako zituen liburu bat kaleratu zuten eta oso egokia iruditu zitzaidan aukeraketa baten egin eta bilduma kaleratzeko. Izugarritzko lana eman bazuen ere, disko hunkigarri

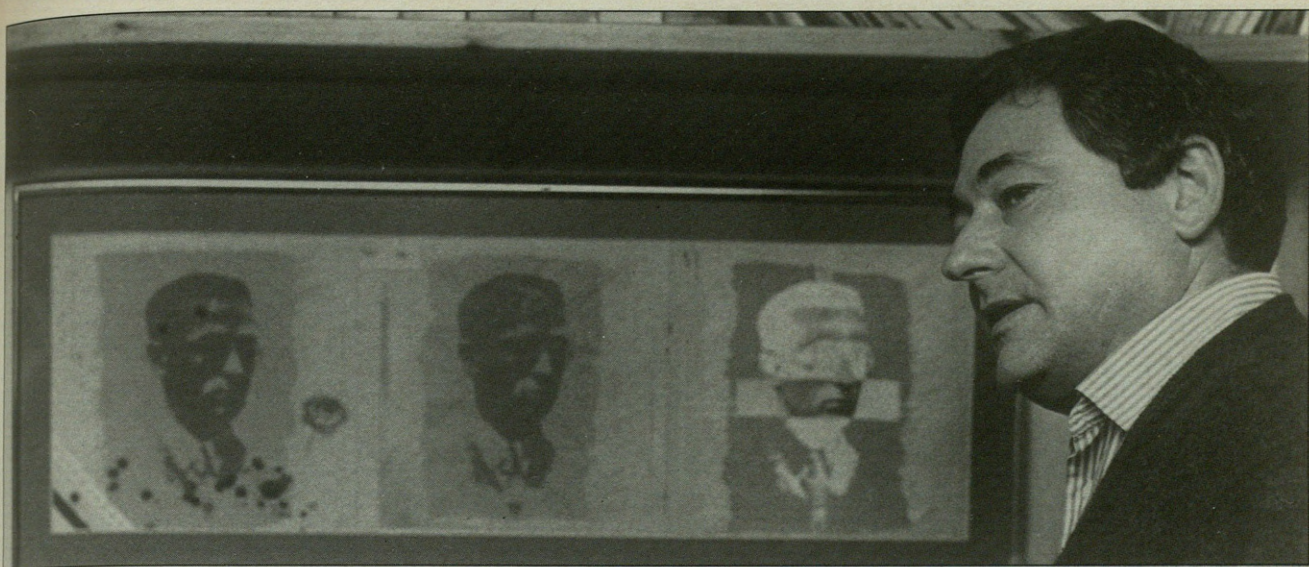
NORTASUN AGIRIA

Donostian jaio zen, 1943ko maiatzaren 21ean ● Umetan, oporretara urtero joanik, Xabier Lete ezagutu zuen Oiartzunen ● Lana eta kantagintza beti bereizi izan ditu

● Anai-arreben margoez osatu ditu disko-azal gehienak ● «Lauaxeta» diskoarena Ameztoren margolariak egin zuen ● Arreba biolinean lagun duela pianoz jotzen ditu Beethovenen sonatak ● Piano ikasketak egina, gitarro ere jotzen du ● Kantu bakar bati ere ez dio hitzik jarri

«Lauaxeta» diskoan, haren izaera biltzeko, poema abertzaleak, sozialak eta amodiozkoak jasotzen saiatu nintzen».

ria izan zen.

Baina, bere unean diskoak lortu zuen arrakastak baino, anekdota batek ekaritzen dizkit oroitzapenik hoberenak. 1980ko irailean Felipe Uriarteren postal bat jaso nuen. Martin Zabaleta Everest gailurrera iritsi baino egun batzuk lehenxeago idatzia izan zen, hirugarren kanpamendutik. Bertan, Lauaxetak idatzi eta nik musikaturtako «Azken oyua» kantua han entzuteak beregan izan zuen eragina azaltzen zidan. Inoiz eskertu ez badiot ere, benetan zoragarrria izan zen.

A. Kantagintzak mezu bat eman behar al du, edo helburua kantagintza bera da?

A.V. Helburu bat badu beti, halaberharrez. Aukeratzten dituzun hitzen arabera adierazten duzu mezu bat, aukera bera jarrera baten adierazgarria da.

A. Zeure burua euskal kantaritzat jotzea ere izango da, erdaraz kantatzeko joera zabaltzen ari den une bonetan, jarrera hartze bat.

A.V. Hori ere bai. Erdaraz kantatzen hasteak zerbait esan nahi du, eta kontra-koak ere bai. Uste dut erda-

raz ez dudala sekula kantatuko; erdaraz egitekotan ez nuke kantatuko, euskaraz kantatzen dudalako eta badagoelako konpromezu bat jarrera horrekin.

A. Askotan, batera agertu dira euskal kantariak eta politika jarduera. Azken bolada bonetan arazoak izan dira eta, zebarka bada ere, izan zara tartean. Zer iritzi duzu horretaz?

■ «Kantagintzak beti du helbururik, aukeratzten dituzun hitzen arabera adierazten duzu mezu bat» ●

A.V. Bakoitzak bere jarrera du. Nire kasuan, egiten dudan kantagintza orain zeharo apartaturik dabil politikatik, baina hasiera batean ez zen horrela; beraz, gaur egun ere asko errespetatzen dut zenbaiten kasuan horrela izatea.

Eman diren arazoei buruz, erokeria hutsa iruditzen zait, baina alde guztietatik.

Niri dagokidanez, Ataunen Joxemiel Barandiaranen omenez antolatu zen ekitaldian parte hartzea derrigorrezkotzat jo nuen, ezberdinak zirelako hari eginiko omenaldia eta bestelako boikot jarrerak.

A. Gazteen artean nagusitzen ari diren musika joerak rock, hardcore, rap-a eta beste izaki, badago horren aurrean kantautore tradizionalaren irudiarekin jarraitzerik?

A.V. Horrela hasi ginen eta

«Erakunde publikoek lagundu beharko liokete euskal kantagintzari, baina horrek ez du esan nahi arrakasta izango duenik».

hori da gure gauzak egiteko era. Baina rocka bera ere garai bateko erreferentzia izango da. Gainera, egoera politikoaren arabera kantagintza mota berezi bat nagusitzen da.

A. Orain hogeitabost urte, musikarako zaletasunaz gain, egoera politiko baten aurreko erantzun bat ere izan zitekeen kantagintzara hurbiltzea. Gaur egun, ordea, zein motibazio dute gazteek musikagintzan aritzeko?

A.V. Kristoren zaletasuna erakusten dute hogei-hogei-tabi urte inguruko gazteek, musika entzun eta praktikatzeko. Baina fenomeno soziologiko baten adierazpen bezala kantari bezala baino garrantzi gehiago dute. Kalitatezkoak kaskarrenekin nahasturik daude. Arrakastak askotan ez dio kalitateari begiratzen.

A. Erakunde publikoek lagundu beharko lukete herri kulturaren berri kulturagintza —eta

kasu zebatz bonetan kantagintza— bedatzeko azpiegitura edo zirkuitua osatzen?

A.V. Lagundu beharko lukete euskal fenomenoak zabaltzen, kantari askori aukerak ematen eta jendeari euskal musikagintza hurbiltzen, baina horrek ez du esan nahi ikusle aldetik arrakasta izango duenik. Jaurilaritzak eta diputazioek antolaturiko zikloek ez dutela arrakasta handirik iruditzen zait. Beste erakunde

Ikastetxeetan egiten diren ekinaldien bidez, bezi behar al dira entzuleak bestelako musikagintza entzuten?

A.V. Ez da erraza. Iniziatiben jatorria ere oso kontuan hartzen da gure artean, baina beharrezkoa da, bestelako lanak ere egiten direla erakusteko.

A. Gainera ez duzu arazo handirik lan horiek grabatzeko.

A.V. Egia da, ez dakit zer-

borazioak izan dituzu. Zertan ari zara orain?

A.V. Bakarka hiru LP eta hiru single kaleratu ditut, eta beste batzuk Xabier Lete eta Julian Lekuonarekin kolaborazioan; «Bertso zaharrak» izenekoak bezalako lanak gehiagotan egin beharko lirake. Oskarbiarekin ere egin dut lanik. Estudio laguntzak, berriz, Pantxo eta Peiori, Mikel Laboari...

Orain bi proiektu ditut buruan, epe laburrean estudioetara eramateko. Alde batetik, kantu zaharrek biltuma bat osatzea, oso erritmo motelean. Bestetik, azken zortzi-hamar urteetan egin ditudan kantuak beste disko batean jasotzea, testimonio gisa edo, gal ez daitezen. Besteetan bezala, Karlos Gimenez laguntza izango dut konponketak egiteko.

■ «Garai batean egin nuen kantagintzan arrazoi politikoek zuten eragina, baina orain zeharo apartaturik nabil» ●

batzuek antolatzen zituztenak —ikastolak, herrietako elkarteek— sekulako arrakasta zuten.

A. Komunikabideen eraginez, obiturik gaude musika estereotipo batzuetara.

gatik, baina kantu batzuekin ari naizela zabaltzen deanean, disketxe batek baino gehiagok ematen dit kaleratzeak aukera.

A. Disko ugari kaleratu eta kantari askorekin ere kola-

Ritxi Lizartza

Argazkiak: Joxean Goya

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Gaitzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaletxearen aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

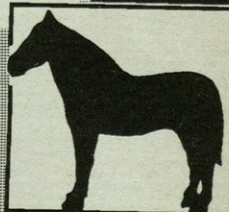

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

ERREFUXIATU BOSNIARRAK, ELKARTASUN AITZAKIA

Abenduaren 5ean helduko dira Euskal Herrira. Bosniako familia hauek, printzipioz, sei hilabete pasatuko dituzte gure artean, gero gerokoak. Errefuxiatu kanpamenduetatik Euskal Herrira, Sarajevoko aireportutik Forondara. Europar hedatu den elkartasun keinu hauen atzean ezkutatzen da, ordea, besterik. Afrika, Hegoamerika edota Asiako errefuxiatuekin zergatik ez da jarrera bera eraman?

ABENDUAREN 5ean helduko dira Kroazia-ko kanpamenduetatik. Guztira, 140 pertsona inguru izango dira Eusko Jaur-

laritzak bideratuko dituen zazpi udal proiektuetan banatuko direnak. Haur eta heldu bosniar hauek Eskoriatza, Ordizia, Gasteiz,

Mundaka, Laudio, Urola Garaia eta Markinan bizi-
tzeko aukera izango dute, 15-25 pertsonako taldeetan. Eusko Jaurlaritzako boze-

ramaleek ez dakite oraindik zeintzuk, zein egoeratan edo zein beharrekin helduko diren, baina azpiegitura eratu da.

Gasteizen, Udalak alokatutako pisuetan biziko dira; Mundakan erdigunean da-
goen hiru pisuko egokitu-
tako etxean; Eskoritzan San Viator eskola-erresident-
tzian; Laudioan koartel-etxe-
ohian; Urola Garaian Patri-
cio Echeverria enpresaren
pentsio zaharrean; Ordizian

pisu handi bat eta udal erainkuntza batean; eta Markinan irakasleen etxe hutsetan. Andoni Ortuzar, Eusko Jaurlaritzako Kanpo Ekintzako Idazkaritza Nagusiaren arduradunak esan digunez «*UNHCRk (Nazio Batuetako Errefuxiatuen-tzako Komisariatu Nagusia) eta CEAREk (Errefuxiatuen Laguntzarako Baztorde Espainiarrak) emandako gomendioak jarraitu ditugu. Hau da, posible den neurrian bizitza normal bat eramatea ahalbidetuko duen azpiegitura eratzea. Ikuspuntu honetatik, onartu diren zazpi proiektu hauek osoenak dira*». Dena den, inguruko herriek ere, euren laguntza eskaini diete proiektu hauek finantzatzeko dituzten udaleei.

Printzioz, udalek finantzatzeko proiektuak badira ere, «*osasun azpiegitura Eusko Jaurlaritzak jarriko du. Bestetik, denborak esango du zein behar dituzten eta nola asetu, zein finantzabide jarri*», jarraitu du Andoni Ortuzarrek. Hasierako proiektuak sei hilabetekoak izan arren, Jugoslavia ohian gerrak aurrera jarraitzen badu, bosniarren egonaldia luza daiteke. «*Barne Ministerioa da egonaldi baimena ematen duena, baina arazoak horrela jarraituz gero, posible da urtebeterako izatea*».

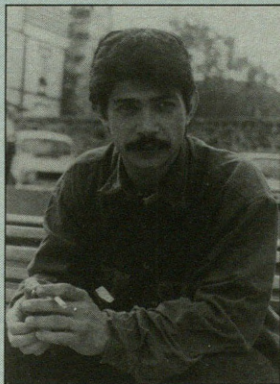
Elkartasun selektiboa

Spainian elkartasunezko 'lehergailua' martxan jarri zenetik, eztabaidagai bihurtu zaigu Europako elkartasun selektiboa. Hau da, zergatik bosniarren alde eta ez, adibidez, afrikarren alde? Kanpo Ekintzako ar-

Ate joka

ENE gurasoak Gerra Zibileko seme-alabak izan ziren —geroago etorkin ekonomikoak bihurtuz—. Milaka ume atera ziren euskal portuetatik garai haietan, beste herrialde batzuetara abiatzeko, geratik ihesi.

Gaur egun, hurbileko gerra bateko errefuxiatuek gure atea jo dute. Ez da munduan dagoen gerra bakarra, baina fisikoki gure antza handia izateak *hunkitu* egiten gaitu. Or-

JUAN CARLOS VAZQUEZ

«Mugarik Gabe»ko kidea

dezkatzen gaituen estatuak dioenez, 1.500 errefuxiatu bosniar jasotzeko ahalmena besterik ez du, Bosnian dauden legionarien mantenua oso garestia delako. Baina egunkariko orrialde berberean, alboko albisteak Estatuak espioitzarako satelite militar batean 15.000 milioi pezeta inbertitu dituela zioen.

Nola eman dakioko lehentasuna diruari bizitzaren galerarako? Erantzun logiko bat bilatzen saiatzen naiz. Gure garapena truke desorekatu batean oinarrituta egotea izan liteke? Hainbeste erosi eta saltzeak eskripuluak, sentimenduak eta elkartasuna galerazi dutela?

Herrialde 'garatuek' armetan azken urteotan 46.000 milioi pezeta esportatu dituztela kalkulatzen da. Ez al da kontraesana bakeaz hitz egitea eta armak fabrikatu eta saltzea? Ez al da kontraesana elkartasunaz hitz egitea

eta behar gaituen jendeari atea ixtea?

Laguntza eskatzen dutenak, bosniarrak, somaliarrak, kurduak, guatemaldarrak, mozanbiak, etabar luze eta penagarria... ez dira zenbakiak edota ehunekoak, gure komunikabideek erakusten duten bezala. Gureak bezalako bihotzak dituzte, bizitzeko diharduten bihotzak.

Agian guk, edota etorriko diren belaunaldiak, aldegitiko beharra izango dugu. Espero dezagun besteen atea zabalik egotea; gure eta senideen aurpegiak ikusi beharko genituzke 1.501. zenbakia izateagatik onartuko ez bagintuzte. Hori bai, mundu osoak izango lituzke hitz gozoak eta elkartasuna guretzat. Baina gizakumeok gosea eta balak ez ditugu hitzekin gelditzen. Ekintzak behar ditugu, elkartasunarekin esku beroa ukitzea. Beraietaz hitz egiten entzutea ez da nahikoa.

duradunaren ustez, «*argi dago bosniarrak europarrak izateak eragina duela. Bestetik, orain arte ez da egon halako elkartasunik aurrera eraman diren beste proiektuekiko*».

Omer Oke, Afrikako Benin herrialdeetik etorri zen duela bi urte kazetaritza ikastera. Errefuxiatu politikoa ez izan arren, ezagutzen ditu azal ilunagoa dutenen arazoak babes politikoa lortzeko. «*Somaliar edota kurduen afera hor izan dugu egunero telebistan. Jendeak pentsatzen du arropa zaharra bidalita zerbait egin duela, kontzientzia garbitzen du. Kurduak ere*

140 pertsona helduko dira Euskal Herrira abenduaren 5ean, gazte zein zahar, eta Eusko Jaurlaritzak zazpi udal proiektu desberdinetan banatuko ditu.

Catherine Samary, «Le Monde Diplomatique»ko kazetaria

«Oinarritzkoa da azpiegitura ez gubernamentalaren eratzea»

ARGIA. Zer deritzozu errefuxiatuak beste herrialde batzuetara eramateari?

C. SAMARY. Oso egoera latza eta delikatu da. Nire ustez, Jugoslavia ohiko errefuxiatuek ez dute denbora gehiegiz egon nahi euren herriatik kanpo, beraz, ez dute behar errefuxiatu estatus mugagabea. Honek behin-behineko egoera bat izan beharko luke. Sei hilabeterako bada ere, ez dut uste hori garrantzizkoa denik. Oinarritzkoa da azpiegitura ez gubernamental bat era-

tzea eta bide hori jorratzea.

A. Ez al da kontraesana bosniar errefuxiatuen aldeko politikarien 'jokoa', Europako babes politikorako legeak bain itxiak izanda?

C.S. Bai, hala da. Europa mailan, errefuxiatu politikoaren definizio eta estatus murrizketaren aurkako borroka bat dago. Baina Estatu frantziarra, adibidez, errefuxiatu politikoei mugak zabaltzearen aurka dago. Lehentasuna errefuxiatuak euren jatorrizko herrialdeetan laguntzea da, eta jatorrizko herrial-

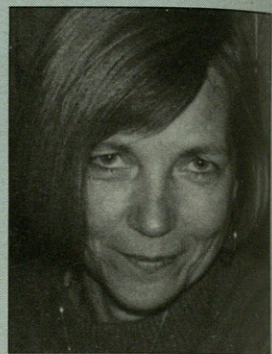
deak esatean, Jugoslavia ohiko edozein errepublikaz ari naiz.

Bigarrenaz, euren herrialdeetara itzultzeko laguntza eskaini behar zaie.

A. Europaren elkartasun selektiboa ere azpimarregarria da, Bosnia eta Kroaziarekiko bai eta beste herrialde batzuekiko ez.

C.S. Gainera bi diskriminazio mota daude. Alde batetik, Europatik kanpo datozenekikoa, eta bestetik, Jugoslavia ohiaren barruan, 'europar on' eta 'txar' irizpidearen arabera neurtzen dena. Edozein

motatako diskriminazioa salatu eta baztertu behar dugu, batez ere, herri musulmanekikoa, hauek fundamentalista bezala aurkezteko ohitura handia baitago.

ikusi ditugu botzez hilda kanpamenduetan eta inori ez zaio bururatu errefuxiatuak hartzeko sare bat

antolatzea». Espainiako Babes Politikorako Legearen arabera, errefuxiatu politiko egoera eskatzen

duenak hiru hilabeteko epea du Barne Ministeriotik erantzuna jasotzeko. Epealdi horretan Gurutze Gorriko

laguntza ekonomiko bat jasoko du.

Ana Altunak, SOS Arrazakeriako kidearen ustez.

ELHUYAR^{ek}

- * testu-liburuak
- * aldizkariak
- * ikusentzunezkoak
- * softwareak
- * ikastaroak

Durangoan aurkeztuko ditu

euskara laneko hizkuntza
bihur dadin

«Gure antz handia izateak bunkitu gaitu. Jugoslavia obiko errepubliken artean ere diskriminazioa eman da. Alemania, adibidez, aspalditik dabil errefuxiatu kroaziarrak eta serbiarrak hartzen baina bosniarrak, musulmanak direnez, azkenak izan dira».

Europako estatuek ez zuten nahi errefuxiatu politikorik onartzea. Honen froga dira azken urteetan garatu diren babes politikorako legeak. Eusko Jaurlaritzako Andoni Ortuzarrek esan digunez, «bosniarrak zuriak eta europarrak izatea, eta oso gogorra da esan beharra, dira babesaren arrazoiak. Baina nire ustez, Estatu espainiarra ez dago liluraturik aukera honekin. Herrietatik sortu diren ekimenak izan dira ekintza baren eragile eta gobernu eskua zabaltzera behartu dute. Baina kontuan izan gobernu espainiarrak ez duela, berez, ezertxo ere egiten. Koordinazioa elkarte autonomoen esku utzi du».

Beldurra ala arrazakeria?

Gobernua beldur da. Jugoslavia ohiko arazoa ez bada konpontzen, zer gertatuko da epe luzera pertsona hauekin? «Hipokresia handia izango litzateke hona ekarri eta berriro bueltan eramatea arazoak konpondu gabe jarraituko bala», esan digu SOS Arrazakeariako kideak.

Leire Arzuaga azaroan Kroaziako Gascinciko errefuxiatuen kanpamenduan egon diren euskal boluntarien taldeko partaidea dugu. Hilabete osoa eman dute han. Gazteriako arduraduna den Jose Luis Madrazok

Gascinciko (Kroazia) kanpamenduko haur bat. «Kanpamenduetako umeek maitasuna behar dute, euren jarreran antzematen da. Batzuetan oso agresiboak dira, eta besteetan besarkatzen zaituzte», dio bertan egon den Leire Arzuagak.

esan digunez, «Nazio Batuetatik hasierako gomen-dioa izan zen dirua bidaltzea. Denok dakigu dena den, horrela egin bagenu, janaria edo premiak asetzeko baino, armak erosteko erabiliko zatekeela».

Leirek Gazte Kontseiluko boluntari eskaera bete zuen. Haurrekin aritu da batez ere, goizez astialdi ekintzak burutzen eta arratsaldezkola

bat eratzen. 700 haur zituzten euren ardurapean. «Haurrek ez dute motibaziorik ezertarako, ez zuten eskolarik gu heldu gine-nean». Ingelesezt eta kroaziar itzultzaileekin moldatzen ziren matematika, ingelesa edota kroazierako klaseak emateko. «Helduek behin baino gehiagotan eskertu digute gure laguntza. Azken batean, eurak beste

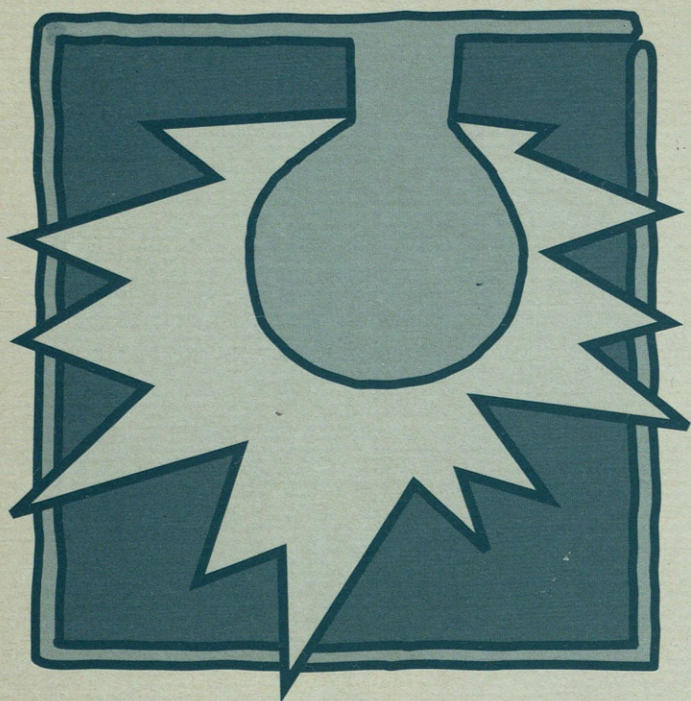
gauza batzuk dituzte buruan eta ez dira umeek arduratzen».

Heldu dira bai. Ez dakigu noiz arte, baina beste gerra batzuetako errefuxiatuek ez bezala, Euskal Herrian harrera ona izatea nahiko genuke.

Myriam Gartzia

Argazkiak: Leire Arzuaga

asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxe: 943-361048

**Harpidedun berriei
Olentzero aurreratuko zaie**

**Egin zaitez
harpidedun, eta
EGUTEGIA
dohain jasoko duzu**

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta
urtekariarena)

IZEN DEITURAK .....

.....

.....

HELBIDEA .....

.....

TELEFONOA .....

.....

HERRIA.....

.....

PROBINTZIA.....

.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.

.....

.....

SUKURTSALA .....

.....

.....

KONTU KORRONTEAREN Zka..

.....

.....

SINADURA .....

.....

Harpidetza Sariak: (48 ale eta urtekaria)

Hego Euskal Herria: 10.300 pzta.

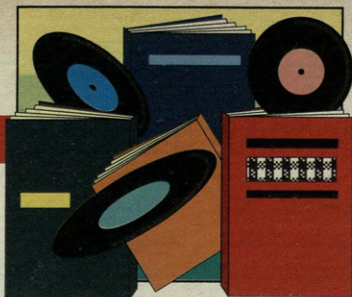
Ipar Euskal Herria: 685 libera.

Estatu espainiarra: 10.300 pzta.

Beste atzerriak: 13.450 pzta.

Airez: 21.300 pzta.

LETRA TXIKIZ GOGORATUKO DEN DOINU MAKALEKO URTEA

Euskarazko liburu eta diskoen distira motela jaso dugu aurren. Uzta motza bildu dugu krisiaren itzalak ukitu dituen alor hauetan. Durangoko Azokak piztu ditu argitaletxe nahiz disketxeen makinak, urte amaierako azken esprint eroan. Urte osokoari errepaso bat emanez heldu diogu gehigarriari, literatura zertan den, musika etxeen asmoak sakondu, eta oro har, ikuspegi zabalago bati loturik, euskal kulturaren atal bizi hauen bilakaera aztertzeke. Kezkatzeakoak diren datuetatik proiektu berrietara dagoen errealtateaz aztertzeke.

Aurtengo gorabeheren gainetik, Durangoko Azokaren arrakasta ziurtatuta dago.

EUSKARAZKO literaturak ekoizpen txikia izan du aurren. Txikia, titulu berri eta salmentei erreparatzen badiegu. Azken bi urteotan literatura produkzioa behera etorri da. Argitaletxeek gehiago jotzen dute berrargitalpen eta itzulpenetara. Haur literaturak negozio izaten darrai. Poesia eta saiakera indar berriz hasi dira. Horra hor, labur eta trinko, poliki sa-

konduko ditugun alorrak, zenbait idazle, aditu eta argitaratzaileen iritzietan oinarriturik.

Abenduaren 5etik 8ra egingo den Durangoko Liburu eta Diskoen Azoka argitaletxe nahiz disketxeen azken nobedadeak aurkezteko lekurik preziatuena, termometrorik fidagarriena dugu. Azokaren ateetatik kanpo baina, izaten da liburugintzan eta diskagintzan

gorabeherarik. Urte batetik besterako gorabeherak. Aurren, eta literaturari atxikiz, sorkuntza lanek behera egin dute, oro har. Lan berriak nekezago sortzen dira. Edo nekezago argitaratu. Txema Aranaz, Pamiela argitaletxeko partaideari eman diogu hitza: «Uzta kaskarra izan dugu zenbatekoari erreparatuz gero; azken urteetako gorakadaren ondoren ezin

Itzulpengintza ate handitik abiatu da

UGALTZE eta sendotzearen urtea izan da itzulpengintzarentzat. Xabier Mendiguren Bereziartuk hitzokin adierazi digu: «*Titulu asko atera dira. Gero eta kontzienteagoak gara, argitaletxeak dira bonen lekuko, itzulpenak ate handitik sartu behar direla eta ezin litekeela izan atzeko atetik eta erdi ezkutuan, Europako beste herrietan urteotako esperientziak erakutsi duen legez.*»

EIZIE, Itzultzaileen Elkartek Jaurlaritzarekin indarrean jarritako itzulpen plangintzaz gain, Klasikoak egitasmo pribatua abiatu da, Durangon argitaratuko dituen liburuez, alor honen jorratzera. Bestalde, argitaletxeen haur literatura

sailak itzulpenetik elikatzen dira gehienbat, itzulpeneko obrak ere egiten dituztela, gero eta sarriago. Gorantz egin du, beraz. «*Orain bitarte nagusien merkatutzat eduki dugun borretan belau-naldi gazteak sartzen ari dira, lehenengo aldiz. Irakurtzeko aukerak zabaltzen ari dira, eta irakurlea hobeto identifikatzen da aukeratzen duen testuarekin*», zehazten du Xabier Mendigurenek. Hainbat urrats kualitatibo ematen ari direla azpimarratzen du, bidenabar: «*Lur, Elbuiar, Euseñor bezalako entziklopedien proiektuek funtsean itzulpengintza dute oinarri. Argitaletxeen lana dago, bestalde. Gure egitasmoak, gainera. Guzti*

bauen bitartez, hamar-kada bonetan, euskara batuak izugarrizko sendotze alderako pauso nabarmenak emango ditu.»

Literaturaren osasuna omen dago jokoan: «*Euskaraz dugun liburu sortuntza oso atipikoa da. Liburu asko sortzen dira kontsulta eta literatura mailan eta oso gutxi beste alorretan. Osasuna duen kultura baten ezaugarria, asko ez bada ere, pixkanaka, alor guztietan zerbait egitean datza*». Gero eta mundu konplexuagua dugula adierazi behar dugu liburugintzaren bitartez. Zulo nabariak betetzera datorren itzulpengintzari ate guztiak zabaldu zaizkio dagoeneko.

esan seinale ona denik. Arrazoi komertzialek eragin zuzena dute bonetan. Krisia gebiako da argitaletxearena kreatzailearen baino».

Iritzietan bat nagusitu da: argitaletxeen irizpideak zorroztagoak bilakatu dira. Garai batean kontuan hartzen ez zirenak nagusitu dira, hots, editorialen jarrera gero eta profesionalagoa da, kalitateari gero eta gehiago erreparatzen zaio. Diru bidea gero eta zailagoa da literaturaren hainbat esparrutan, eta argitaletxeak ildo honi jarraitzen dioten heinean, bestelako ekoizpenak nagusitu dira. Axier Astigarragak, bera Labayruko partaidea dugu, zera dio: «*Lehenengo egoeraren aurkako kora egin dugu: ekonomia guztiz txarto dago eta argitaletxeek kontuak egiten di-*

abenduan...

**DURANGOKO
AZOKA**

* AEKren materiale
didaktiko berria.

* AIZU! aldizkaria.

Durangoan ikusiko dugu elkar!

**EUSKAL HERRIKO
ALFABETATZE
EUSKALDUNTZE
KOORDINAKUNDEA**

ZATOZ!!!

æk

tuzte, haur liburu nabiz didaktikoetarako jarrerak bobetsiz. Gauza berriak sortzeko jarrera hartatik literaturaren baitan funtzionatzera jo dugu, editore txikietatik hasi eta handienetaraino». Xabier Mendi-guren idazleak klabeek hitz egin digu: «Liburugintzaren klabea testugintza izango da. LOGSEk dakarren erreforma testuliburu guztiak berritzera dator. Hor sekulako apustua dute Euskal Herriko argitaletxeek, ez baita berdin kanpotik datozen liburuen itzulpena jaso, edota bertakoen esku osatzea. Horretara jarriko dira, dudarik gabe, indarrak».

Testuliburuaren inguruko saioak, haur literaturarekikoak eta itzulpengintzaren alorrekoak azpimarratu

dizkigute, aurtengoaren balantzea egiteko orduan. Idazle kontsagratuen urte sabatikoak ere izan da. Guzti honetaz mintzatu zaigu Anjel Lertxundi: «Urteotako

Editorialen jarrera gero eta profesionalagoa da, kalitateari gero eta gehiago erreparatzen zaio ●

narratibaren boomaren ondoren poesiak eta saiakerak indartzera egin dute. Poesia dexente publikatu da aurren, kasu. Inportantea baina, itzulpenen kontua da. Momentu hone-

tan euskal literaturan egiten ari garen lanik hobere-na itzulpenen arloan aurki daiteke». Oreka mantentzearekin lanik badutela azpimarratu digu bestalde, Gorka Arresek, Susa argitaletxeko koordinatzaileak, 1992ari bere iritzia eransteko eskatu diogunean: «Hel-duen literatura zoritxarrez ez da negozio. Eta negozio izan dadin bestelako babesik behar du; haur literatura, adibidez. Gure kasuan, eta esparru hori jorratzen ez dugunez, narratiba eta poesiaren artean oreka ariketak egin beharrean ibiltzen gara».

Oreka bilatu nahi horretan salmenta kopuruek zeresanik badute, noski. Distira gutxikoa aipatu diguten uztza honek salmenten beherakada ezagutu du ar-

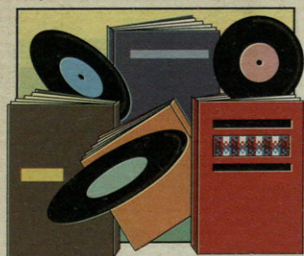

**ARGITALDARIAK
DURANGON**

Irakurleak, liburua erosi aurretik, bi aldiz pentsatu ohi du. Liburudendetako bezero nagusiak euskaltegi eta ikastetxeetako gazteak bihurtu direla aitatu digute. Betiko liburuak erostera jotzen dutenak, irakasleak hala aginduta.

ARGITALDARIAK
DURANGON

Jon Irazabal, Gerediaga elkartekoa:

«Euskal kulturaren peregrinazioan, Durangoko Azoka, utzi ezinezko zita da»

ARGIA. Zein berrikuntza dakartzue aurten-go edizioari begira?

J. IRAZABAL. Gogorik badugun arren, berrikuntzarik ez da izango dauden diru murrizketak direla medio. Garai batean ohizkoa izan zen Azokako katalogorik ezin dezakegu argitaratu kondizio hauetan, adibidez. Publizitatea bestalde, erabat murriztu dugu, kartel batzuk jartzera mugatuz.

Aldaketa *stand*-en kopuruan dator batetik, iaz baino hamaika gehiago bilduko baititugu, 171 guztira. Honetaz gain, liburu nahiz diskoen aurkezpenak edota mahain-

guruak egiten diren aretoa aldatu beharra izan dugu.

A. Euskal liburugintzan batipat, Durangoko Azokak duen garrantzia azpimarratu obi da. Zertan datza horren klabea?

J.I. Alde batetik, euskal kulturaren peregrinazioaren barruan, Durangokoa, utzi ezinezko zita bihurtu da. Euskal Herriko mutur batetik bestera biltzen ditugun argitaletxe nahiz disketxeen eskaintzak erakarrita datorren jendeak liburu eta diskoak erosten ditu bertan. Saldu egiten da, beraz. Horra hor bigarren klabea, krisi garai honetan oso kontuan hartzekoa. Batzuek bestek

baino gehiago baina denek saltzen dute. Promozio gune garrantzitsua ere bada, azken batean *stand* bat publizitate orrialde bat baino merkeago ateratzen baita.

A. Zer leku betetzen du euskarazko liburugintzak, eta zebazki literaturak, azokaren helburuetan?

J.I. Garrantzitsuenak, dudarik gabe. Bezero gehien duen arloa da eta jendearen buruan Liburu Azoka bezala ezagutzen dena literaturarekin lotzen da. Aurkezpen eta mahainguruetan ere, alorrik jorratuena gertatzen da. Liburu salduenak literatura alorrekoak dira. Honekin batera, eta liburugintza oro hartuta, natura eta bidaiei buruzko produkzioak azpimarra daitezke, irabazi duten lekuari bagazokio.

Euskal kulturaren peregrinazioan urrats bat gehiago den Durangoko Liburu eta Diskoen Azokak salmenta eta promozioa ziurtatzen die argitaldari. Urteko balantze kaskarra gainditzeko okasioa ere ematen die hainbati.

gitaratu den liburu bakoitzeko. «*Ekonomiaren krisia dago guzti bonen atzean. Jendeak lehenago utzi dio liburuak erosteari beste edozeri baino*», argudiatzen du Anjel Lertxundik. Xabier Mendigurenek, bestelako arrazoirik ere badakusa: «*Gure mundua, euskarazkoa, txoko bat da, 1.000 lagunek osatzen dutena. Azken urteetan tituluak gora egin dute, irakurleek gainetik, dudarik gabe.*

SUSA

MON
OGR
AFI
KO A

LDIZKARIAREN

29

ENBAKIAN

P O L I Z I A

idatzi dute:

JOSEBA
SARRIONANDIA

JOSE LUIS
OTAMENDI

ANDONI
TOLOSA

MIKEL
ELORZA

AMAGOIA
GURRUTXAGA

ANDRES
GOSTIN

BEGO
MONTORIO

ITXARO
BORDA

XABIER
OLARRA

ARANTZA
ARRIZABALAGA

FERMIN
MUGURUZA

elkarrizketa:

EMILIO
LOPEZ ADAN
"BELTZA"

DURANGOKO AZOKAN LIBURU BERRIAK:

NARRATIBA

MARIAREN

MENDEA

pablo

sastre

P O E S I A

GARTZELAKO

POEMAK

joseba

sarrionandia

NARRATIBA

EMAKUME

BIBOTEDUNA

xabier

montoaia

HARPIDETZAK

SUSA

Industrialdea 1-2

Lasarte-Oria 20160

(943) 37 07 38

ARGITALDARIAK

DURANGON

Haur literaturaren arrakasta eta negozioa onartzen dute argitaletxeek. Gazteen munduak, helduen literaturaren salmenta urriak gainditu eta bildumak zabaltzeko aukera eman die argitaletxei.

talpenen urtea izan da guretzat. Bostgarrena egin du Atxagaren bebiak —normalean, bigarren batera edo irits daiteke euskarazko liburua—. Durango-rako kaleratuko dugu seigarrena. Hilabete gogor samarrak gainditzeko aukera eman digu liburu honek».

Salmenten beherakada

L iburudendetan jaso ditugu ere iritziak: «Literatura salmentak gutxitu egin dira. Erosten duen jendea euskaltegi edo eskoletatik dator, batipat. Bere kabuzko horrek utzi dio, maila batean. Aurtengo liburuak baztertu samar daude, bestalde. Betiko autoreak saltzen dira, idazle ospetsuenen obrez gain», aitatu digute Kirikiñotik. Verdesen antzekorik entzun dugu: «Haurrentzat egindako bildumak dira salduenak, irakasleak agindutakoak». Bilintxen, «gehiengatik kontsagratuen obrek dute aterabidea. Autore ezagunetatik besteetara dagoen alde handia da», argudiatu dute.

Egoera honen aurrean, berrargitalpenen ildo gero eta garrantzitsuagoa bilakatzen ari da. Horren seinalerik jaso dugu 1992an:

Argitaratu den liburu bakoitzeko gutxiago saldu da. Salmentak krisiaren adierazgarri bilakatu dira

XIRRIXTA

Euskarazko Hilabetekaria

4 / 8 urte arteko haurrentzat

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

Argitaratzaile: Euskal Kultur Erakundea

LOTA - BP 6

64480 UZTARITZE

Tel: (07.33) 59.93.25.25

Fax: (07.33) 59.93.06.84.

DURANGOKO AZOKAN AURKITUKO DUZUE

Irakurleak bestalde, literatura jeneroetan bata edo bestea aukeratzeko orduan narratibara jotzen du gehien: «Poesia leitzeko obiturarik ez dago», dio Gorka Arresek. «Narratibari dagokionez, badago idazle sonatuenen nomina bat, eta horretan ez dagoenak oihartzun gutxiago izateaz gain, gutxiago saltzen du». Anjel Lertxundiren hitzak dira.

Sailkapen modukorik osatzeko asmorik ez dugun arren, jaso ditugun datuak adierazgarriak dira. Bernardo Atxagaren «Behi euskaldun baten memoria» izan da libururik erosiena. Iazko Azokan estreinatu ondoren, 17.000 ale banatu ditu dagoeneko Pamielak. Kontuan hartu, tiraden batez bestekoa 1.000 aletik 2.000 bitartekoa dela. «Berrargi-

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Aurten plazaratutako aleak Durangon salgai izango dituzu

12. zenbakia

13. zenbakia

14. zenbakia

15. zenbakia

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK ..... Tel .....
HELBIDEA .....
HERRIA .....
HERRIALDEA ..... K.P. ....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA .....
SUKURTSALA .....
SUKURTSALAREN ZENBAKIA .....
KONTUAREN ZENBAKIA .....

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, 20.160 LASARTE-ORIA

63ko uzta

LITERATURAN ere, ardoetan bezala, urte ho-beak eta kaxkarragoak izaten dira, eta ezin uka daiteke urte hau eskas samarra izan dela zenba-tekoz, kalitatez oso gauza politak atera badira ere. Idazle jendea alfertuta ote dabil gurean? Egia esate-ko, inoiz ez dira emanko-rregiak izan, salbuespenak salbuespen. Batasunaz

XABIER MENDIGUREN

Idazlea

geroztiko historian, eten-gabe agertu izan dira ida-zle gazte boladak, hogeita gutxi urterekin liburuak ateratzen hasi eta gero mantsotzen direnak. Aldi honen berezitasuna haxe da: aspaldi honetan ez de-la idazle berrien labeka-darik iristen.

Azkeneko multzoa, 29 urte inguruko jendea da, 63an jaioa. Gogoratzen hasi eta izen hauexek bu-ruratzten zaizkit: Juan Luis Zabala, Pako Aristi, Iñigo Aranbarri urolarrak aurre-na, eta gero Inazio Mugika, Luis Berrizbeitia, Aitor Arana eta oraintxe lehen liburu plazaartzear da-goan Joseba Gabilondo kaliforniarra. 64ekoak ga-
ra Patxi Zubizarreta, Aran-txa Iturbe eta ni neu. Ho-geitamarrera iritsi gabe, ezin esango dugu zaharrak garenik, baina zenbat urte dira Juan Luis eta Pako

indarrez agertu zirela? Bertsotan bezala ez al da-go plazara atera nahi duen neska-mutilik? Argitale-txeak zain dauzkazue.

Belaunaldi bakarreko idazlegoa dugu: aktiboan ari diren zahar eta gaztee-n artean, hamabost ur-teko aldea. Horrela ezin teinka eta berrikuntzarik aise eragin, lagunarte ba-karra poteatzeko ere. Be-launaldi berrien agortzea azaltzeko teoria haxe bota zidan behin Gorka Arresek (hau bai, gaztea-go da, 65ekoa, baina ez du libururik kaleratu; eus-kal prentsaren beharrek itota): hara, orain hamar-hamabi urte, euskara eta letrak maite zituena euskal filologia ikasten hasten zen (goiko zerrendako gehien-gehienak filolo-goak dira), eta karrera erraz eta aspergarria de-nez, ikasle hori uda par-tean idazten jarriko zen, aldizkarietara edo sarike-tetara bidaltzeko; gero-

xeago ordea, filologiaren moda pasa zen eta zale-tasun berak zituenak ka-zetaritza ikasteari ekiten zion, eta udan berriz, ETBn edo Euskadi Irratian bekario sartu. Festak ondo pasatzeko dirua poltsi-koan eta agur literatur ametsak.

Aitortu beharko duzue hipotesi polita dela litera-turaren soziologia maite dutenentzat. Horri eutsiz gero oster, zer gertatuko da orain? Kazetari langa-beak erruten hasiko da aurki Leioa, eta beketan ere dexente gutxiago or-daintzen dute. Pentsatze-koa da, ekonomia eta gau-za praktikoak ikasten di-tuztenen alboan izango direla euskara eta paperak maitatzen segituko duten pizti bitxiak. Ez galdu es-perantza bada, jaioko bai-tira berriak, bulegoko zenbaki artean ipuinak edo INEMeko ilaretan poemak asmatuko dituz-tenak.

«Txarra izango litzateke de-na berrargitalpena balitz eta jatorrizkorik sortu ez. Baina berriak sortzen diren bitartean onerako da, transmisioa ziurtatzen duelako eta irabazi batzuk eman ditzakeelako, bai idazle bai argitaletxeari», esan du Axier Astigarragak.

Guzti honekin ados, beste-lakorik ere ulertzen du Anjel Lertxundik: *«Argitaletxeetan, eta gurean garbi dago, urteetan zehar betiko obra eta autoreak saltzen dira. Horrek, irakasleak ez direla inondik ere berziklatzen esan nahi du. Liburu batek funtzionatu dio eta harekin*

bueltaka dabil».

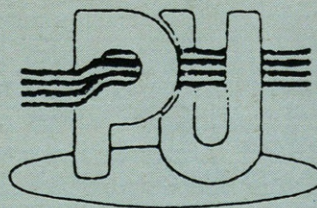
Guzti honen erdian, zer literatura mota nabarmendu da aurten? Juan Luis Zabalak eman digu azken apuntea: *«Garai batean, literatura mailan aurrerapausorik bi-latzen zen, kontatzeko tek-niketari zerbait berria egi-tea, aurrekoarekin haustea,*

kanpoko joerak guregana-tzea. Gaur badirudi, 1992koari erreparatu bes-terik ez dago, arrakasta eta joerek diotenez, horrelako helbururik gabeko denbo-rapasarako literatura na-gusitzen ari dela». Irakur-leak du, guzti honetaz ere, azken hitza ■

gaur
express
mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 1000 kg arteko furgonetak

Donostia: 47 24 38 — Tolosa: 65 19 96 — Beasain: 88 89 38

PAPELERA UDALAR

San Migel z/g Tel: 943-80 64 36

Ekipo bizi bat grafikagintzan

Inprimategia baino gehiago eskaintzen du ANTZAk Lasarten

GRAFIKAGINTZAKO sektorea hankaz gora dabil, izen handiko inprimategiak itxi dira azken urteotan eta azken hilabeteotako geldialdi ekonomikoak berehalako astindua eman die inprimategiei. «Baina hauen krisialdia ez da oraingoa. Duela hamar urte punta-koak ziren inprimategien zerrenda gaurko enpresenarekin alderatu eta nabaritzen da hor gertatu den kaskadismoa». Hala mintza zaigun Pello Zubiria zen ANTZAko gerentea 1988an, produkzioaren arduradun Josu Landa zelarik.

Kezkaz betetako paisaia horren erdian ekin zion lanari ANTZAk urte hartan. Erakunde publikoek inprimategien saila birmoldatzeko planetan sartu ez zelako itxi zen Tamayo S.A.ren lantegiaren jabe egin zen eta ondorengo lau urteotan goitik beheraino berritu ditu makineria eta teknologia, egoitza eta tailer berriak antolatu ditu eta bere eskaintza osatu.

Hemezortzi lagunekoko ekipa bat da ANTZA eta bere burua S.A.L. moduan egitu-

Enpresa gazte bat da ANTZA, eta hala ere leku bat egin du grafikagintzaren munduan. Arte grafikoen saila krisian bete-betean murgildurik dagoen aro batean ekin dio bere bideari ANTZAk, eta martxan daraman lau urte terdriotan inprimategi moderno bat kudeatzeko gai den ekipoa osatu du. Giza ekipa hau da ANTZAren gaurko produkzioaren eta etorkizunaren giltza. Hala azpimarratzen dute behin eta berriz enpresako partaideek.

ratua dauka. Grafikagintzako edozein lan diseinutik hasi eta manipulaturik gorapilatsueneraino soluzionatzeko prestatuta dagoen ekipa gazte bat da. Talde honek erabiltzen duen teknologiak ere aurrerakada

handi bat ezagutu du urteotan.

Diseinuak, fotokonposaketak eta fotomekanikak osatzen dute aurreinprimaketa. Informatikarekin egiten da lan sail honetan, eta liburu eta aldizkarigintzare-

kin hasieratik ANTZAk daukan harreman estuak maila on bat ematen dio. Maite Gil, Leire Albisu eta Agus Barandiaran ari dira konpaginatze lanetan, Eneko Abrego —BAP rock taldeko kantaria, hain zuzen— fotomekanikan eta montaketatik plantxa arteraino-koak Txentxo Muñoz eta Olatz Larrearen gain doaz.

Kolorezko fotomekanika neurri batean ANTZAko tailerretan bertan soluzionatzen hasia da, eta datorren urtean zehar prozesu hori erabat osatua egonen da.

Askok dira gaur aurreinpresioaren zati bat etxean prestatuta dakarten bezeroak: testuak ordenagailuetan mekanografiatu eta disqueteetan dakartzatenak, autoedizioa egiten duten aldizkariak, ordenagailuz lagundurik lan egiten duten diseinatzaile eta agentziak, eta abar. Guzti horiei beren lana erabat bukatzeko azpiegitura eskaintzen die ANTZAk.

Etengabe garatzen doa ANTZAren sistema informatikoa, eta jadanik batere prolema gabe egiten da hemen lana bai PC edo bai

Durangon ere ageri dira ANTZAren fruitu koloretsuak

Sorreatik euskal kulturaren garapenari lotua dagoen ANTZAren fruiturik ez da falta Durangoko euskal liburu eta disken azokan. Hasteko, Zeruko Argia argitaletxearen produkzioak. ARGIA astekariak mamiz bezala itxuraz egin dituen aldaketak begibistakoak dira, eta ANTZAk izan du hor bere zeresana. Beste produktu batzuk ere ezagunak dira: Larrun, Susa eta honen liburuak, Euskal Kulturaren Urtekaria... Zeruko Argiak bere promozio lanetarako erabiltzen dituen afitxa eta beste materialek ere ematen dute ANTZAk publicitate etxeei eskaintzen dizkien erreztasun eta kalitateen neurri ederra. Eta iaiztik, Argiaren Egutegia den produktu berezia. Justu duela bi urte Durangoko Azokan agertzen den EUSKAL-DUNON EGUNKARIAren aurreinprima-

keta ANTZAren tailerretan egiten dela ere ezaguna da, erredakziotik plantxaraino. Euskal kulturak azken urteotan eman duen fruiturik oparoenetako baten oinarriak neurri batean ANTZAren aurreinprimaketa sailean sortutako sinergietan oinarriturik daude, eta enpresa honek harrotasunez erakusten ditu. Baina horiek baino askoz ugariagoak dira euskal kulturari ANTZAk egiten dizkion emaitzak. Liburuak, herri aldizkariak —Galtzaundi, Goierriarra...— hainbat kultur talderen boletin, afitxa eta materialak, diskagintza-ko osagarriak, eta abar. Guzti horiek produzitzeko baldintzarik erosoena eskaintzen ditu ANTZAk. Baita argitalpen eta komunikazio beharretan gero eta arreta handiagoa ipini beharrean diren erakundeei ere.

Macintosh inguruetan sortutako materialekin. MS-DOS, Theos, Xenix zein sistema operatibo ezagun guztien arteko komunikazio eta konpatibilitateak segurtatuak daude ANTZAren, aurreinprimaketaren garapenean betidanik sostengua eman dien APIKA informatika etxeari esker.

GRAFIKAGINTZAKO EDOZEIN BEHAR ASETZEKO

Bi makinatan oinarritzen da inprimaketa saila. Tailer orotan nahitaezkoa den Heidelberg GTOa da bata, eta aurtan erosi-berria den Heidelberg Speedmaster handia bestea. Formato handiko bi koloretako makina indartsu honek seku-

lako aurrerakada ekarri dio ANTZAri bai produkzio ahalmenean —azkartasun eta malgutasunean irabaziz— eta baita kalitatean ere.

Inprimaketa lanetan Jesus Garcia, Patxi Irizar, Imanol Gerra eta Leandro Maillio —joko ona eman dute ANTZAk Hernani futbol taldeari fitxatutako gazteek—

eta Iñigo Irazustabarrena ari dira, zortzi orduko bi txandatan. Sail honen eta aurreinpresioaren koordinazioa Ander Larrañagak darama, bera bait da produkzio arduraduna.

Administrazio eta komertzial sailek ere informatikaren laguntzaz funtzionatzen dute ANTZAren, Donostiako APIKA etxearen Gestikagestio aplikazioarekin. Administrazioa Olatz Hernandez eta Ana Seguirolaren ardurapean dago eta Jon Galarra eta Felix Irazustabarrenak —paperaren munduarekin aspaldi lotuak— eta Josune Iñarrak daramate komertzial saila.

Liburu, aldizkari zein beste edozein produkturen manipulaziorako subkontratazio sistema erabili ohi du ANTZAk, beti ere bera arduratuz kalitate kontrolaren ondoren produktua azkenean bezeroaren esku ipintzeaz. Orain gainera, aldizkari, liburu eta zuzeneko publicitate beharrak dituzten agentziei bere bidalketa zerbitzua emateko prest dago.

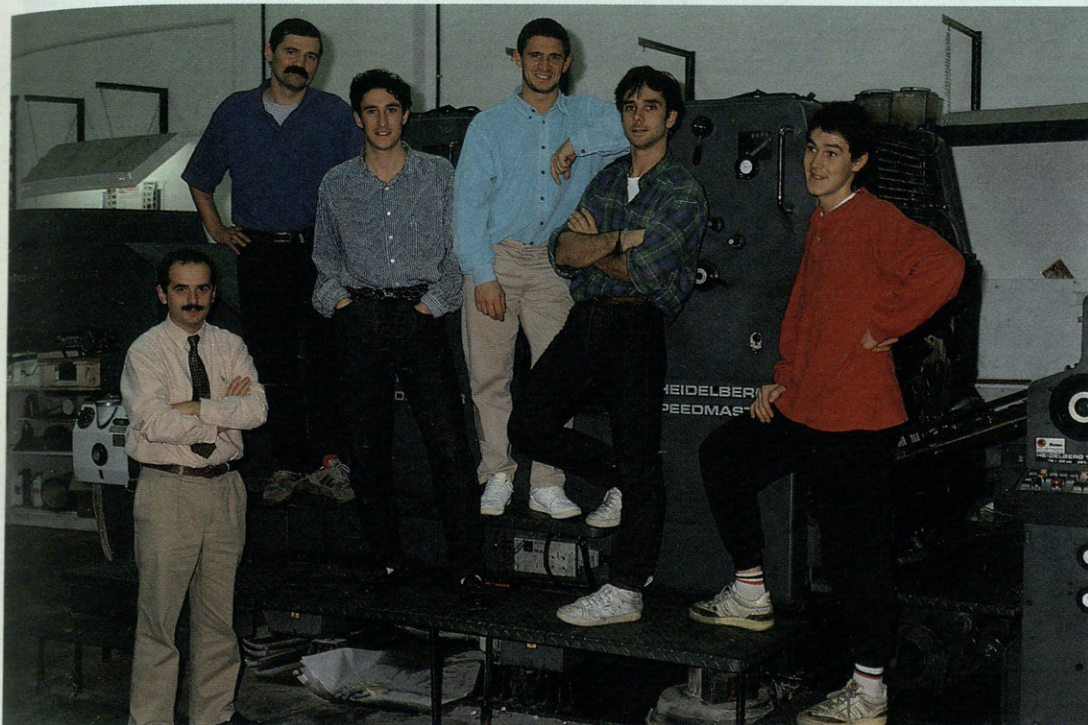
Jon Galarragak esplikatzten duenez «ohizko zerbitzuez gain ANTZAko eskaintzak aldizkari eta liburugileei bidalketa ere egiten ahal die: harpidedunekin lan egiten duen hainbat talde eta enpresarentzako osagarri interesgarria da».

ANTZA: ITXURA BAINO GEHIAGO

Donostiako erdigunetik hamar minututan iristen da autoz ANTZAren tailerretara. Lehen bi urteetan erabili zuen egoitza zahar hartatik gaur Lasarteko Industrialean dituen bi pabiloietara sekulako diferentzia dago.

publizitate-ERREPORTAIA

Ekipo gazte eta eraginkorra da ANTZA inprimategiaren muina. Puntako teknologiaz hornituz joan da, krisi garai hauek ausardiaz aurre eginez. Zerbaitengatik dio esloganak: "ANTZA, itxura baino gehiago".

la mila metro karratu dira ANTZAk erabiltzen dituenak.

Horietako batzuk ARGIA aldizkariak erabiltzen ditu eta beste batzuk EUSKAL-DUNON EGUNKARIAK. Baina ez dira ANTZAren tailerretan sartu eta atera ibiltzen diren bezero bakarrak. Ander Larrañagak esplikatzeko duenez «gaur egun modu askotako harremanak planteatzen dituzte bezeroek lanen produkzioari dagokionez, zeren eta batzuk liburu bat inprimategiak hasi eta bukatzea nahi duten bezala beste batzuek afitxa baten diseinua ekartzen dizute zuek aurreinprimaketa egin eta haiek zuzentzeko, eta horiek bezala beste mila kasu ezberdin».

Bezeroaren beharrak ongi ulertu eta horiek asetzen asmatzen duenak izango du lekua grafikagintzan. «Prezioetan sekulako konpetentzia dago —dio Felix Iratzabarrenak— merkatua

oso zaila dago, baina prezioa bezain inportantea zerbitzua da, bezeroak senti dezala bere beharrak denbora eta modu egokian moldatu ditugula».

Komunikazioaren beharren azpiegitura eta sosten-

gua da grafikagintzako enpresa bat. Erakundeak, argitaletxeak, kultur taldeak, gizarte mugimenduak, publizitate agentziak... guztiak daude beren mezuak ezaugarazteko komunikazio produktu egoki eta erakar-

garriak sortzera behartuak. Horien eskeari erantzun txukun, azkar eta merkea ematean datza, hain zuzen, ANTZAren erronka. Hortik enpresaren eslogana bera ere: ANTZA, itxura baino gehiago ■

Itxura baino gehiago...

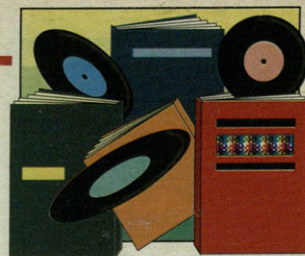
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ANTZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2   20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45   Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

ARGITALDARIAK

DURANGON

KRISI GARAICO DISKO EKOIZPENAK

Nahiz eta krisi garaiak izan, disko ekoizpena ez da eten; eta aurren ere estilo ezberdinetako lanak aurkeztuko dira Durangoko Azokan. Salmenta urriak direla medio iaz sortu ziren zenbait disketxe desagertu arren, beste batzuk emaitza onak lortu eta aurrera atera dira, betiko argitaldarien diskoak kaleratzen jarraitzen dute, eta zenbait lan zigilu berri batzuen eskutik plazaratuko dira.

DISKO argitaldariantzat ere, urtean zehar egindako ekoizpenaren adierazgarri izaten da Durangoko Azoka. Aurren ere estreinaldi ugari izango dira bertan; batzuk, zenbait disketxe berrien eskutik.

Iragan urtean zenbait konpainia berri sortu ziren. Hauetako batzuek emaitza onak lortu eta aurrera jarraitu dute, Esan Ozenki kasu; beste batzuk mantendu egin dira —Gor—; eta badira porrot egin dutenak —Slam Records eta Aketo—. Gainerakoek, argitaratu duten lan bakarra beste etxe batzuen eskutik banatu —Zica Records, TXT—, kanpoko taldeen diskoak plazaratzen jardun —Overdrive—, edo bere kasa jarraitzen dute musika berrien bidetik —NO-CD—.

Slam Recordsek Lusty Men taldearen single nahiz LPa eta Hazur Baltzak-en

diskoa eta gero, ez du ezer gehiago argitaratu. Hertzainak taldearen zuzeneko disko bikoitza plazaratzeko

sortu zen Aketok, berriz, Heriotza taldearen maxi-singlea kaleratu du aurren, eta hau izan da etxe honen

azken lana. Etsaiak eta Danbaren LPak, Negu Gorriak-en bideo bat, Juan Carlos Perezen bi disko konpakto eta Kortaturen «Azken guda dantza» disko bikoitzaren berrargitalpena aurkeztuko ditu Esan Ozenkik Durangoko Azokan. Bertako koordinatzailea den Angel Valdesen ustez: «Zaila da balantzea egitea, baina, pixkanaka, zigilua eta tal-

Disko arloan ere, aurren ere estreinaldi ugari izango dira Durangoko Azokan.

ARGITALDARIAK DURANGON

Euskaraz aritzen diren rock taldeen diskoak argitaratzea filosofia duen Esan Ozenki konpainiak, Bitacora azpizigilua sortu du Juan Carlos Perezen lana plazaratzeko.

deak aurrera atera dira. Urte t'erdian lau disko argitaratu ondoren, Durangon beste lau eta bideo bat aurkeztuko dituzte. «Katalogo aldetik zigiluak pisu handiagoa izango du. Euskal rock katalogo sendoa bilakatzen ari da. Edonon aurkezteko edo, besterik ez bada, banatze lanak egiteko», komentatu digu Valdesek.

Euskaraz aritzen diren rock taldeak argitaratzea da konpainiaren filosofia. Koordinatzaileak azaldu digunez: «Filosofia bonen bidez lortu dugu hainbat talde aurrera atera eta lan politak argitaratzea. Hasieran proiektu zaila ematen bazuen ere, egiaztatu dugu posible dela». Kanpoan ere saltzen dira, zirkuitu independenteetan. Esan Ozen-

kiren lanak. Esan Ozenkik euskal rockaren bideari jarraitzen dionez, Juan Carlos Perezen «Bitacora cahiera I-II» argitaratzeko Bitacora azpizigilua sortu du. Hemendik aurrera bide berriak jorratuko dituzte, bai banaketa, baita promozio aldetik ere, Bitacoraren bidez.

Aurten ere IZ eta Elkar izan dira disko gehien plazaratu dituzten konpainiak.

Zuzenean ezinbestean

Bertako arduraduna den Angel Seronek komentatu digunez, IZren lanek erantzun ona izan dute, «bala ere, urtea ez da oso ona izan eta ez da bakarrik jen-

dearen diru falta. Diskoa grabatu ahal izateko eza-gunak izan daitezen, taldeek zuzenean jo behar dute. Udalek antolatzen dituzte normalean emanaldiak, eta ez badira egiten taldea ez da jendearengana iristen. Horrela, zuzenean jo dutenek saldu dute edo ikusi dira».

Konpainiak estilo ezberdinak jorratu ditu aurten: pop-rock musika Broken Bihotz taldearen eskutik, berbena giroa Drindotsen diskoan, haurren mundua («Tximalatz»), trikitixa (Zabale Anaiak), jazz (Zubipeko Swing), antzerkia (In Fraganti), besteak beste.

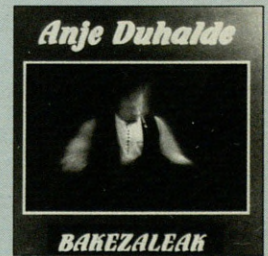
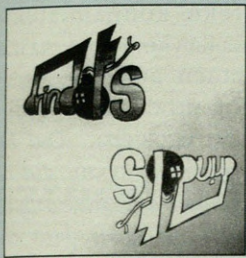
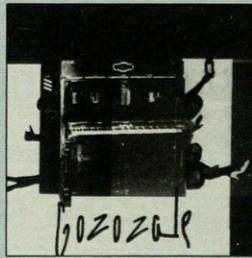
IZ estudioetan, bestalde, kanpoko zein bertako beste konpainien grabaketak ere burutzen dira. Elkarrek, berriz, duela gutxi estre-

DISKETXEA

DURANGOKO AZOKAN AURKEZTUKO DIREN BERRIKUNTZAK:

Egan

Txirri, Mirri eta Txiribiton

Eltzegor

Zubipeko Swing

In Fraganti

ARGITALDARIAK DURANGON

Donostian dauden IZ estudioetan, disko konpainia honen lanez gain, kanpoko zein bertako beste zenbait disketxe edo talderen grabaketak ere burutzen dira.

Diskoak argitaratzeko aukera berriak

GONTZAL Mendibilek Keinu izeneko konpainia sortu du Iparragirrearen kantu eta poesiak biltzen dituen bere azken diskoa argitaratzeko. Poeta eta kantariaren idatziak berreskuratu asmoz, eta udan Zeanurin egindako herri antzerkiko musikan oinarriturik, Iparragirrearen hamabi piezak osatzen dute LPA.

Eguberrietan, gabon kantuez osaturiko lana kaleratzeko asmoa du Keinu zigilupean ere, eta urte hasieran berak sortutako piezez osaturiko diskoa. Euskal kantautoreek, gainera, beren lanak plazaratzeko aukera izan

dezakete Keinuren eskutik.

Ruper Ordorikak, bestalde, bere lau kantu agertzen diren disko konpaktoa aurkeztuko du Durangoko Azokan. Nahiz eta Emak Bakia Baita etxearen eskutik argitaratu, autoprodukzio moduan burutu dute lan hau Ruper Ordorika eta berarekin aritzen den Mugalariak taldeak. Ordorikak esan digunez: «Guretzat grabaketa hau neurri batean oso berezia izan da, bitxia. Guk gure artean grabatua delako. Teknikariak ere taldeko partaideak izanik eta zuzeneko lanean oina-

turriko kantuak izanik, disko hau artesanala bilakatu zaigu».

Orain dela hilabete bat bukatu zen kantariak aurrereko konpainiarekin zeukan kontratua, eta izan dituen aukeren artean autoprodukzioa iruditu zaio egokiena. «Oso berrera ona topatu dut berrongo disketxeetan eta hori estimatzekoa da, baina iruditzen zait leku guztietan bezala hemen ere aldaketa handia ematen ari dela diskoen munduan; eta egoera honek aukera berriak eskaintzen ditu». Bere ustez bide honek ez du autobazterterik ekarri behar.

natu du estudio berria. Joxe Mari Goikoetxeak esan digunez: «Lasarteko estudioa txikia gelditu zen guretzat; eta bestalde, enpresaren

joera lan sail guztiak biltzearena izan da. Baliabide tekniko egokiak izateaz gain, diseinu akustiko egokia lortzen saiatu gara

gehiengatik estudio berrian. Elkar eta Oihukaren ekoizpen lanez gain, aurrerantzean, edonork graba dezake bertan.

Konpainia honek Durangon zortzi lan berri aurkeztuko ditu. Hauen artean, Mikel Markezen estreinuko

Iragan urtean sortu ziren Slam Records eta Aketo disketxeek argitaratzeari utzi diote ●

diskoa eta Xabier Lete, Tapia eta Leturia nahiz Txomin Artola eta Amaia Zubiriaren LP berriak.

Oihukak euskarazko lan gutxi plazaratu ditu aurren,

Jadanik, bada zerbait Euskadiko Kutxan!

Gazteentzat, esate batera-

ko, onura gehiago. Fami-

lientzat, interes handiago-

ak kontu korrontean eta

ohizko libretan. Beste ku-

txetan baino gehiago. Eta

guzti hau irudi berri baten

hasiera baino ez da, profe-

sionaltasun garbiko bidean.

CAJA LABORAL

EUSKADIKO KUTXA

ARGITALDARIAK DURANGON

Marino Goñi, Gor disketxeko kideak esan digunez, badituzte hurrengo urteari begira zenbait proiektu. (Argazkia: Sonia Salsamendi).

Marino Goñi: «Krisialdian jaio baina aurrera atera gara»

ARGIA. *Iazko udan argitaratu zenuten lehenengo diskoa. Nondik norakoa izan da zuen ekoizpen lana denbora tarte honetan?*

MARINO GOÑI. Krisia aipatu behar da balantzea egin aurretik. Argi dago ez dela gure krisia bakarrik, mundu guztiarena baizik. Krisiaz hitz egiten hasi da Expo eta gero, baina dende, zigiluek eta abarrek nabaritzen zuten iragan gabonetatik aurrera. Krisiak jotako garaia

da. Salmentak ez dira aurrikuspenak bezain onak izan. Dena den, krisian jaio baina aurrera atera gara. 1993rako zenbait asmo badauzkagu eta denak gauzatzea espero dugu.

A. *Zer nolako harrera izan dute hamar hazbeteko diskoek?*

M.G. Disko hauek oso eztabaidatuak izan dira. Alde batetik, batzuei asko gustatzen zaizkie; eta bestetik, zenbait dendak ez dakite disko hauek non jarri formato ez ohizkoa delako. Leku konkretu batzuetan oso ondo saltzen dira eta beste batzue-

tan ez hain ondo. Argi dago formato arraroa dela; eta jendea harritu egiten da formato arrotzen aurrean. Gu oso pozik gaude egin ditugun bi diskoekin. Balerdi-Balerdi eta Pottokarena ez dira izugarri saldu, baina guretzat oso garrantzitsuak izan dira. Mota honetako lanak argitaratzen jarraitzeko asmoa dugu, baina horretarako hamar hazbeteko diskoa interesatzen zaion taldea aurkitu behar da.

A. *Zeintzuk dira zuen hurrengo proiektuak?*

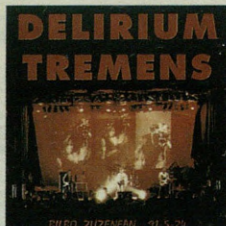
M.G. Udaberrian, Parbellumek hirugarren LPa grabatuko du, eta Julio Kagnetak bigarrena. Gero, beste zenbait proiektu ere badauzkagu, baina oraindik zehaztu gabe daude.

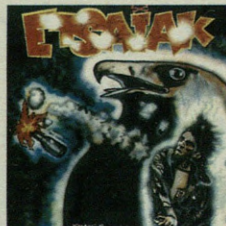
NEGU GORRIAK «Gure jarrera»
LP - MC - CD

NEGU GORRIAK «Gora herria»

DELIRIUM TREMENS «Zuzenean Bilbo» / LP - MC - CD

ETSAIAK «Etsaien etsaiak»
LP - MC - CD

E.H. SUKARRA «E.H. Sukarra»
LP - MC - CD

NEGU GORRIAK «Tour 91+1»
60' zuzenean / Iruñea 92-V-30

SU TA GAR «Hortzak estuturik»
LP - MC - CD

KORTATU «Azken guda dantza»
LP bikoitza - MC - CD

DANBA «Frango Funts»
LP - MC - CD

ETA

AZPIZIGILUAN

JUAN CARLOS PEREZ «Bitacora cahiera 1-II» / Compact bikoitza

ESAN OZENKI RECORDS:
Nafarroa kalea 60 behe/
pta 5 / 20800 Zarautz
Tel. (943) 13 42 86
Fax: (943) 83 19 46

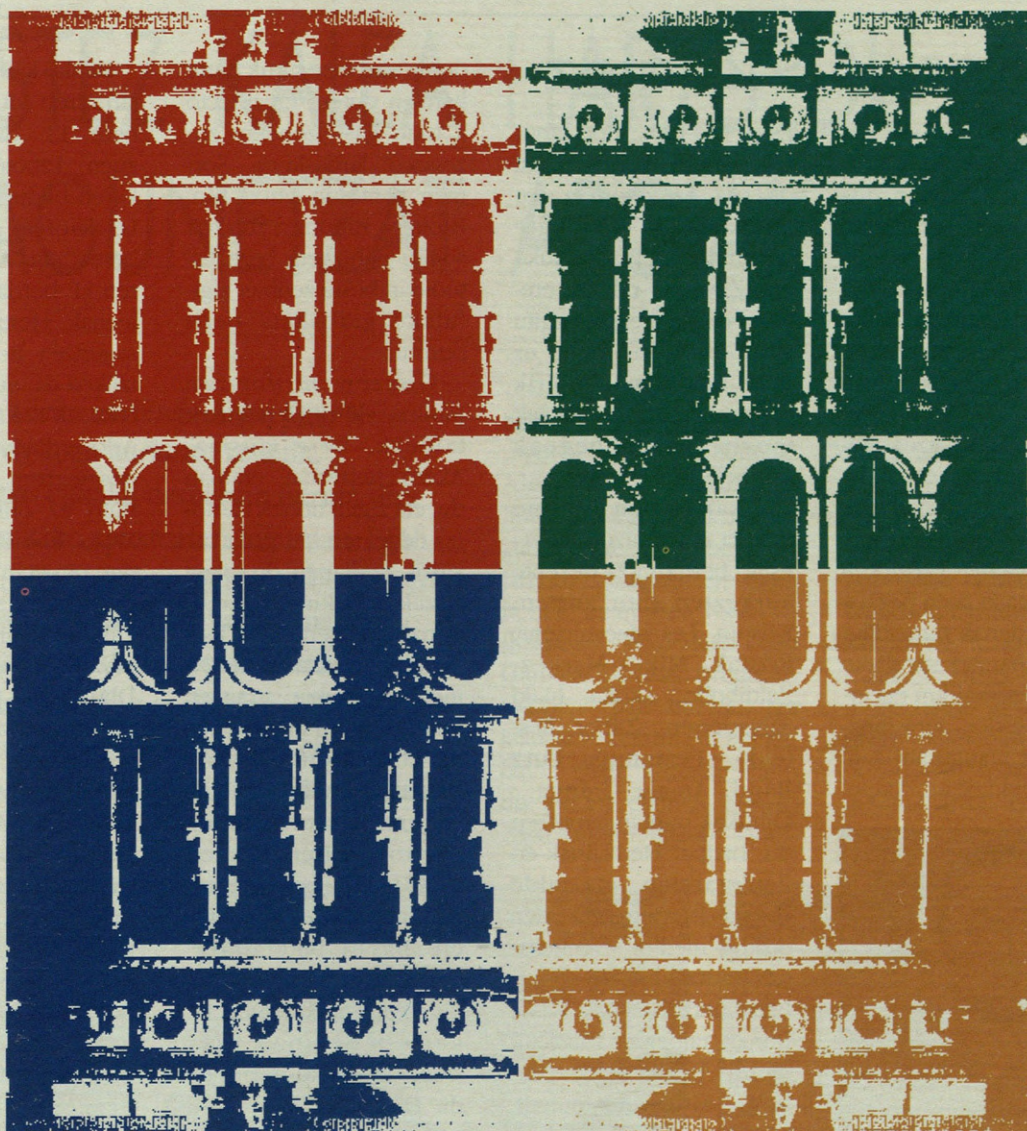
NG BRIGADAK
571 postakutxa

KULTURAREN ZERBITZUA

EUSKAL LIBURUGINTZAREN ALDE

TXAKEL & ASOCIADOS

- * Kontu Kontari programa.
- * Euskal Idazleak Ikastetxeetan.
- * Liburuak Ikastetxeetan
- * EIMA programa

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Turismo Departamentua

Durango 92, ajez

DURANGO beti da balantze unea, urteko kitatze unea. Musika arloan disketxeek beren *stand-etan* eskaintzen dutena da euskal kantuaren fusa eta kortxeek jarraitzen duten bidearen adierazgarri. Ospakizun erraldoiz jositako 1992 honetan ezin bestekoa da aipatzea ekimen autonomo eta kale-tarraren ajea, Euskal Herrian egiten den pop-rockaren seinale. Gaiztoren batek iragarri zuen bezala: «1992an, denak burusoil».

90eko hamarkada disko proiektu euskaldun eta erdaldun berrien aurrerantzoko ihesaz inauguratu zen: Esan Ozenki. Slam. Aketo.

IÑAKI ZARATA

kazetaria

Es 3, NO-CD... Epe labur bat pasatu ondoren ikusi da sua ez zetorrela bat merkatuaren errealtate hotzarekin. Elkar-Oihuka eta IZ *major*-rek lan eremua ez galtzeko mugitu zirela zirudien. Baina ez dute ahalegin handirik behar izan, errealtateak moztu dizkio hegoak konpetentzia berriari.

Elkarrek lan erritmo handia mantentzen du eta estilo berrikuntza dexente aurkeztzen ditu aurtien: Krispin, Les Mecaniciens, Piztiak, Mikel Markez, Zaldibobo, Akoka, Iñaki Salvadorren «Zilbor hesteak», Txatanuga Futz Band, Amaia Uranga... Oihukak puntan jarraitzen du, batipat Hertzainak-en itzulerarekin; eta talde bezala bere agurra den diskoa medio: «Denboraren orratzak». Bere euskal berrikuntza nagusia Sasoi Ilunak taldearen diskoak dirudi. Baldin Bada, Matraka, MCD erdaldunak, eta abar, soinu ezagunak dira honezkero. Eta hobe da disko pare bat ahaztea, erdaldunak ere: oso bikaina ez den lau talderen bil-

duma eta beste hiruk parte hartzen duten «En directo a todo gas» izeneko 'zuzeneko' lardaskeria. Sormen bizitasun gutxi IZN, Broken Bihotzen diskoa soilik; nahiz eta bere estudioan beste zenbait zigilutako grabaketa berri burutu.

Goazen *minor*-ren iraultzarekin. Hertzainak taldeak, bere jausiaz, Aketo herrestan eraman du, eta zigilu honek Heriotza taldearen LP txikia bakarrik argitaratu du. Slam bezalako ekimen erdaldunak desagertu dira. Es 3 bezalako beste batzuek indar gutxiarekin jarraitzen dute. Gor larri mantentzen da etxekoekin —Balerdi Balerdi, Pottoka— eta berrikuntza pare batekin: Martxoak 31ren EPa eta Urtz fixaje berri gipuzkoarra. Mantentzen dira ere Basati beteranoak, berrikuntza nagusi batekin: Bap! laukotearen bigarren diskoa. Esan Ozenki orekatu dela dirudi, Etsaiak-en diskoa bezalako berrikuntza, Juan Carlos Perez Itoiz ohiairen musiken grabaketa edo Kortaturen berrargitalpen batekin.

Betiko kantariak puntan jarraitzen dute: Oskorrik bere 13. diskoa ospatu zuen, Laboa eta Ordorikaren bildumak izan dira, Letek orain aurkeztzen du berea eta Artola-Zubiriaren LP berria dago, langileenak. Hertzainak-en desagertzea Itoizenaren antzekoa da: euskal merkatu eskasak nekatu egiten du. Arlo erdaldunetan Tijuana desagertzen da eta Eskorbuto ez ohizkoa hil da. Muga komertzialak gainditu zituzten proposamen erdaldunek segitzen dute, Tahures Zurdos, Barricada, 21 Japonesas, Duncan Dhu, kasu. Eta kanpoan ere argitaratzen duen talde sorta dago: Sociedad Alkoholika, Sparto, Platero y Tu, Rock DAM, 16 Valvulas, eta abar. Negu Gorriak-ek baino ez du apurtu hizkuntza muga komertziala. R&r bilbotarrak ekimen txikiago batzuen bidez aurre egiten dio krisi independenteari: Tridimensional, Ebefrenia, Radiation..., baina orain gaztetxerik gabe. Krisi garaia. Baina bizitza eta mugimendua ere badaudela agertzen uzten dutenak.

eta Durangon Hertzainak-en azken lana eta Moogy Moogy talde berriaren maxinglea aurkeztuko ditu. Hilargi-Discos Suicidasek ez du Azokan parte hartuko. Oscar Amezagak azaldu digunez: «Egun denak espezialtzen dira, eta gu gaz-

telerazko lanetan espezialdu gara».

Baionako Agorila etxeak aurtien euskal abesbatza eta banden lanak argitaratu ditu gehienbat, eta Mixel Etxeberri eta Erramun Marikorenarenak ere plazaratu ditu. Bere azken proiektuak,

Montana kantaria eta Euskal Herriko zenbait abesbatzak parte hartzen duten CDak dira. Basati Diskak-en eskutik, Bap! taldeak bigarren LPa eta Beti Mugan-ek maxingle bat kaleratu dute. Konpainia honek, bi kantu berriz osaturiko Beti Mugan

zazpikotearen single bat ere aurkeztuko du Durangoko Azokan.

J.J. Petrikorena
Joxi Goikoetxea

Argazkiak: Joxean Goya

BI ASTEZ KALEA HARTU DU TOPAGUNETZAT ARGIAK

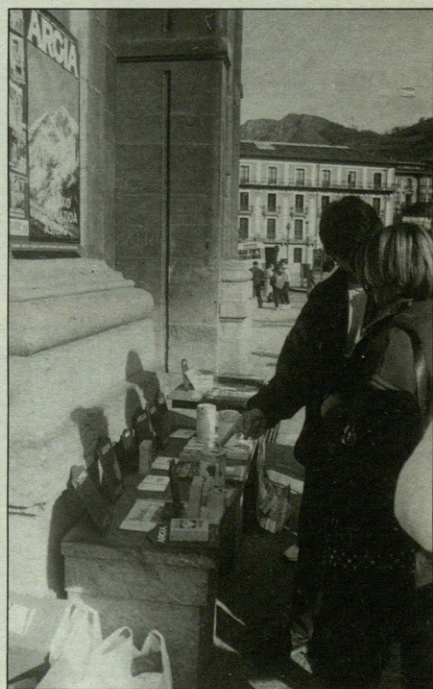
Azaroaren 10ean aurtengo Argia Eguna prentsaurrekoan aurkeztu zenetik, hamaikatxo ekitaldi desberdin burutu dira azaroaren 22ko apustuaren inguruan. Egun horretan, ARGIA kalera atera zen berriro ere. Hamabigarren urtea hau, betiko mahaiei bertsolariak, abeslariak eta kirolariak gehitu zaizkie aldizkari hau euskaldunei hurbildu asmoz. Ipar Euskal Herrian astebete beranduago, 28an, ospatu dute. Bi astez kalea hartu du ARGIAk.

HAMABIGARREN

urtea bete du Argia Eguna. Aldizkaria euskaldunei hurbilago egin ahal izateko jaioa, bere lana betetzen jarraitu du aurten ere egun honek. Azaroaren 10ean aldizkari zuzendaria den Garbiñe Ubedak prentsaurrekoan esan bezala, 22a izan da aukeratutako eguna, baina beste astebete iraun du aurten ekimen honek, 28an ospatu baitute Doni-

bane Lohizunen Iparraldekoek Argia Eguna.

Balantzea egitean, arrakasta da hitz egokiena. Iaz baino mahai gutxiago kale-ratu diren honetan —saka-banaketa ekidin asmoz, eskualdeka ipini dira mahaia, indarrak batzeko—, inoiz baino produktu gehiago saldu dira eta harpidetza berrien kopurua ere gehitu egin da. Egutegia, iaz bezala, agortu egin da, aur-

Hankapaluak eta jendea Argia Egunean jarritako mahaietara hurbildu ziren. (Eskuineko argazkia: Joxean Goya).

Azaroaren 22an
jarritako
mahaietan
egutegiak eta
urtekariak izan
ziren gehien saldu
zena. Beheko
argazkian ikus
daitekeen bezala,
txalapartariak ere
izan ziren.
(Eskuineko
argazkia: Joxean
Goya).

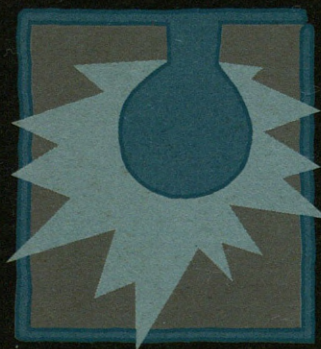

ten iaz baino gehiago jarri izan arren salmentan, eta Durangoko Liburu eta Diska Azokarako tirada berria egitea beharrezkoa izango da.

Euskal Kulturaren Urtekariaren 5.000tik gora ale saldu dira Argia Egunean, eta azpimarratzekoa da produktu honen harpidetza ugari lortu direla. Harpidetza berriekin jarraituz, leku guztietan, baina

Donostia eta Bilbon bereziki, izandako gorakada ere hor dago. Azken hau datu esanguratsua da, bi hiriburu hauetako udaletxeek euskarazko aldizkariei ematen zizkieten dirulaguntzak, aurrekontu murrizketak direla eta, 1992an atzera bota izan ondoren.

Ildo honi jarraituz, aurren ere dirulaguntzen gaiak garrantzi handia hartu du. Nafarroako Gobernuak milioi bat pezetako (50.000 libera inguru) laguntza lehen aldiz eman digun arren, Eusko

ARGIA

EGUNA 92 • AZAROAK
HOGEITABI

Goizuetan antolaturiko kantaldian Ortzi taldea Txomin Artola eta Amaia Zubiriarekin batera arituz. 500 lagun bildu ziren bertan. (Argazkia: Txamo).

tatea bilakatu da gure diru sarrera iturri nagusi.

Arazo ekonomikoek, hala ere, ez diote inolako alaitasunik kendu aurtengo Argia Egunari. Hankapaluak, txar-rangak, kalejirak... hamai-katxo ekitaldik alaitu dituzte kaleak 22an, eta aurretik ere bai. Gasteizen, adibidez, Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Mikel Mendizabal, Jon eta Aitor Sarasua eta Rikardo Gonzalez de Durana bertsolariek Villasuso aretoa bete zuten 250 lagunei

bertso saio arrakastatsua eskaini zieten. Ondarroan eta Goizuetan ere izan ziren bertso saioak, eta azken herri honetan Txomin Artolak, Amaia Zubiriak eta Ortzi taldeak eskainitako kantaldian 500 lagun izan ziren.

Baina lehen esan bezala, bi astera zabaldu dira aurten Argia Eguneko ospakizunak. Horrela, atzo bertan, Donibane Lohizunen jarri ziren mahaiak, eta ondoren herriko kaian herri afari bat egin zen, bertsolari eta guzti. Jende asko bildu zen portura.

Egun bat beranduago, Argia Egunak mugak zeharkatu eta Oiartzunera etorri da, eta bertan egunpasa bi-

zia antolatu: haurjolasak, dantzaldia, trikitilariak, txalaparta... Gustu guztietako ikuskariak bilduko dira bertan. Ekitaldi guzti hauetan ikusle gisa parte hartu duten guztiei, eta mahaiak zein bertso saio eta kantaldiak antolatzeko orduan beren laguntza eskaini diguten lagunei esker mila, gure eguna ahalik eta alaiagoa egiten eta gure aldizkaria ezagutzen ez zuten askori hurbiltzen lagundu digutelako. Izan ere, eta topikoe-tan erori gabe, guzti horiek gabe ezinezkoa litzazuke Argia Eguna antolatzea.

ARGIA

Argia Eguna Hego Euskal Herrian azaroaren 22an izan zen, astebete beranduago Ipar Euskal Herrian

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

HERRI Irratia

Laxaro Azkune

BISEKTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99.8

Hamargarren kandela itzali ondorengo burutapenak

HAMARGARREN urtea dugu 1992a. Balantzeetarakoa. Alde nahiz aurkako iritzien indartzekoa. Datozen urteetako egitasmoak finkatzekoa. Hamarrarekin datoz nortasun arazoak nahiz heldutasun agiriak. Enbido eta hordagoak jotzen dira. Kopuru eta kalitateak aztertu. Atzera edo aurrera. Norbaiti entzun dio kazetariak urteurrena dela gutxienekoa. Bidearen zuzenaz hitz egin behar dela horrelakoetan. Euskararen Normal-kuntzarako Legearen aterbe laburretik, EITBren egia nahaspilatura, bide zabaletik baino bideska lokaztuetan barrena abiatu garela erantzuten diot. Horra nire hamarrekkoa.

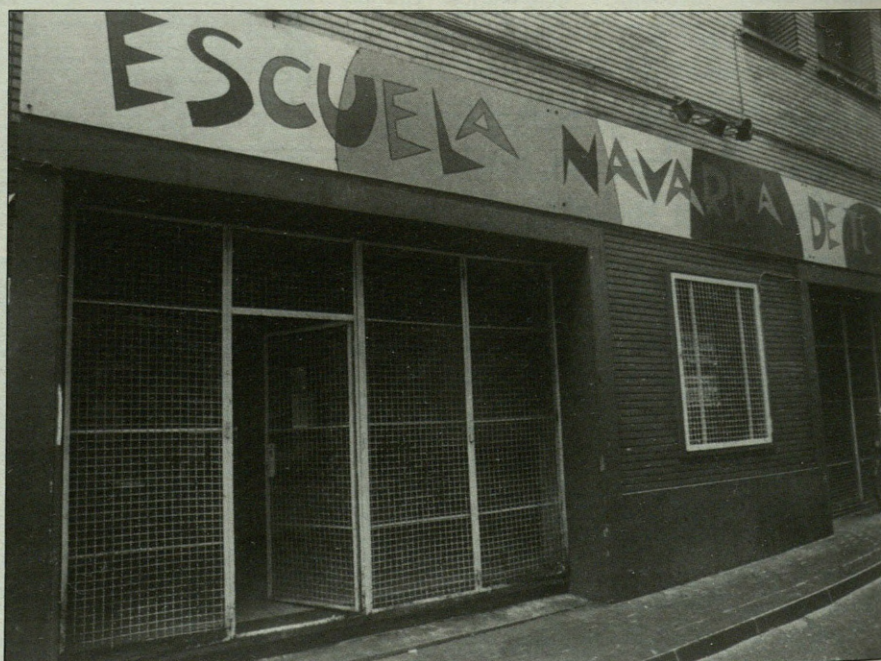
Euskararen ofizialtasunak ez du

bermatu —Konstituzioaren araudi ahalguztidunaren meneko— gure hizkuntza, gutxienez, erdararen pareko estatusera jasotzea. Herri euskaldunetatik hasi eta norbanakoaren eskubideetara aurki daiteke adibide argigarriak. Legea mugarriez josi digute. Ezintasunez. Errealitate sozialari erreparatuz gero, bigarren hizkuntza dugun euskarari eman beharreko aukera berrien jasole eta bultzatzaile behar duen legea osatzeke dago. Aurkako jarrera hainbat indartu direla, gainera, Eskolaren Legean, Hizkuntz Perfilen aplikazioan eta oro har etorkizuneko plangintza handietan nabarmentzen denez. Norbaitek bete-betea asmatu duen moduan,

Madriko tesiak ditugu garaile.

ETBren kasuan are nabarmenago azpimarra daiteke egoera hau. Kolorez jantzi dituzte publizitate orrialdeak, erakargarritasuna —liluraz nahimena irabazi nahia— eta bizitasuna nabarmenduz. Helburu zintzoetan oinarriturik jaio eta gero audientzia kopuru eta arrakasta zifrak nagusitu dira ETBn telebista pribatu eta ez euskaldunekiko lehia gogorrean. Euskarazko katea bigarrena dugu, kalitate nahiz eredu duela hamar urte sortutako espektatibei erantzuten ez eta bere kaskarrean, eztabaida politikoetan antzutu eta kolorerik gabe utzi dutena. Bigarren katea omen denaren mesedetan.

Nafarroako Antzerki Eskolaren ofizialtasuna auzitan dago. LOGSE legearen arabera ofizialtasuna lortzeko izan ditzakeen arazoak, borondate politikoaren bitartez konpon daitezkeela adierazi dute bertako ordezkariak, 100 milioi pezetako (5 milioi libera) aurrekontua onartzean mamitu daitekeena. Ez da ordeza iritzi berekoa Javier Markotegi, Gobernuko Hezkuntza eta Kultura kontseilaria. Beste mota batetako lehentasunez mintzatu da eskaerari erantzunez. Honen atzean, kultura ekimenek pairatzen dituzten diru murrizketak eta aurrera begirako plangintza falta azpimarratu dituzte, mobilizazioetara deituz, Antzerki Eskolakoek.

«Bilborock» izenez bataiatu du Josu Ortuondok, Bilboko alkateak, bertako musika taldeek entseiatu, grabatu eta kontzertuak egin ditzaten, aurkeztu duen aretoaren proiektua. 1.000 pertsona sartzeko modukoa, 622 metro karratu izango ditu, 100 milioi pezetako aurrekontuaz egokituko dela. Datozen 6 hilabeteotan burutuko dira egitasmoa gauzatzera datozen lehen faseko obrak. Gaztetxea itxi ondoren kaleratutako «Bilborock», taldeek faltan dituzten aukera oro betetzera datorrela aldarrikatu du Josu Ortuondok. Azken batean, eta argazkian ikusten denez, rock & rolla maite baitu alkate jaunak.

Tartea gero eta zabalagoa da. Al-daketarako aukerarik ez, gainera, ka-te bakarraren tesi suntsitzaileak eta EAJren alde aritzeko presio politikoe-tan oinarritzen diren azken eztabai-dek adierazten duten legez. Normali-zazioaren helmuga are urutiago jarri digute Miramondik Iurretara. Eske-rrak Dragoi Bolarekin haur eta gaz-teak gustora edo isilik mantentzen ditugun. Helduok aspaldi geratu gi-nen euskarririk gabea. Duinago ari-tu dira Euskadi Irratiko kazetariak. Hamargarren urtebetzean ez dute kritika handirik jasoko egindako la-nagatik, euskarazko irratigintzaren hurbileko irla honetan, kalitatearen

listoia —irizpide politikoetan sartzen ez naizen arren— neurri egokira moldatu baitute.

AZPEITIKO Euskadiko Antzerki Topaketek marka bera bete dute aurtun. Euskarazko antzerkigintzaren egoera larriak, hainbat talderentzat jasangaitza, urtetako ajeak eta nora-bide faltak Azpeitiko gotorlekua izan-go dute, beste behin ere, babes eta aterbe. Indarberritua aurkeztu zaigu, hurrei leku zabala eman eta antzerki mota diferenteen bilgune. Talde amateur nahiz profesionalen uza berria zertan den aztertu ahal izango dugu bertan. Eta bale. Hortik aurre-

rako planteamenduak hankamotz jarraitzen baitute; hots, promozio kanpaina indartsu baten beharra, antzerkigintzaren arazoan aztertzea joko duen bilgunea, talde euskaldun-en errealitatea ulertzeko ezinbeste-koa, menutik kanpo utzitako kontu eta saioak dira. Azpeitiak ematen du horretarako aukerarik, urruti samar dago baina, sakoneko galderen eran-tzutera etorriko den obraren eraikun-tza.

DURANGOKO Liburu eta Diskoen Azoka kultura mailako fenomeno na-gusia bihurtu da urteotan. Argitaletxe eta disketxeek gainezka erakutsiko dituzten *stand*-etan aurtengo uztaren berri jasoko dugu. Hainbat nobedade aurkeztuko dira, salmenta onen es-perantzaz. Esperantza diot, urtero gertatzen baita jendeak bizpahiru li-buru edo disko jakin erosten dituela, interes osoko hainbat lanen bazter-tuz. Iritzi guztiak bat datoz bestalde, 1992a ez dela ona izan aipatzean. Gerediaga Elkartek, aurrekontu murrizketak direla medio, katalogo-rik ez du aterako; eta egun, 200etik gora ekoizpen aurkeztu direnean, horrelako baliabiderik edukitzea ezinbestekoa da, jendea informatu eta azokan zer dagoen jakin ahal iza-teko.

TERMINOLOGIA

Salatu. *Norbaiten aurka parte eman agintea duenari, bura errunduntzat joz.*

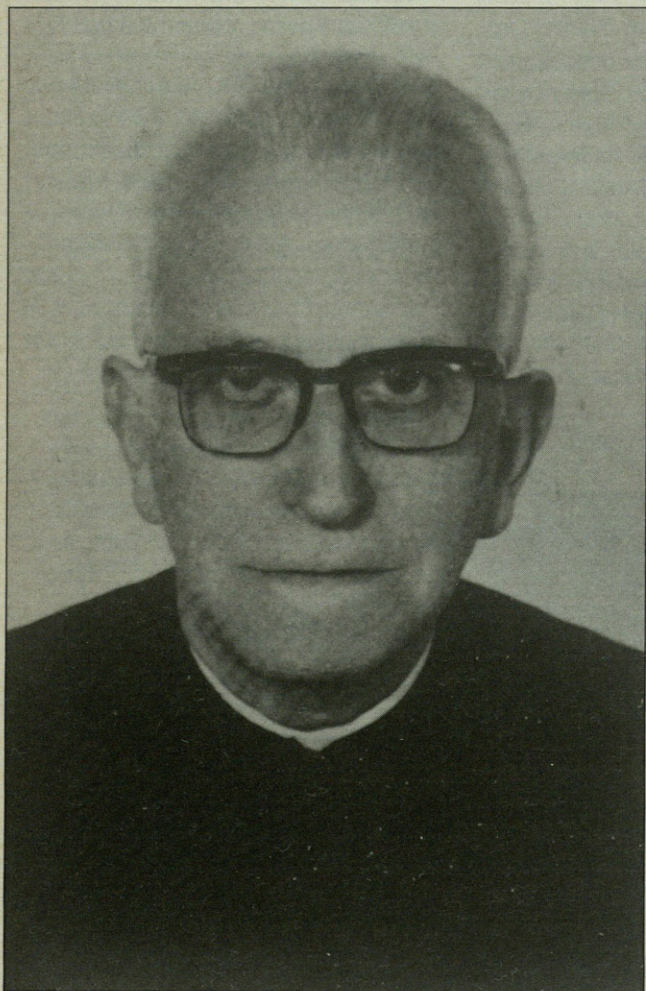
Demagun, egun horretan, France 3 katea piztu duela Henri Grenet-ek, Baiona-Angelu-Miarritze barrutiko lehendakariak. Notiziak. Gauza berri-rik ez baina albisteen zati bat euskaraz. Iraultzaile berritsuek seguru emisioa eten eta pistolapean hartu dutela telebista euren mezuak zabal-tzeko. Telefonoaren bestaldetik gogorazaziko diote, berehala, Grenet jaunak berak sinatutakoaren ondorioz ari dela France 3 katea informatiboa euskaraz emititzen. Ez liteke. Honelakorik ez du sinatu, noski, edadean ere oso aurrera doan arren, burutik argi dabilen lehendakariak. Gehiegi da. Azpitituluetan jarraitu behar arrotz egiten zaion hizkuntza kaskar ho-rretan jasotakoak. Nahiz eta minutu bakar bat izan. Haserrea eta amorrua. Biba eta txaloak Greneten jokaera honi. Horrela erantzun behar da Fran-tziaren eta bere eskubideen izenean.

J.J. Petrikorena

Nemesio Etxanizen «Izotz-kandelak» eleberria kaleratu du Elkarrek

Fedeari buruzko zalantza mingarriak euskararen dibulgatzaile batengan

Nemesio Etxanizek agortezinezko grina azaldu zuen euskararen alde.

Nemesio Etxaniz apaiz euskaltzalea hil zela hamar urte bete direnean argitaratu du Elkarrek «Izotz-kandela» eleberria. Autobiografikoa, fedeari buruzko kezkak bere gordinean aurkezten zaizkigu bertan. Bigarren zati batean, gobernadoreei bidalitako gutunetan herri honekiko eta euskararekiko errespetua aldarrikatzen ditu, inolaz ere, isildu ez zen azkoitiarrak.

LANGILE nekagaitza, edozertaz hitz egin eta idazteko hizpiderik aurkitu zuen bere bizitzan Nemesio Etxanizek. 1899an Azkoitian jaioa, Comillas-en apaiztu zen. Bertan ezagutu zuen Orixe, gerora laguna. «Argia» eta «Eusko Esnalea» aldizkarietan eman zituen lehen urratsak, euskaltzale zereginean. Hainbat antzerki obra nahiz abesti euskaratu edo sortu zituen; irati gidoiak egin, euskara ikasteko metodoak jorratu, narrazio laburrak, poesia... denetarik frogatu zuen, hutsunea non hura betetzera egiten zuen. Aldizkari edo gutun jorietan barreiatutako idazkiez gain liburu bakarra

ezagutzen zaio, 1967an kaleratutako «Lur berri billa» bilduma.

Gogoetak eta protestak

Bazuen baina, berak aitortu zuenez, «nobela gogortxo» buruan. «Eleberria ez litza-teke argitalgarri izango gure egurats puritano honetan» argudioak atzera eraginarazi zion baina, argitaratzeko orduan. Kaleratu gabeko eleberri gogortxo haren aztarnak jarraitu dituzte, hainbat urte beranduago, Iñaki Segurola eta Pako Sudupek. Bere paper eta literatura lanen oinordekoa

Mikel Atxaga kazetariak gertutik ezagutu zuen apaiz euskaltzalea:

«Euskara elizatik kanpoko alorretara zabaldu behar zela garbi zekusan»

ARGIA. Zer azpimarratuko zenuke Nemesio Etxanizengan?

MIKEL ATXAGA. Batez ere gardentasuna. Hura ispilua zen, ez zuen ezer gordetzen, bere bizi-tza zen bezalakoa adierazten zuen, bere asmo, zalantza eta gorabeherak, ez zuen disimulorik. Ez zion begiratzen berak esan edo egindako gauzekin norbait eskandalizatu edo harritu zezakeela, zen bezalakoa agertzen zen.

Gauza berriak egin nahi zituen, garbi ikusten baitzuen elizako liburuekin bakarrik euskarak jai zuela, euskara beste alorretara ekarri behar zela. Kantu, poesia, ipuin eta nobelen bidez gatz eta piper jartzen saiatu zen. Euska-

rarengatik edozer egiteko prest zegoen.

Umore izugarrikoa zen, oso kezkatia, urduria; gazteak torturatzen zituztela, euskararen egoera larria... barru-barrutik bizi zituen, eta halaz ere sekulako umorea zuen lagunartean. Haren txistek, ipuinak, xelebrekeriak! Azken urteetan baina, jendea ahaztu zen bizi zenik ere, inguruan ez zuen talderik eta.

A. Guzti horretatik zer berreskuratu da liburu bonen bitartez? Zer dago egiteke?

M.A. Gizon handi bat azalduko da. Honezaz gain, zerbait azpimarratzekotan, bera ezer baldin bada poeta da, baina hain zuzen ere poesia egiteko girorik ez zuen, borroka handi bat zuelako inguruan, sufriarazten ziona. Bere barruan mila kezka zituen eta ez zuen behar

bezalako bakerik eta giro-rik poesia egiteko.

Laster argitaratuko den liburuan agertuko dira lanik harrigarrienak. Literaturaren alor hau izan da ondoen landu duena, hor da artista; gehiago ez eginaren pena izan dezakegu. Literatura gehiago egin zezakeenaren pena, baina hementxe bizi zen eta ogibiderik gabe. Meza diruarekin bakarrik bizi zen hura...

Poesia mailako ekarpena —maila handi batean argitaratu gabea— azpimarratu zuten liburuaren aurkezpenean.

izendatu zuen Manuel Etxaniz ilobari, Zestoako erretoreari eskatutako testuez osatu dela «Izotz-kandelak» delakoa. «Hor dagoen pertsona norbait izatekotan Nemesio bera da», adierazi digu Iñaki Seguiolak, eleberria baino autobiografia baten aurrean gaudela arrazoitzean. Liburuak dakarren ekarpen edo merezimendu nagusia ildo hone-tan azpimarratu du: «Bizi-tzaren zentzua, ia fedea galtzerainoko gorabeherak, prozesu hori pausoz pauso nabiz xebetasun guztiekin kontatzea du meriturik bandiena».

Ausardia eta benazkotakunak eta egundaino argitaratu gabekoak izateak lotzen ditu liburuaren bi partek, itxuraz eta mamiz des-

berdinak direnak. Hizkuntzaz ere «Gobernadore Jau-nari eta beste zenbait jauni-zuzendutako gutunak erdaraz baitatoz. «Izotz-kandelak»-en, fedea desegiten zaion apaizaren historia bere gordinean azaltzen du Nemesio Etxanizek. Hori emakumearen kontuarekin loturik. Guzti honen adierazgarri gertatzen da segidako pasarteak: «Gure txiki-

tako oitura guzien giltza gai ontan zegoen: emakume ta gizakumeak alkarrengandik al zan urrutietara eukitzen (...) Onela oso ederki iristen zuten gazteak ezkontzara ezer ezkontza-berri jakiteke ekartzea. Ta ezkontzara bezela praille, moja eta apaizetara».

«Ez da historio arrigarri bat, bazter-gizon berezi baten eritasunaren kasua

eta salbuespena, baizik epidemia zabaldua, gaitz arrunta, barruan daramatzagun korapillo ta buruaustek», aipatzen du Seguiolak hitzaurrean eleberraren gaurkotasun edota betikotasuna argudiatzeko. Bigarren partea gutunek osatzen dute, 1937tik 1970era bitarteko protesta gutunek. Lagunartean ere zabaltzen zituenak. Hiru

Iñaki Seguirolak gaurkotasun osoko liburua, pertsona handi baten neurria ematen duen testu gardena dela adierazi digu.

ZINKUNEGI
OPTIKA

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

gobernadoreei zuzendutakoak dira gehienak. Lehenbiziko parteko zalantza —barrura begirakoa— Estatuaren zerbitzari eta agintarietara aldaraziko du.

Ausardia eta benazkotasuna dira liburu honen tamaina ematen duten elementu nagusiak ●

«Estatu hori da, axalean bederen, egungo irakurleak ezagutzen duena», aipatzen du Iñaki Seguirolak. «Bere apaizgoa aprobetxatzen zuen, gobernadorearekin artaldeko ardi zirenez gero, abazturik zituzten zenbait gauza gogorarazteko, de-

mokrazia falta, torturak... infernuarekin mebatxatzen zituen, gero». Agintariongandik jasotako erantzunak ere biltzen dira. Haien gogoak astindu, zalantzak eragitea zuen helburu. Hona zer dioten horietako gutun batean: «Pero es que el Régimen esta tan enfermo que no puede digerir ni unas cartas particulares? Y lo más gracioso es que el asunto de las torturas es el menos indicado para negarle a nadie un documento».

Zirikatzaile eta kritikotortotza agertzen zaigu gutunotan. Nemesio Etxanizek euskaltzale moduan zituen kezke gain gizarte mailakoak azkenera eramane zituenaren seinale garbiak dira.

J.J. Petrikorena

Disko berria plazaratu du Eltzegor taldeak

Joxe Mari Ostolaza: «Kantaldiak gogoeta guneak izan beharko lirakete»

Argitaratu berri da «Herrialde berdea», Eltzegor taldearen hirugarren diskoa. Lan honen xehetasunak eta gaur egungo kantagintza nola ikusten duen azaldu dizkigu taldeko partaidea eta sortzaileetarikoa den Joxe Mari Ostolaza «Xalbardin»ek.

«Oso inportantea iruditzen zait 'Herrialde berdea' diskoa dokumentu gisa argitaratzea».

egileek idazlan hau egiteko garaian. Ez dakit nola, liburu honen bidez sortu nuen «Herrialde berdea» kantua.

A. Disko hau eta aurrekoa nabiko ezberdinak dira.

J.M.O. Oso ezberdinak. Oinarrian, gainera. «Herrial-

de berdea» kantuz osatuta dago. Bertan, kantu guztiak, banaka hartuta, gertakizun zehatz eta pertsona konkretuei lotuta daude. Gertakizun ezberdinen inguruan sorturiko kantuek osatzen dute lan hau; eta «Sasitik sasira», kantata bat pentsatzea da. Oso plan-teamendu ezberdinak dira, eta emaitzak ere oso ezberdinak izan dira.

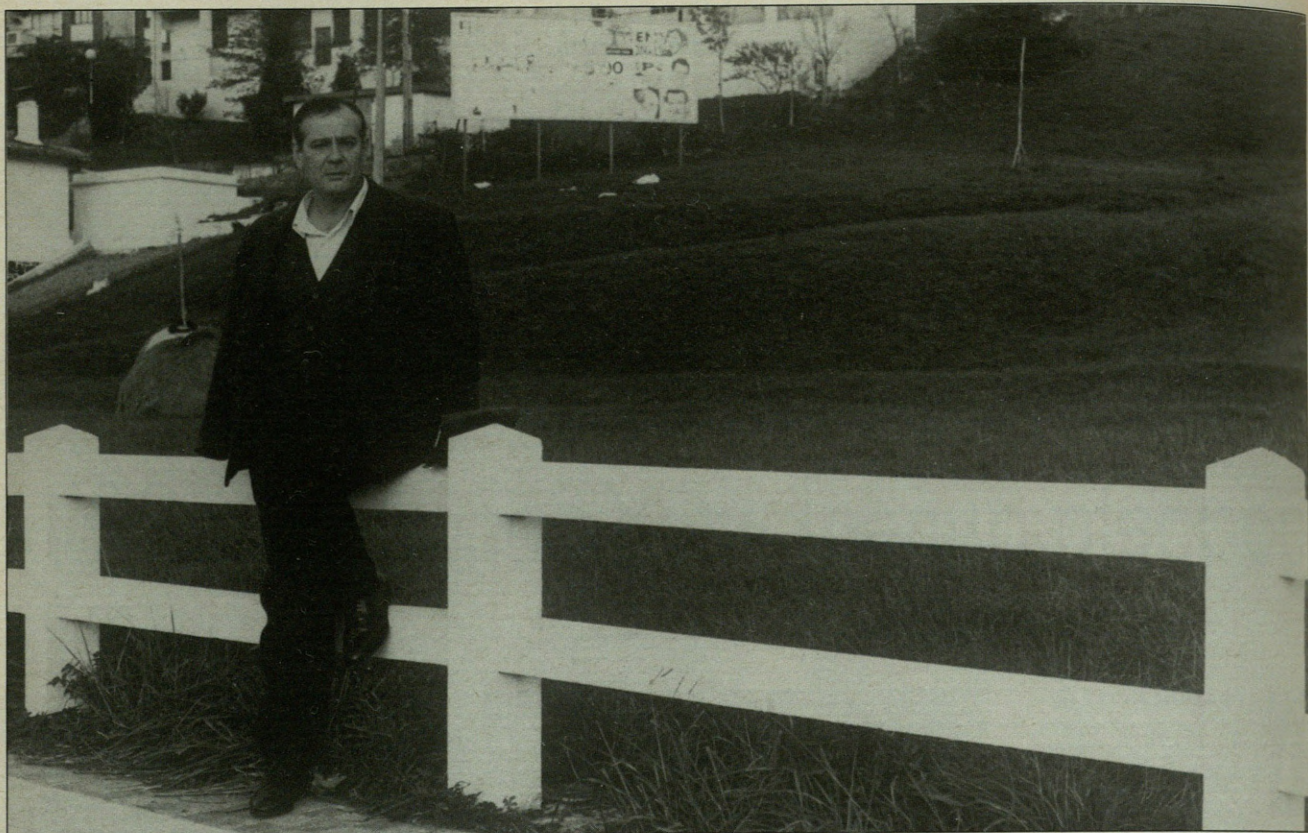
Nire ustez, Eltzegorrek ez du beste «Sasitik sasira» egingo, eta zalantzan jartzen dut norbaitek egingo ote duen horrelako lan bat, egitura, armonia, eta kontzeptzio aldetik. Abesbatza eta orkestra zuzendari eta beste musikari batzuk ere hori komentatu digute. Eta kantata batean matematikak sortzen dituen arazoak nola soluzionatuta dauden kontuan izan behar da: erritmo desberdinak lotu, beste tonalidate batzuetara eram... Guzti hori Fernando Unsainek egin zuen. Musikari asko ezagutzen ditut, baina hainbeste musika buruan daukan bera bezalako gutxi.

A. Lan zaila izango zen

ARGIA. Zergatik jarri diozue diskoari «Herrialde berdea» izenburua?

J. M. OSTOLAZA. 1970 edo 1971ean ipuin bat argitaratu eta banatu zen legez kanpo. Iharra eta Xenki ETAKo kideek idatzi zuten. Oso polita da ipuina. Goitik behera asmatu zuten

«Herrialde berdea» eta «Sasitik sasira» lanak oso planteamendu ezberdinetan oinarrituta daude.

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

«Sasitik sasira» diskoa burutzea.

J.M.O. Fernandok egin zizkidan musika proposamen batzuk, pare bat ordu egon, dena zehaztu, eta berak josi zuen dena. Melodiak pista batean grabatu, eta goiz batean idatzi nuen testu guztia. Ondoren, ez genuen koma bat ere aldatu. Gaia garbi zegoen eta egitura oso ondo ezagutzen nuen. Fernandoren musikak gauza asko adierazten dizkit bat-batean. Bost egunetan bukatu genuen lana. Luzeena ikastea izan zen, armoniak eta beste guztia eginda baitzegoen.

«Herrialde berdea» egiteko garaian, berriz, ez genion gure buruari kantuak egitea planteatu. Kantuak egin eta momentu batean bururatu zitzaidan hauek argitaratzea. Elkarrekin kantatzen genituen baina inork ez

zuen plazaratzeko interes handirik. Oso inportantea iruditzen zait lan hau dokumentu gisa argitaratzea. Lotura handiak eta oso bi-ziak daude, eta ez zait batere axola jendearen harrera, eta saltzen den ala ez. Fernando IZ konpainiaren jabea da eta ez dugu inongo arazorik izaten alde horretatik. Baina-taldean denak gaude prest dirua jarri behar bada jartze-ko. Beste norbaitek oporretan dirua gastatzen duen bezala, nik honetan gastatuko nuke. Azken batean, disko bat bost pertsonaren opor-rrak dira. Ilusio handiarekin argitaratzen dugu.

«Sasitik sasira» grabatzeko hilabete bat izan genuen, eta Fernando arduratu zen zuzendaritzaz. «Herrialde berdea» grabatzea Joserra Senperenak zuzendu du, eta berarekin lan egitea pozgarria izan da neretzat, nahiz

eta Fernandoren falta somatu. Dena den, horrek ez du esan nahi «Sasitik sasira» gehiago maite dudarik.

Badakit azken diskoa gehiago entzungo dela irratietan. Aurrekoa irratan ezin zela jarri esan zidaten, non ebaki eta non jarri jakitea zaila zelako. Orduan, Lla-chen «Viatge a Itaca» eta «Campanades a morts» ezin da irratan jarri? Badirudi orain kantuek hiru minutukoak izan behar dutela. Horretan ez naiz sartuko, berdin zait, gainera. Badakit disko hau dexente salduko dela, bai Iparraldean, baita Hegoaldean ere. Sekula ez dugu izan arazorik horretan.

A. Zuen kasa aritzen zarete, obizko zirkuituetatik kanpo.

J.M.O. Hamazazpi urterekin profesionalak izateko aukera oso onak izan genituen. Talde batean aritzen ginen, erdaraz kantatuz eta Mexikora joateko hiru urteko kontratua izan genuen. Borrokarekin topo egin, euskaraz kantatu behar zela eta abar, taldea bertan behertu, eta handik pixka batera hasi ginen euskara ikasi eta euskaraz kantatzen. Ez Dok Amairu sortzeke zegoen artean. Garaiko filosofi korronte garrantzitsuena kiziton-emakume berriari buruz ari ziren. Euskal Herri berri bat eraikitzeke ilusioak bultzatu gintuen, eta bultzatzen gaitu orain ere.

Bere garaian egin genuen esfortzu hori. Artista gonbidatu bezala Benidormeko jaialdian parte hartu, Festival del Ebron epaimahaia eta publikoaren sariak lortu,

«Lan hau egiteko garaian, gure buruari ez genion kantuak egitea planteatu; kantuak egin eta momentu batean bururatu zitzaidan hauek argitaratzea».

eta Tablado Flamencoaren inaugurazioan Raphaelekin kantatu ondoren, itxarobi-deak badituzu, eta ikusten duzu hor badaudela aukera batzuk. Serrat, Patxi Andion, Ana Belen, Victor Manuel eta guzti horiekin aritu zen Fernando Unsain. Dena utzi eta oso ondo egin duzula eta egin behar zela sinesten duzu, managerrak gorrotatzen dituzu, ikuskari sindikatua...

Zirkuitoak, «publizitatea da inportanteena»... Guzti hori gorrotatzen nuen, eta estrategikoki pentsatzen nuen herri honek bide bat

egin behar bazuen, guzti horrek ez zuela horrela izan behar. Azkenik, honetara etorri da: garrantzitsua da egiten diren gauzei probetxurik handiena ateratzen jakitea. Nik kultura hori eza-gutu nuen, gorrotatu nuen, utzi nuen eta nire buruarekin oso pozik nago. Gainera, esan dezaket ez dutela, ez hobeto, ez guk baino gehiago egiten.

Duela 25 urte muntatzen ziren eran antolatzen dira kantaldiak, muntatu behar direlako. Baina, pertsonalki, momentu horretan kantaldia gogoeta gune bat izan behar zela uste nuen, eta bestela ez zitzaidan interesatzen. Une honetan berdin, ez zait interesatzen.

Hemen ezkertiarrek, es-

kuintiarrak, aurrerakoiak, atzerakoiak, espainolak eta euskaldunak daude. Kantagintzan ere bai. Momentu honetan denok daude ados kantaldia musikarientzat diru iturri eta beste batzuentzat solas bihurtzeko. Nik ez dut horretan parte hartuko. Gainera, gure kantuak garestiegiak dira horretan parte hartzeko. Modelo horren aurka dena daukat. Momentu honetan hori da modelo homologatua, baina lehen ere horrela zen. Beste gauza bat da norbaitek negozio bat muntatu nahi duela. Baina ez dezala iraultza aipatu, eta euskararengatik dagoela esan.

Joxi Goikoetxea

■ «Momentu honetan, denak daude ados kantaldia musikarientzat diru iturri eta beste batzuentzat aisialdi bihurtzeko» ●

«Festival Cinema Giovani», Turin zinemaren erritmoan

Erroma ez da Italiako zinemaren hiriburu bakarra. Turineko Zinemaldiaren 10. edizioak argi adierazi duenez, ekoizpen independente, formula berri eta esperimentuetarako gunea Cinecitatiek urrun baitago.

GAZTEEN filmeak ikusi eta gazte eta ez hain gazteen gogoeta eta proiektuez eztabaidatzeko aukera eman du «Festival Cinema Giovani»-ren aurtengo edizioak. Baita zinemagintza bultzatzeko elkarte berri baten sorrera ikusteko ere. Piamonteko enpresariak, ekoizleak eta Italiatik kanpoko kultura institutuek «Associazione amici del festival» eratu baitute zinema egiteko finantziabide pribatuak lortzearen.

Baina elkarte hau ez da elementu bakartu gisa hartu behar, Turin eta Milan inguruan indar handia baitu

zinemagintzak, bereziki independenteak, Turineko Zinemaldiaren hamargarren urteurrenaren berak baieztatzen duenez. Honela mintzo da antolatzaileetako bat: «Gure ekimen honek zentzua izaten segituko du etorkizuna etengabe ber-

sortzeko eta tendentzia berriak biltzeko gauza den bitartean. Eta une garrantzitsu bakarra ez da filmaren proiektzioarena, ingurukoa ere funtsezkoa baita: animazio kulturala, eztabaida, inguruko errealitate sozialaren erreferentzia.

Bresson japoniarra ezizena eman diote «A scene at the sea»-ko zuzendaria den Kitano Takeshiri.

BIDEO ETA FILMEEN
OZENKETA

AHOTS AUKERA
HOTS DIGITALAK
MUSIKAK

SINTONIAK—MAKETAK—MEZUAK

ZB
BIKOIZKETA GRABAKETAK

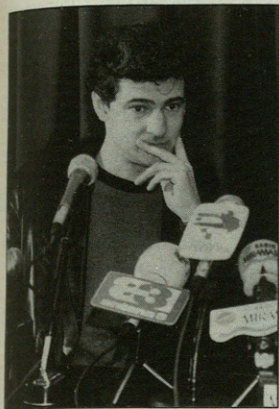
San Roque Auzoa, 15

☎ 45 46 55 - 45 96 29

Fax: 46 29 64

20009 DONOSTIA

Italian ere onespena eman diote Julio Medemen lehen filmeari.

Gure esperientzak frogatu digu bi zinemagintza paralelo daudela: Erroman egiten den zinema industrial, eta gebienbat Italiako iparraldean egiten den independentea.

Zinemaldian, sari nagusia Julio Medem gipuzkoarrak eskuratu du «Behiak» filmearekin. Aipamen bereziak bi izan dira, bat Takashi Ishii japoniarraren «Heriotzeraino» lanerako, bestea Cyril Collard frantsesaren «Les nuits fauves» filmerako.

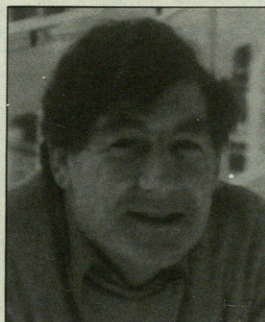
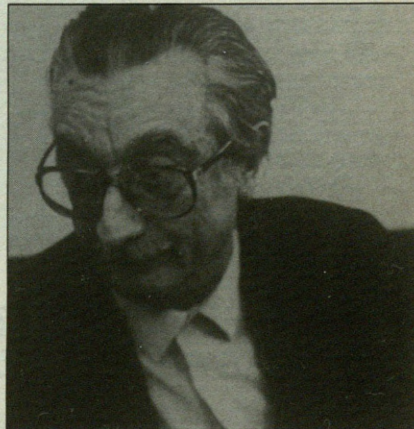
Kritikak ere ez dira falta izan, eta John Mc Naughton epaimahaiburuak zinema amerikarraren egungo sistemak ezartzen duen zentsurak filme mediokreak sortarazten dituela salatzen zuen bitartean, Sergei Bodrov errusiarrak bere herrian finantzabideak lortzeko dauden arazo larriak agertzen zituen. «Askatasuna zein nekoso den ikasi dugu», zioen berak.

J.M. Heritz

Joan Fusterren gogoetak elkarrizketetan bildurik

Tandem argitaletxe valentziarrak hasiera eman dio «Converses inacabades amb Joan Fuster» liburuarekin, «Tàndem de la Memòria» izenburua duen sail berriari. Antoni Molla soziolinguistak hilabete luzeetan idazle valentziarrekin egindako elkarrizketen fruitua da liburua, eta

orain arte idatziz jaso gabe zeuden Fusterren gogoeta ugari biltzen dira bertan, Mollaren esanetan «pentsalariaren ahozko lana». Heriotzak bukatu gabe utzi zituen elkarrizketa hauetan gai ugari agertzen dira, marxismoaren krisitik heriotzera, jokoetatik pasatuz.

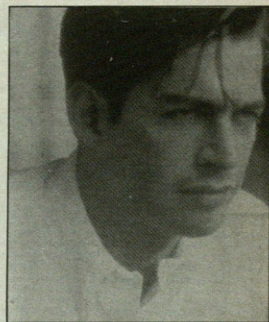
“Badago arriskua, erabilera ezagatik, gaelikoa zerbait sinbolikoa bilakatzeko. Baina arriskua ez da berehalakoa gaelikoz mintzo den jende asko baitago ohizko inguru gaelikoetatik aparte, aktibista asko dago. Baina irakaskuntzan funtsezko aldaketarik ez badago, hizkerari ikuspegi literarioaren gaineko lehentasuna ematen ez bazaio, orduan bai, arriskuan egongo da.

Leachlain O’Cathain, Hizkuntza Minorizatuen Bulegoko aholkularia.

“Bai, egon bazegoen gidoi bait... baina, nola ez, filmea filmatzerakoan informazio, gogoeta mordo bat bururatu zaizkit, filmea egin aurretik kontuan hartu ezin nituenak... Gidoiak goizegi egin dira beti. Nire zinemagintza, sakonean, testuen zinemaratzea da. Distantzia gutxiago dago inoiz idatzi ez duen pertsona baten eta idazle baten artean, idazle eta zinemagile baten artean baino.

Marguerite Duras, idazlea.

“Musikari beltza banintz, agian ez nuke ezagutuko ezagutu dudana. Begi bistakoa da bizi garen mundu honetan erabaki gebienak zuriek hartzen dituztela. Beraz pentsa daiteke egin ditudan gauza askok lotura dutela nire azalaren kolorearekin. Baina hori onartuta, ez dut zertan barkamena eskatu behar ez naizenagatik, ezta egiten dudanagatik ere. Eta beti izango dut aukera arrakasta besteen alde erabiltzeko.

Harry Connick, musikaria.

ABENDUAK

4

■ BERTSOLARIAK INFORMATIKA FAKULTATEAN

JAIALDI bat burutuko da ostiralean Donostiako Informatika Fakultatean. Egurdiko 12.30etan **txalaparta eta trikitixa**, arratsaldeko 4etan euskal jokoak, 5.30etan bertsolariak, 6.30- etan **kantaldia**, eta 8etan dantza egiteko aukera egongo da gauera arte izango den berbenan.

■ EUSKAL ANTZERKI TOPAKETAK AZPEITIAN

EUSKARAZKO antzerki talde garrantzitsuenak parte hartzen dute azaroaren 28an Azpeitian hasi ziren **Euskadiko 10. Euskal Antzerki Topaketan**. Aurren, gainera, kafe eta kale antzerki emanaldiak ere izango dira.

Zelaitxo Antzokian, abenduaren 4ean **Gasteiz Antzerkia** taldeak «Betizu» obra aurkeztuko du gaueko 9.00etan; abenduaren 7an **Goaz** taldeak «Pernando bizirik hago oraindiko» 21.30etan; 11n Taun-Taun taldea arituko da 21.30etan ere; eta 19an Antxieta taldeak «Normorinork» muntaia aurkeztuko du ordu berean. Abenduaren 5ean **Louvier's** eta **Taun-Taun** izango dira Aloña eta Eperra tabernetan gaueko 11k eta 12etan. Azpeitiko Enparantzan, egurdiko 12.30etan, Takolo, Pirrux eta Porrotx arituko dira abenduaren 6an; abenduaren 13an Hika; eta 20an Goloka taldea ikusi ahal izango da toki berean.

HERTZAINAK taldeak abenduaren 12an Iruñeko Anaitasuna pabilioian joko du eta bertan aurkeztuko du «Denboraren orratzak» plazaratu berri duen azken diskoa. Ondoren, Bilbo, Donostia eta Gasteizen arituko dira, eta bira amaitu ondoren taldea desegingo da. (Argazkia: Jose Simal).

LIZASO bertsolariak parte hartuko du abenduaren 11n Zumarragan, Santa Luziako 6. Bertso Jaialdian. Zumarragako Beloki Pilotalekuan, gaueko 10.30etan burutuko da bertso saioa eta bertan, Andoni Egaña, Iñaki Murua, Jon Sarasua, Jon Lopategi, Anjel Mari Peñagarikano, Jon Enbeita eta Xabier Zeberio ere arituko dira. Joxerra Garzia izango da aurkezlea.

ABENDUAK

5

■ URKOREN KANTALDIA ZUMARRAGAN

ZUMARRAGAKO Udaleko Kultura Batzordeak eta Kultur Bideetan programak antolatutako, Urko kantariak zuzeneko emanaldi bat eskainiko du abenduaren 5ean gaueko 10.30etan. Herri honetako **Itzalon Zineman** burutuko da kontzertua. Bertan, «Sagardoa» bere azken lana osatzen duten kantuetan oinarrituko da Josean Larrañaga Etxabe 'Urko'. Disko honetan, «Donosti maitia» eta «Bihotz bihotzez» LPetako piezak biltzen dira.

■ PILAR BARBAREN AKUARELA ERAKUSKETA

AKUARELA teknikaz, Pilar Barba artistak egindako **30 obra** inguru ikus daitezke abenduaren 5a arte Donostiako Etxeberria Galerian. 1982an Zaldueko Pintura Saria jaso zuen margolari honek, paisaia jeneroa landu du erakusketan agertzen diren lanetan.

MUSIKA TRESNAK

INSTALAKUNTZAK

SOINU ETA ARGIGINTZA

PROFESIOALEN ALOKAIKURUA

PIANOAK, ORGANOAK, KITARRAK,

ESKUSOINUAK, ETA TRIKITIXA

DISKOTEKA MUGIKORRAK EFEKTU BEREZIEKIN

KILOMETRO BATEKO ZIRKUITUEN OZENKETA, BOZINA

ETA SOINU PROFESIOALEKO 24.000 WREN BIDEZ

EGAÑA KALEA, 8 TEL: 410 07 11 - FAX: 410 03 09

■ ETXEBERRIAREN MARGOAK EL MURO TABERNAN

URA eta teknika nahasiaz buruturiko **25 margo** ikus daitezke abenduaren 8a arte, Donostiako El Muro tabernan. Jose Luis Etxeberria Sanchez, 23 urte besterik ez dituen artistak egin ditu lan hauek, lehen aipaturiko eta azken bi urteetan erabili duen teknikaren bidez.

■ OSKORRI TALDEA PABEN ZUZENEAN

PABE Frantziako hirian arituko da abenduaren 10ean Oskorri folk taldea. Hurrengo egunetan, zenbait zuzeneko emanaldi eskainiko du talde honek Ipar Euskal Herrian. Horrela, **abenduaren 11n Baionan arituko da, 12an Donibane Garazin, eta 13an Maulen.** Kontzertu hauetan izango da Oskorriren azken kantuak entzuteko aukera.

MASKARADA antzerki taldeak «Logalea zeukan ekilibristaren kasua» obra aurkeztuko du abenduan zenbait herritan. 18an Azeptian bertako antzerki topaketetan, Zelaitxo antzokian gaueko 9.30etan. Abenduaren 28an Elgoibarren; 30ean Tolosako Iparragirre antzokian, arratsaldeko 17.00etan; eta urtarrilaren 3an Iruñean izango dira Haur Antzerkia Eguberriaren izeneko jaialdian.

■ E.H. SUKARRA URRETXUKO JAIETAN

SANTA Luziako jaiak direla eta, abenduaren 12an joko du E.H. Sukarra Eibarko taldeak Urretxuko Aldiri polikiroldegian. Kontzertua **gaueko 10.30-etan** izango da eta sarrerak 500 pezeta (25 libera inguru) balio ditu aurretik, eta 700 lehiatilan.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

Bilaketa eta gustu artistikoaren haritik tiraka

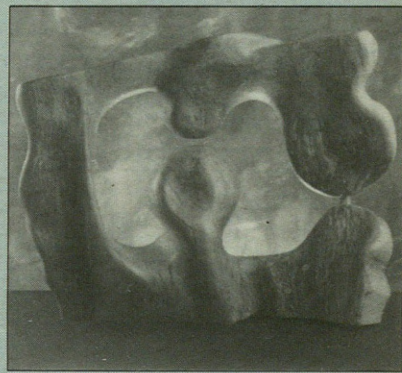
BIETAN atsegina da helerazten den lehenengo sentipena. Gustu artistikoak bilatutakoa. Izan ere, bi erakusketak adierazpide joriak baitira, eta era berean, kalitate plastiko handikoak direla esan behar da. Esate baterako, Urdanpilletaren pintura lanen kasuan, ideiak zeharka adierazteko joera nabarmena da, eta era honetara, espresibide bete-betean bilakatzen du bere koadro bakoitza. Gehien batean, paisaietan oinarritua agertzen da bere mundu ikuskera erreferentziala, eta adierazi ere, halaxe egiten du; zerua eta itsasoaren arrimura. Eta, ondorioz, mundua iraunarazteko nahia gailentzen da ia bere lan guztietan.

Bere koadro guztien ondoan, gainera, margotutakoari buruzko testu lagungarria ere agertzen da, adiera-

zitakoa indartu nahian. Mezu interesgarria sujerentziaz betea dagoena. Eta efektua, berriz ere, atsegina da. Poliki eta kontu handiz dastatzen dena.

Bestalde, eskultura lanak areto erdian kokatuak agertzen dira, horman zintzilikatutako lanei so. Armonia batean. Eta Imanol Zinkunegiren izaera artistikoa ere, goraipatzekoa gertatzen da. Hondakinak artelan bihurtzeraino. Hemen ere irakurketa etengabera eramango du ikuslea, eta lan bakoitzaren bilaketa artistikoa norbere askatasunaren aurrean jarriko du. Sotiltasunez eta erakargarritasun pausatuan.

Ezin da ukatu bi obrek osatzen duten adierazpideak, bakoitzak bere modura, ikuslearen arreta bereganatzen duela, arreta etengabea eta pausatua, era berean. Azken batean,

**JOSE LUIS URDANPILLETAREN
PINTURA ETA IMANOL
ZINKUNEGIREN ESKULTURA
ERAKUSKETA. KUTXA ERAKUSKETA
ARETOA, GARIBAI 20-22. DONOSTIA.**

edonorentzako moduko artea egiten saiatzen baitira, eta izadia baita horretarako aukeratzen duten elementu nagusia.

PATXI SARRIEGI

D I S K O A K

«ETSAIEN ETSIAK».
ETSAIAK. ESAN OZENKI.

AURTENGO uztailen grabatu zuen IZ estudioetan Etsaiak taldeak bere estreinu nuko diskoa. Lekeitioko boskote honek, teknikari eta ekoizle gisa jardun duen Kaki Arkarazoren laguntza izan

du lan hau osatzen duten hamalau kantu labur eta bortitzak grabatzeko garaian; hauetako batzuk, «Etsaiak... amen» talde honek iaz plazaratu zuen maketan agertzen dira. Punk eta *hard-rock* estiloen eraginak ditu Etsaiak taldearen musikak; eta hitzetan, gaz-

teek gaur egun jasaten duten zapalkuntza gogor saltzen dute. Disko, disko konpakto eta kaset, hiru formatotan argitaratu du Esan Ozenki konpainiak lan hau. Azal eta diseinuaz Piraton marrazkilaria arduratu da, eta diseinuaren muntaiaz Rafa Serras ■

L I B U R U A K

«LARRUN».

15. ZENBAKIA. 80 orr.

ALDIZKARI honen azken zenbakiak, Iñaki Aldekoa,

Eugenio Ibarzabal eta Xabier Oleagaren lanak biltzen duen Ajuria Eneko Itunaz egindako dossier bat dakar. Azken urte hauetako politikagintzan eragin handia eduki duen Itunaren balantzea egin dute. Elkarriketan Rafa Diez sindikalgintzaren aro berriaz mintzo da. Horretaz gain, baserri munduaren kooperatibizazioaz ikerlan bat ere aurki daiteke aldizkariaren orrialdeetan zehar. Historia sailean, 2. Internacionala eta langile mugimenduaren historiografiaren gaiak aztertu dira. Beste lan batean, adostasuneko Eskola Publiko batek

etorkizunean bete beharko lituzken baldintzak jorratzen dira ■

«ESTILO LIBURUA».
EGUNKARIA. 346 orr.

IDAZLAN honetako kudeatzaileen helburua ez da kazetariaren eginkizun eta eskubideen arautegi bat eskaintzea, euskaraz idaztean sortzen diren zalantzak argitzeko tresna egokia bilakatea baizik. Liburu hau atal hauez osaturik dago: 260 puntuko idaztarau sorta; aditz, deklinabide eta neurri taulak; euskal toponimoen izendegi bat; nazioarteko

toponimo zerrenda; sigla izendegi gaurkotua; eta 4.500 sarrerako hiztegi bat, hainbat zalantza, erabilera oker eta neologismo biltzen dituena ■

«ITXASNEREN BEGIAK».
MERCE ESCARDO, GEMMA SALES. ELKAR.

DORTOKAREN Liburuak saileko zenbaki honetan, Itxasne izeneko neskatila da protagonista. Haurrei zuzendurik, bertan, bere begiak momentu horretan dagoen lekuaren arabera nola aldatzen diren azaltzen dute Merce Escardoren testu eta

TXALAPARTA

Argitaletxea

**Gure
Liburuak**

78 Posta kutxa 31300 Tafalla
 Tel.: (948) 703277 Faxa: (948) 755012

HARPIDEDUN TXARTELA

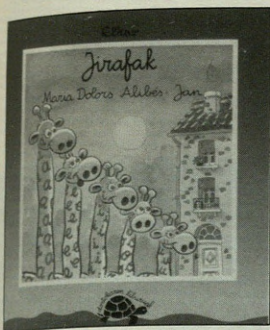
Izen-abizenak _____ Zbakia _____
 Kalea _____ Posta kodea _____
 Herria _____ Tfno _____
 Probintzia _____
 Ordaintzeko mota ☐ Kontu korrentea ☐ Jasordainuz
 Bankua edo kutxa _____ Sukurtsala _____
 Kontu zenbakia _____ Herria _____

Honen bidez baimena ematen dut Txalaparta argitaletxeari ordain dakizkion, nire kontura, liburu kontzeptuarengatik igortzen dituen erreziboak.
 Data _____ Sinadura _____

Gaztelaniaz 8 / 10 liburu urteko ☐
 Euskaraz 4 liburu urteko ☐
 Bietan 11 / 14 liburu urteko ☐

Gemma Selesen koloretako marrazkiek ■

«JIRAFAK». MARIA DOLORS ALIBES, JAN. ELKAR.

JIRAFKA, Jirefa, Jirifa, Jirufa eta Jirofa pertsonaiak agertzen dira lan honetan, altuera ezberdineko jenero honetako animaliak. Haurrentzat egokia den liburu honek «Girafes» jatorrizko izenburua duen obraren itzulpena

da. Jan marrazkilaria arduratu da irudiez ■

«SENEZ».

12. ZENBAKIA. EIZIE. 183 orr.

EUSKAL Herriko Unibertsitateko 11. Uda Ikastaroen barruan, «Itzulpena eta interpretaritza: komunikaziorako eta normalizaziorako tresna» ikastaroa antolatu zuen iazko abuztuan, Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretarien Elkarteak. Bertan, Euskal Herriko eta Espainiako itzultzaile, nahiz Itzultzaileen Nazioarteko Federazioko Hizkuntza Minoritarioen Batzordeko kideek parte hartu zuten. Itzulpenari buruzko jardunaldi hauetan burutu ziren hitzaldiak dira itzulpen eta terminologiazko aldizkariko

zenbaki honetan biltzen direnak ■

«AUZOKA».

1992ko AZAROA. 36 orr.

DONOSTIAKO Euskara Udal Patronatuak plazartzuten duen aldizkariaren azken zenbakian, gai hauek jorratu dituzte, besteak beste: Donostiako kaleetan izango diren zenbait aldaketa, Lasarten burutu zen 3. maratonia, Gesaltza inguruan aurkitutako aztarnategia, Maastricheko Ituna eta aurtun Everestera igo diren euskaldunak. Azaroako data duen aldizkari honetan, Bixente Barandiaran Altzako bertsolariari egin diote elkarrikteta, eta zenbait komiki eta berri labur ere agertzen dira ■

FISIKA OROKORRA

«FISIKA OROKORRA».
UEU-KO FISIKA SAILA.
UEU. 699 orr.

ARGITALPEN hau prestatzeko garaian, Jose Ramon Etxebarria «Fisika Orokorra (I)» eta «Fisika Orokorra (II)» lanetan oinarritu da. Liburu honetan, Zientzia Fakultateetako lehenengo mailetan Fisika Orokorrerako ikaslaroetan ohizkoak diren gaiak bildu dira ■

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Leitzarandik iluntasun argi bat

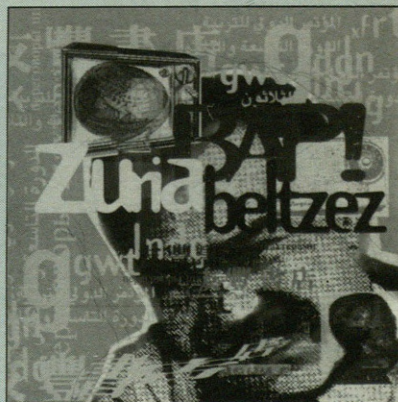
EGUZKIA irten da, iratzarri naiz, ohean nagoela *play* teklatoa zapaldu dut eta hara non, doinu berri bat nire kutxan. Sarrera lasai xamar bat, hasieran ez dut taldea ezagutu, berria dirudi. Hitzak entzutean zer nolako buruhaustea, erdara-euskara nahaste bat, baina zer dio? Hernaniko Euskal Herrian Euskarazek egindako hitzak dira, abesti osoa, hitz ezin hobeak. Nik neuk ere gaueko amets gaiztoak gogoratzen ditut, «ametsak buruan, bizitzak, zapuztuko dizkidan ametsak». Abesti oso erakargarria, bigarren ahots batek lagundua, doinua ederra bezain landua, gitarreo paregabeak...

Ahoa zabalik daukat eta ez da aharrausia, nahiz eta oraindik lo egiteko gogoia izan, orain ere «*ni eta ni borrokan elkarren artean*» aurrera doan abestia; zer esanik ez! Urrunetik datorren neska ahotsa dator orain,

zer? HIES oihukatzen du ahots polit batekin, abestian zehar bere ahotsa nabarmentzen delarik, arazoarekiko jarrera, jarrerarekiko arrazakeria, inora ez doan garaia.

Seigarrenean nago konturatu gabe, ordu laurdena baino gehiago daramat ohe gainean bueltaka, salto txikiak emanez. Liburua hartzen dut baina denbora gutxira berriz utzi beharra daukat, «*San Prantziskon bueltaka, txino bati su eske*» doinu *raper* bat entzuten dut, saltoa eman eta dantzan dihardut, erotasunean murgildua. Hurrengo abestia gogorragoa da, hitzez eta musikaz, «*Beltza zuriz, zuria beltzez*» kantu gogor xamarra, hauek betiko Bap! dira. Komunikazioaren inguruko ideiak; irratan, telebistan eta prentsan atera, irakurri eta ikusi daitekeenari buruzkoak.

Ohera bueltatzea erabaki dut, bertako berotasuna atseginarria baita,

«ZURIA BELTZEZ».
BAP. BASATI DISKAK

bi abesti edo falta dira bukatzeko, hauek ere gogorrak dira, diskoa bezalakoa baina oraindik erdi lo naiz, nahiz eta disko honek edonor iratzar dezakeen. Bezperako gaua latza izan zen, beste aldera jiratu eta banao lotara.

PATXI GAZTELUMENDI

T E I L A K

■ EHU-KO IRAKASLE
KALERATUEN POSTUAK

EHU-KO Gobernu Batzordeak, Informazio Zientzien Fakultateko lau irakasle kaleratuen lanpostuak lehiaketa publikora ateratzea erabaki du. Ez legezkotzat jo dute kaltetuek, Estatu-tuen aurka egin dutelakoan. Egoera honen salatzeria jo duten irakasleen artean, Jose Ramon Etxebarriak, 65 egun daramatza Leioan entzerraturik.

■ EUSKARAZ BIZITZEKO
KONPROMEZUA

ONDARROAKO elkarteek eta Udalak, euren arteko harremanetan eta herrian antolatzen diren ekitaldietan euskara bultzatzeko konpromezua hartu dute. Kanpora begira, talde eta erakunde bakoitzaren adierazle ezaugarriak euskara hutsez agertuko dira, barne funtzionamenduari begira ere joera horren indartzera egingo dutela. Arrasate ondoren hitzarmena sinatu duen bigarren herria da.

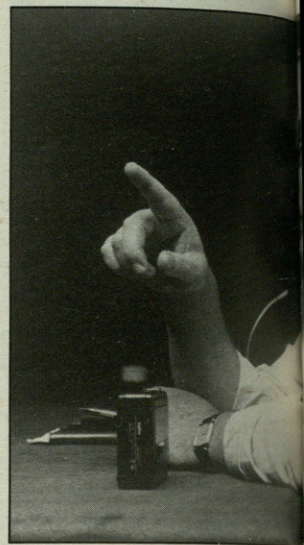
■ ALBISTEGIETARAKO
ESKU LIBURUA

EUSKARAZKO albistegietarako esku liburua aurkeztu berri du EITBk. Komunikabide mailako hizkuntz arazoak konpontzeko eztabaida materializat jo zuen Joseba Arregik aurkezpenean. Kultura sailburuak gehitu zuenez, egunkari instituzionalaren proiektuaren —iraganaldia erabili zuen proiektua aipatzeko orduan— ondorioz sorturiko emaitza dugu honakoa. Bestalde, komunikabideei begira landuko den sorta baten lehen urratsa.

■ FORUAKO
AZTARNATEGIA MUSEO

FORUA herrian orain dela hamar urte aurkitutako erromatar garaiko aztarnategia aire zabaleko museoa bihurtzeko erabakia hartu berri du Bizkaiko Foru Aldundiak. Erakundeko ordezkariak adierazi dutenez, herri erromatarra izandako kaleetatik ibili ahal izango du, aurrerantzean, jendeak.

E R R A N A K E R R A N

«Gure politikan, kalitate aldetik, euskal antzerki topaketak garrantzitsuagoak dira».

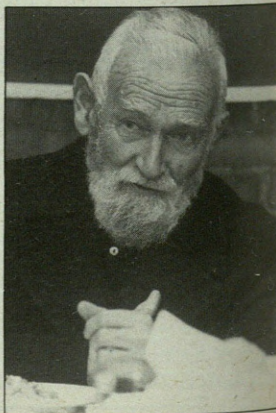
Eusebio Larrañaga, Kultura Saileko zuzendaria. Egunkaria, 92-XI-21.

«Hizkuntza fantasma bat begaldatzen ari da gure artean».

Bernardo Atxaga, idazlea. Deia, 92-XI-25.

«Orain arte dena nire herriaren alde egin dut. Hemendik aurrerakoa amorrus egingo dut».

Jorge Oteiza, eskultorea. Egunkaria, 92-XI-21.

TXUTXU - MUTXUKA

ARRASATEREN ONDOREN OÑATIK ERE MULTIMEDIARANTZ JO DU

MODU honetan azaldu du «Herri-ko» aldizkariak, herri-komunikabideen berripaperak, Oñatin burutzen ari den egitasmoa. Euskara suspertzeko xedeari erantzuten dion Laixan kultur taldeak zenbait proposamen luzatu berri dizkio Udalari, udal komunikabide, «Kontzejupetik» aldizkaria eta Txantxiko irratia indartzeko ahalegin bateratuak eragin daitezen. Aurkeztutako proiektuaren arabera, hilabetekari bihurtuko litzateke «Kontzejupetik» aldizkaria, udal informazioa eta bestelakoak bereganatuz. Irratiaren programazioak sendotze aldera egingo luke, era berean, horretarako kazetari bat baliatuz.

NOR - NORI - NOR K

«Guggenheim ez da dirulaguntzen murrizketen errudun».

Javier Gonzalez de Durana,
Guggenheim Museoko
aholkulari batzordekoa.
El Mundo, 92-XI-25.

«Jende purtzila gizentzen ari da gure kontura Guggenheimekin».

Agustin Ibarrola,
eskultorea.
Egin, 92-XI-26.

«Egungo ETB alderdi politiko baten jostailua baizik ez da».

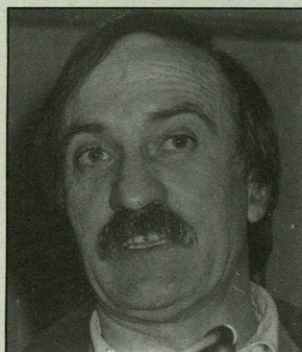
Piarres Xarriton, idazlea.
Egunkaria, 92-XI-21.

«Antzerkia euskaraz egitea asaldagarria da».

Jon Gabella, antzezlea.
Egin, 92-XI-25.

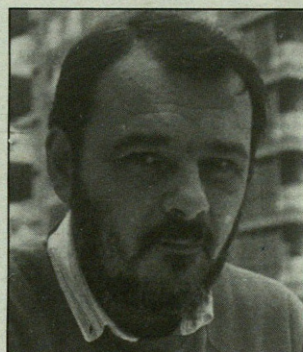
«Euskal Herrian guztiok sentitu izan ditugu gure buruak obabar, ezta? Hau da egungo literatura klasiko izan daitekeen forma bakarra».

Joseba Gabilondo.
Deia, 92-XI-23.

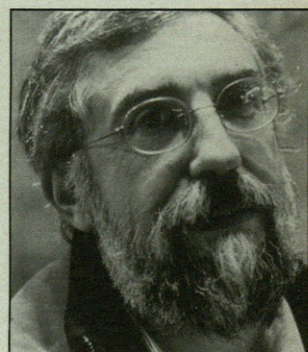
J.L. MAITIA

Seaskako lehendakariak bere kargua uztea deliberatu du, hamar urte eta gero. Garai zailetan, Ipar Euskal Herriko ikastolak onspen ofiziala izatera eramán dituen Jean Luis Maitia ezterenzubitarrak, Seaska bezalako elkarteak ekipoak berri beharra azpimarratu zuen bere erabakiaren arrazoitzean ●

A. OLARIAGARI

«Basotik edanez» liburua argitaratu dio Erein argitaletxeak. Lan hau, «El Diario Vasco» egunkarian plazaratzen duen Alukiss pertsonaiaren tira aukeratuek, eta hogeitabost idazlek hainbat animalari buruz idatzitako testuek osatzen dute. Piztiario moduan bataiatu dute egitasmo berria ●

E. LOPEZ ADANEK

urrats berriak emango du oraingoan. Pentsalari eta idazle bezala ezaguna den Beltzak ate berriak ireki dizkio bere sorkuntza lanari. Oraingoan, eleberri baten prestatzen ari da, zeinean protagonista ertzain bat izango den. Notizia hau Susa aldizkariak jaso du egin berri dion elkarriketa luzean ●

Toloño mendia inguruetako garaientakoa da eta ez da ohizkoa Arabar Errioxan 1.271 metroko mendi bat lautadaren erdian aurkitzea.

Toloño, Erdi Aroko pasadizuen lekuko

ARABAKO Errioxan kokaturik dagoen Toloño tontorrera bideratuko ditugu gure urratsak. Bastidaraino heldu eta bertatik, 619 metrotik, iparrerantz abiatuko gara, urrutira bere handitasunean izugarri altxatzen den Tolo-

ño rantz. Herritik bertatik Andra Mari eliza ikus dezakegu Toloño tontorrean.

Bide zabal batetik Toloño rantzko norabidea hartu eta berehala egingo dugu topo San Gineseko baselizarekin. Altuera irabazi

ahal atzean uzten ditugu mahasti berdeskak eta, haien orde, tama eta artea nagusitzen zaizkigu apurka. Aurreraxeagotik, bide bazterretik, Humilladeroko baseliza ageri zaigu erortzekotan jada. Paisaiak berak

geldiunetxo bat eskatzen du: Arabako Errioxa hegoaldera, eta haren atzean, hegoalderago, San Lorenzo eta Pique-raseko mendiak; Ebro ibaiaren itzuli geldoak; Conchas de Aroko menditarteak... Humilladeroko baselizan gaude jada (1.060 metro) eta ordubete behar izan dugu Bastidatik hona.

Beste ordubete Toloño noko elizan egon ahal izango gara (1.155 metro). Zalantza barik eraikuntza galanta izan zen Toloño mendian egindako hura. XIV. eta XV. mendeetan Jeroni-

mo apaizen esku ei zegoen. Haize eta eurien indarrek irentsi dituzte jada garai bateko handitasun haiek.

EDERRA eta garrantzi handikoa zen, baina bada airean geratzen den galdera, zergatik 1.000 metrora eta inor gutxi pasatzen den leku batean halako eraikuntza? Historialariek erantzun beharreko galdera, guk gorantz jarraitzen dugu eta atera garenetik hiru ordura, ermitan hamarretakoa egin ondoren, gailurrean gaude (1.271 metrotara). XII-XIII. mendean gaztelu antzeko baten arrastoak ageri dira goian, eta karlistadetan ere gerrarako erabili zen.

GAILURRETIK, Arabako Errioxa bere osotasunean barneratu ondoren Ribaseko leporantz joko dugu, bertatik pasatu beharko baitugu Ribas de Teresoko mendataraino iristeko (945 metro). Gailurretik ordu t'erdian lasai irits gaitezke mendatera eta handik, autoz nahi izanez gero, nahi dugun lekura abiatu ■

EUSKAL ESPEDIZIOA

Iparraldetik Akonkaguara

AZKEN aldian Euskal Herri-rik Everest eta munduko beste zenbait tontorretara hainbat espedizio egin dira. Oraingoan, lehen aldiz, Ipar Euskal Herri-rik antolatuta da Akonkagarako

espedizioa. 1993ko urtarilean Amerikako mendi garaienera abiatuko den espedizioa Uztaritzeko Xogori mendi taldearen inguruan antolatu da eta 14 pertsonak parte hartu-

ko dute. Gipuzkoar bat eta Nafar bat espedizioan badaude ere, gehienak Uztaritze eta inguruko herrietakoak dira.

Taldeak bidaia egiteko beharrezko duen dirua biltzeko hainbat saio prestatu ditu eta horretarako kamisetak, afitxeak eta beste zenbait gauza atera dituzte, eta hauek lortu nahi izanez gero, Xogori mendi elkartera jo daiteke.

Espedizio kideek 6.959 metroko mendi hau eza-gutzeaz gain, Ipar Euskal Herrian mendi zaletasuna indartzea dute helburu.

MOKO FINA

• MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA

HURA OTORDUA!

JOSE MARIA
VITORIA

«TXIRIBITON»

Pailazoa

Jaterakoan txantxarik ez

TXIRIBITONEK oso serio hartzen du jate kontua. Bozina, pintura eta jazki koloretsuak alde batera utzi eta sabela ongi bete arte ez du txintik ere esaten. Gero, gerokoak. Eta aurretik, beharrezkoa baldin bada, jatekoa berak prestatzea ez zaio inporta. Oso sukaldari ona, barazkiak eta arraina ditu gustokoen, eta azaroko txerriak plazer bitxitzat ditu.

Denetik jan behar dela ongi ikasia du, baina neurriaren kontua ez du oso aintzat hartzen. Sagarardoaren maitalea, etxetik kanpo irtetea Donostiako «Urepel» edo Zarauzko «Karlos Arguiñano»n afaltzeari ez dio ukorik egiten. Hala ere, etxean bezala inon ez dela jaten esaten du behin eta berriro. Serio, txantxak plater baten aurrean jarritakoan amaitzen zaizkio eta. Izan ere, ez da txantxetako gauza izango horrelako gizaseme bat bapo lagatzea!

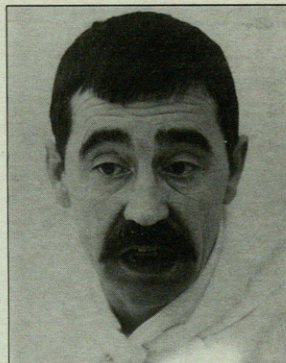
EAEko jakiak Juan Cruz Allirentzat

EZ dut Alli Jauna ezagutzen baina azken urte honetan hartu dituen erabakiek harritu naute. Esan daiteke erabaki normalak izanik ere, ni murgiltzen naizen giroan nolabaiteko harridura sortu dutela. Egoera normal batean Alliren erabakiek ez lukete harridurarik sortuko. baina hau ez da horrela, giro politikoa guztiz nahastuta dago jadanik, 'zezen plaza' honetan badakigu nor den toreroa, nor banderilleroa, nor zezena eta nor pikatzailea.

Hauze litzateke guk eskainiko geniokeen menua. Hasteko foie eta barazkien tarrina hotza tomatezko olioazpinarekin. Ondoren, neguko barazkien menestra bakailoarekin. Hirugarrenik, oilagor erreka bere zukuan, Nabarnizeko arbiekin. Azkenburuko gisa, karamelu, pinazi eta intxaurren milorriak, txokolatezko izozkia.

Edateko, berriz, lehen platererako Txomin Etxaniz txakolina, bigarrenarako Gran Feudo ardo gorria eta hirugarrenarako, 82ko Coto Imaz erreserbako ardo beltza.

Gustatuko litzaidake bizkaitarrek prestatutako bazkari hau, beste hiru probintzietako ardoak erabiliz egina dagoena, balio izatea Euskal Autonomi Elkarte eta Nafarroaren arteko lotura estutzeko ■

Juan Cruz Alli agintera iritsi zenetik guztien ahotan izan da, gai bat ala beste dela eta.

LEHIAKETAK

Baserriko gairik onenak lehian Zumarragako ferian

ABENDUAREN 13an Santa Luzia eguna dela eta, lehiaketa ugari antolatu dira Zumarragan. Euskadi enpa-

rantzan barazki, fruitu, Errezil sagar, kapoi, baserriko oilasko, pottoka eta buzkantza lehiaketak burutuko

dira. Lehiaketa hauetako batean parte hartu nahi izanez gero izen emateko epea abenduaren 10ean bukatzen da. Zumarragako Udaletxean bulego berezi bat zabaldu da honetarako, telefonoa 72 30 00. Aurtengo sariak 20.000 pezetatik (1.000 libera inguru) 6.000ra bitartekoak izango dira. Lehiaketa guzti hauetan Zumarragakoak direnentzat sari bereziak egongo dira.

ZUMARRAGAKO Udalak hainbat arau eman ditu pottoka, kapoi, baserriko oilasko eta buzkantza lehiaketatarako, bakoitzak bete beharreko baldintzak zeintzuk diren azaltzeko ■

Inguruetako barazki, fruitu zein animalia bikainenak bilduko dira Zumarragako Euskadi enparantzan abenduaren 13an egingo den Santa Luziako ferian.

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA
Elhuyar-eko kidea

Agur Galileo

Astero, zientzi gairen bat jorratzen dugu Argiak utzi-tako txoko honetan, baina txanda honetan Galileo Galilei jauna zuregana jo nahi dugu zenbait galdera edo portaera argitu nahian.

Orain dela gutxi Aita Santuak azaldu zuenez zure hipotesiak zuzenak omen dira, hau da, Lurrak Eguzkiaren inguruan biratzen duela esan zenuenean erabat asmatu zenuela alegia.

Hala ere, mende batzuk igaro dira baieztapen hori egin zenuenetik eta orduz geroztik gaurdaino zientziak asko aurreratu du; gainera, nahiz eta Erromak zuk esandakoa orain baieztatu, ikas-tetxetan aspaldidanik irakasten da zuk esandakoa. Espaziora bidalitako espaziuntzietako astronautek ere baieztatu dute zure teoria eta honi esker gaurko zientziaren garapena geldi ezina da.

Ba al zenekien aurten teleskopio bat espazioratu dutela eta teleskopio honetatik asko espero dela? Besteak beste, Lurraren hasiera nola-koa izan zen jakin nahi da eta horretarako, Lurraren sorrera-garaian Lurrak igorritako izpiak espazioan zehar galdurik ibiliko direla uste de-

nez, teleskopioaren bidez horiek ikustea lortzen badugu Lurraren sorrera ez da misterio izango. Hau dela eta, ideia bat bururatu zait ea zer iruditzen zaizun. Lurraren hasierako izpia ikustea lortzen badugu, zure garaiko izpiren bat harrapatzea ere posible izango da. Izpi hori harrapatu ondoren, bertan duen informazioa aldatzerik egongo litzateke agian. Horreraino iritsita Galileo, nola nahiko zenuke aldatzea informazioa?

Galdera hau egiten badizut, ondoko arrazoi honegatik da: Erromak zure teoriak baieztatu ondoren, beste ohar bat ere egin zuen, hau da, ezin zuela kondenatu zu epaitutako epaimahaia, hau garai hartako giro sozialaren islada bait zen. Nire lagun asko biziki haserretu da Erromak hori esatean, baina niri ez zait iruditzen Erroma hain oker dabilenik, gaur egun, Lurrean eta Euskal Herrian ere antzeko gauzak gertatzen bait dira.

Adibidez, esan eta esan ari zaizkigu krisi larrian gaudela eta krisi honetatik irteketo bide bakarra zenbait enpresa-mota, altzairugintza, papergintza, etab, ixtea dela. Eta guk, langile batzuk izan ezik, mentalki asumituta dugu hori eta beraz, ez zaigu gehiegi axola enpresa horiek ixtea. Langabezian geratuko diren langile horiek besterik ez dira karraxi bizian daudenak eta zure kasuan bezala Galileo lau katu besterik ez dira. Beraz, egunen batean enpresak ixtearen erabakia okerra zela onartzen bada ere, beti egongo da giro sozialaren aitzakia okertasuna leuntzeko.

Esandako hau askotan gertatzen da Galileo, baina aurrera egin beharra dago. Gainera, egia da zientziak aurrera egin badu zuk bezalako zorroengatik izan dela.

Besterik gabe, hartu nire agurrik beroena.

Ondorio txarrik ez duen pilula

PILULA dietetikoak arrakasta handia lortu du EEBBetan, eta horren ondorioz, bertako sendagileak haxe bera hartzea gomendatzen ari dira gizenen gaitzaren erremedio gisa.

MIRAGARRIA iruditu zaio hainbat gaixori pilula hau, kiloak eta kiloak gal baitaitezke batere goserik pasatu gabe. Gizen-tasunaz aski dakien sendagile talde batek azaldu berri duenez, «kasu hauetarako sortu den botikarik egokiena da». Botika honek —dexfenfluraminaz osatua— anfetaminek eta gosea kentzeko pilulek baino emaitza hobekia lortu ditu, eta gainera beste ondorio txarrik ez dakar.

Pilula berri honen ikerketa eta bere mirariak argitaratu aurretik, miloika eta miloika botika saltzen ziren pisua gutxitzeko, nahiz eta asko hartzearen ondorioz depresioak eta sabeleko mina sortu. Gaur egun, gizen guztiak zoro moduan dabilta dexfenfluraminaren atzetik ■

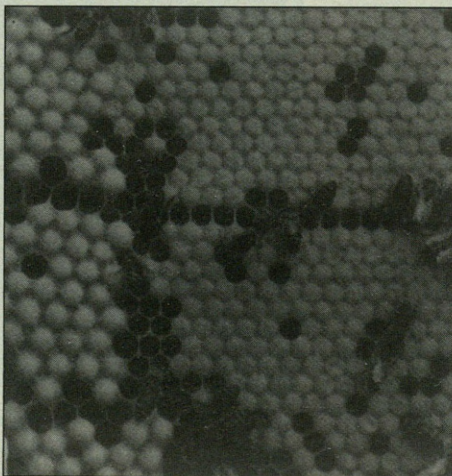
IKERKETA

Ikasi gabeko jakituria

OROITZAPEN bat harrapatu eta transplantatzeak zientzia-fikzio kontua dirudi, baina Steve Rayk eta bere ekipoak erleekin lortutakoa horixe bera da, eta memoriak erleen bizimoduan duen garrantzia kontuan izanda, ez da lorpen makala. Lantalde hau erle helduekin aritu da esperimenduetan. Erle heldu hauek etxerako bidea ongi ezagutzen zuten, behin eta berriz bide bera eginak baitira.

ERLE heldu hauen burmui-

netatik proteina batzuk hartu eta erle enbrioietan ziztatu zituzten. Gero, enbrioia beren sorlekutik urrun, hainbat eta hainbat kilometro urrutirago eraman zituzten. Erle gazteak, helduen proteinak enbrioian jaso zituztenak ziztu batean heldu ziren etxera, bidea ere ez bazekiten ere, eta gainera berehala hasi ziren elikatzen beren kasa, «helduen konportamendua zurrupatu izan balute bezala», Steve Rayk azaldu zuenez ■

Erle helduen proteinak enbrioiei txertatu gero, helduen jakinduria bereganatzen dute. Hau izugarritzko aurrerapausoa izan da ikerketa zientifikoreen munduan.

ETXE ZULOAN

ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • E

KONTSUMOA

Bigarren eskuko autoak ez dira beti mahukak

NORBERAREN gustuen arabera autoa aurkitu ahal izatea ez da gauza erraza.

Autoa martxan

KE hodiak ezer ez duela galtzen ziurtatzeko, oinarekin estali muturra eta autoa martxan jarri. Ongi badago, motorearen segunduz batzuetara geldituko da. Esku-galgak bere lana betetzen duela ere ikusi behar da. Enbragearen funtzionamendua ikusteko, bigarren martxan piztu, esku-galga jarrita. Ongi badago, motorearen gelditu egingo da.

Are gutxiago diru gutxi bazu. Horrelakoetan, bigarren eskuko auto bat erostea da gehienek aukeratzen duten irtenbidea. Baina diru aurrezketa izan beharko litzatekeena askotan inbertsio txar bat bihurtzen da. Horregatik, aukera-ezin-hobeak ongi aztertu behar dira, autoa egoera onean egon dadin benetan. Hona hemen kontuan hartu beharreko puntu batzuk.

KANPOKOA: ate guztiak ongi ixten diren begiratu. Karrozeriako pintura berdindua dagoen ere bai, margo desberdinek lehenetik kolpe batzuk izan ditue-

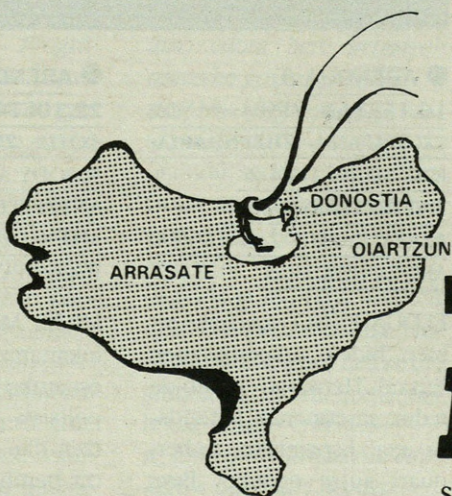
Ezer ordaindu baino lehen, bigarren eskuko autoetan paperak aztertu behar dira. Bertan azaltzen diren motore eta txasi zenbakiak erakutsitako autoarekin bat datozela ziurtatu behar da.

la adieraz dezakete eta. Kappa irekitakoan, kable, lotura eta hodi guztiak egoera onean dauden ikusi. Neumatikoen marrek nabarmenak izan behar dute eta ordezkioa beharrezkoa da.

BARRUKOA: martxan ongi sartzen diren ala ez ikusi.

Kotxearen galgek ongi funtzionatzen duten ala ez begiratu. Beste hainbeste argiekin, bozinarekin eta besteekin. Berogailua ere ikusi behar da, bolanteak dardararik ez duela eta gasolina edo olio usainik ez dagoela ziurtatu ■

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12-35 49 14

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

«Galakt-Hika» saioak bideojokoen munduari ateak irekitzen dizkio, astero, astelehen gauetan, abentura, ezusteko eta sariak eskainiz.

● «Galakt-Hika» saioan bideojokoen mundura hurbiltzen gaituzte Iñigo Zubizarreta eta Yolanda Alzolak. Astelehenean, azaroaren 7an. 19.00etan.

● Asteazkenean, abenduraren 9an, «Ilunabar Aldea»: «Wongen gauza galduen bulegoa». Galderra zail eta korapilatsuen erantzun bila dabilen gaztea beste dimentsio batean jausten da. 23.25etan.

● Azaroaren 10ean, «Alfred Hitchcocken ordua»: «Begira tximinoa dantzan». Londreseko negozio gizonak, asteburua amorante kuttunarekin pasa nahi du ezkutuko herri txiki batean. Trenean doala, ezezagun bat irain-

ka hasten zaio, bidaiaren destinoaz galdetzen diola. 22.55etan.

● «ETB Kantxa» kirol saioak lau t'erdiko txapelketaren partidu interesgarria eskainiko digu, Errasti eta Belokiren artekoa. Honez gain, albiste nahiz lehiaketarik ere emango du. Ostiralean, azaroaren 11n, 22.40etan. Igandean berriaz, azaroaren 13an, **zirklo kross laisterketa**: Igorreko Nazioarteko Saria. 12.00etan.

● Larunbateko marrazki bizidunen sailean, «Gulliver espazioan zehar» izeneko filmea aurkeztuko da. Gulliverrek bidaia ugari artean, espaziora joko du oraingoan. 12.20etan.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Hamairugarrenean bukatuko da «Penelope-Enea» komedia. Ulises landare haragile brasildarra, Rita eta auzokide bitxi kontuak amaitutzat emango dira honela. Ate handitik ateratzeko aukerarik gabe bukatuko da «Penelope-Enea», egoerari aurre egin dioten antzezleen trebezia eta ia iotasuna auzitan jarri gabe, oso motz geratu baitira honelakoetan sortzen diren espektatibak. Gidoi indarge eta irri zaileko komedia honen ondorengo erronka atzera begira egin dute hain zuzen, ETBko arduradunek, «Bi eta bat» berreskuratzuz. Bien arteko konparazio nahiz kalitate mailetan sartu gabe, etxe barruko produkzioetan egon dagoen aukera murrizten seinale ere bada. «Penelope-Enea» agortu delako amaitu da. Azaroaren 7a horren lekuko.

Julian Gayarrerren bizitza

ASTELEHENA 7, 15.15ETAN.

ZINEA:

«AZKEN ERROMANTZA».

ZUZENDARIA: JOSE MARIA

FORQUE. ANTZEZLEAK:

JOSE CARRERAS, SYDNEY ROME,

ANTONIO FERRANDIS ETA

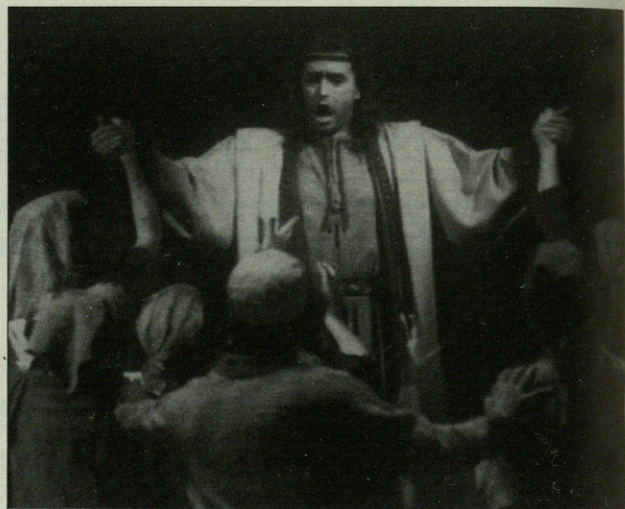
MARIO PARDO.

JULIAN Gayarre, euskal tenore handiaren bizitza kontatzen du pelikula honek. Julian errementaria izan zen gaztetan. Hilarion Eslava jaunak hurbildu zuen

kantagintzara, kantatzen entzun eta Madrilera joatea proposatu ziola.

Madrilen egonda, Kontserbatorioan beka baten jabe egin zen. Ondoren etorriko ziren biba eta txaloak, munduko tenorerik ospetsuenen artean jarri baitzuen bere burua.

Jose Carreras tenore go-raipatuak betetzen du kantari nafarraren papera. Ondo bete ere, doinu eta musika ederren konpasean ■

● ABENDUA 8,

16.15ETAN. ZINEA: «SANTA

CRUZ APAIZA». ZUZENDARIA:

JOSE MARIA TUDURI.

ANTZEZLEAK: RAMON

BAREA, CARLOS ZABALA ETA

AIZPEA GOENAGA.

ELDUAIENGO apaizak armen bidea aukeratu zuen Euskal Herriaren eskubide nahiz sinesmenak defendatu eta Espainiako gobernuari aurre egiteko. Bere bizitzaren berri emango digun pelikula honetan zehatz-mehatz kontatzen zaizkigu guztiok.

● ABENDUA 9,

22.10ETAN. ZINE GAUA:

«LOTIA». ZUZENDARIA:

WOODY ALLEN.

ANTZEZLEAK: WOODY

ALLEN, DIANE KEATON, JOHN

BECK ETA MARYA SMALL.

MILES Monroe operatzeko lokartarazi eta 2174. urtean esnatuko da. Esnatzean, polizia medikuak atxilotzen ditu ustekabeak, iraultza berehala datorrelakoan. Gertakari hauen ondorioz, abentura mordotan murgilduko zaigu Miles Monroe protagonista.

Jaime Otamendi hainbat lan burutu ditu EITBn, oringoan Euskadi Irratiko programazio arduradun postuan harrapatu du hamargarren urteurrenak.

Jaime Otamendi: «Sakontze lan bat egin behar dugu eta horretan ari gara»

Azkenean iritsi da zorioneko abestiak aspaldi iragarritako unea: EITBk hamar urte bete ditu. Denbora tarte dexentea, baina askozaz luzeagoa da —hala nahi genuke bederen— betetzeko gelditzen zaion bidea. Urteurren honetaz eta Euskadi Irratiak dauzkan kezka eta egitasmoen mintzatu gara programazio arduradun den Jaime Otamendirekin.

ARGIA. Denon abotan dabil egunotan zuen hamargarren urteurrena. Programazio arduraduna zaren aldetik, zer aldaketa egin duzue hamargarren urteurrenari begira?

J. OTAMENDI. Aldaketa gutxi. Hamargarren urteurrena ospatzeko euskarari buruzko gogoeta izan nahi luketen bost mahainguru antolatu ditugu, Euskal Herriko toki desberdinetan egingo direnak. Gero gure fonoteka eta artxiboa astindu ditugu eta garai bateko grabaketa zaharrak atera, baina gainontzean ezer berezirik ez.

A. Jendeak zergatik entzu-

ten zaituztela uste duzu: euskaraz jarduten duzue-lako edota bere beharrak asetzeko gai zaretelako?

J.O. Nik bigarrenagatik izatea nahi nuke. Izango da oraindik orain euskara hutsan ari garela entzuten gaituenik, baina iruditzen zait gaur egun jende asko dagoela gure irratia balekoa delako entzuten duena. Horixe litzateke gure helburua: jendeak Euskadi Irratia balekoa delako entzutea.

A. Zer asmo daukazue etorkizun hurbilari begira?

J.O. Nik uste bagoazela bidean. Sakontze lan bat egin behar dugu eta horretan ari gara. Alegia, bide bati heldu

diogu, hor dago bide hori, eta eguneroko lanean benetan saiatu beharra daukagu. Egunero-egunero egin behar izaten da lana hemen, eta horrek nahikoa zeregin ematen digu. Jarritako bide horretan sakontze lanetan aritzen gara, eta hori da daukagun egin beharra.

A. Zuk, pertsonlari, «Goi-zean bein-en jarraitzeko asmoa daukazu»?

J.O. Aurtengo ikasturtean behintzat bai. Hortik aurrera nekez esan nezake zerbait; bostgarren urtea betetzera goazelako batetik; bestetik irratian urteka lan egiten delako. Ikasturte amaieran balantzea egiten da eta horren ostean egindakoa, animoak eta egin litezkeenak neurtzen dira. Hori ikasturte amaieran pentsatzeko zerbait da. Nik nahiago dut hurrengo eguneko programan pentsatzea.

AITOR ZUBEROGOITIA

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Egun Bete

Egun Bete izenpean ostiralero ETB-1en eskeintzen den informazio saioak Euskal Herriko pertsonaia edo ekintza baten inguruan mugitzen den jendearen bizitza eguneko 24 orduetan nolakoa den erakusten du. Horrela klausura monjek, itsas gizonek edo diputatuek nola betetzen duten lan egun arrunta izan da saio batzuen mamia.

Programa hau interesgarria da, jende askorentzat ezezagunak diren kolektibo batzuen bizimoduak erakusten dituen heinean. Harritzekoa izan zen klausura monjak, komentutik irtetzeko eskubidea ez dutenak eta mundua urrunetik ikusten dutenak telebistan ateratzeko prest egotea, hormen atzekaldean zer dagoen ezagutzeko balio izan zigun. Diputatuen kasuan askotan etxe barruan konpontzen direnak ez genituen ikusi, baina jendeak ezagutzen ez zituen beste ekintzak bai.

Bestalde, ikuslearentzat interesgarria izateaz gain, saioan agertzen direnentzat ere bada. Itsas gizonek adibidez, beraien lanaren egoera txarraren lekukotasuna eman zuten.

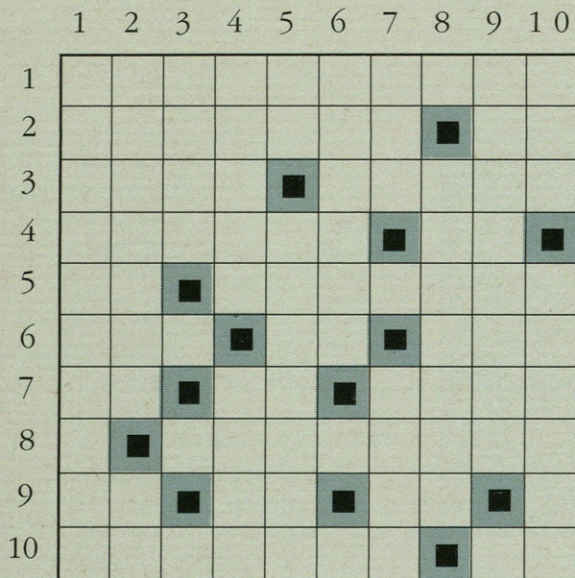
Eguneko krisi ekonomikoarekin ziur kolektibo ugari desiratzten daudela beraien arazoak telebistan kontatzeko. Egun Bete, lan arazoak gizartera helarazteko beste bide bat dute.

JAIONE OGIZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gipuzkoako eskualdea. 2.- Iharduera. Titanioaren sinbolo kimikoa. 3.- Arau. Landare mota. 4.- Hegazti mota. Kontsonante bikoitza. 5.- Galioaren sinbolo kimikoa. Arabar. 6.- Arnas ezak hil. Ataka hitzaren kontsonanteak. Norekin atzizkia. 7.- Lutezioaren sinbolo kimikoa. Azken eta lehena. Izaera, nortasuna. 8.- Bokala. Bilboko. 9.- Ez eme. Aurrizki latinoa. Gipuzkoako ibilgailuetan. Tona. 10.- Agiri mota. Gar.

GOITIK BEHERA: 1.- Taloak egiten dituztenak. 2.- Orekan ipini. Jainko egyptiarra. 3.- Zuberoako herria. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Boroaren sinbolo kimikoa. Kontsonantea. 4.- Haragia. Toka, zuen. 5.- Selenioaren sinbolo kimikoa. Ardi talde. 6.- Mendiko ateak. Bartzelonako ibilgailuetan. Kontsonantea. 7.- Bizkaieraz, gehiegi. Kontsonantea. Dirua. 8.- 500. Baldar. 9.- Atzeritik lanera etorritakoa. Sufrearen sinbolo kimikoa. 10.- Gipuzkoako herria. Onetsi.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ametitua
Arakatua
Karratua
Segalari

7 letra

Amatatu
Aretoak
Saiatua
Zurgina

4 letra

Atal
Bare
Baoa
Batu
Ekai
Ekar
Ekin
Elai
Esan
Ezak
Guti
Isun

Koru
Laia
Naiz
Nini
Soka
Tati
Ulia
Zare
Zati
Zati
Zeta
Zuri

3 letra

Art
Lai
Olo
Uki

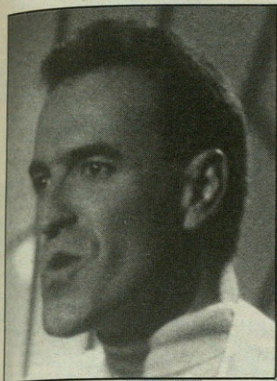
2 letra

Ai
Ar
II
La
Lo
Ma
Ru
Zu

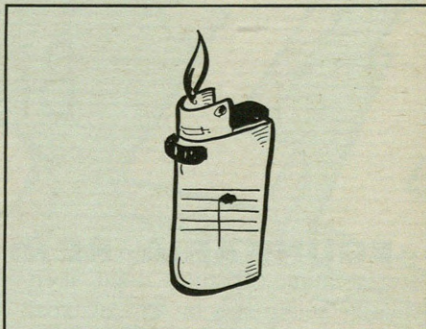
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Zeanuriko abeslari baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7	
8	9	10	11	12	13	14	15

Gorotza		Intsektu mota		Bizkaieraz, dut		Azkazala	
Ona		Nazka		Gipuzkoan, zen			
▶		▼		▼		▼	
		10				2	
IV. hila		▶					
Azkenekoa		▼		Bat		Lehenen- goa	
6		▼		Sarreta		14	
▶		▶		▼		▼	
Urtaro beroa		▶		Kontsonan- te bikoitza		▼	
Hartu ezazu		11		Metal mota		▼	
Itunak		▶		▼			
Lehenen- goa		4		▼			
Gaztigu		▼		Gaisoa		▶	
Aulkiak		1		Suari dario			
▶		▼		Bokala		50	
▶		▶		Ingelesen ohorezko ratamendua		Alderdi ohia	
Neotia		Iodoa		Isurkai zuria		3	
Baldintze- tan		9		(Ald.) Gar		▶	
▶		Ikara		▶		Hiru	
13		Kontson- nantea		5		Tona	
▶		▶		▼		12	
Monastegi zenbaiteko parteak		15		▼		Potasioa	

—Hieroglifikoa—

Nafarroako herria

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

GRUXE

U	M	A	
U	R	D	A
T	E	U	I
R	X	O	R
A	P	O	E
I	P	A	R
E	R	I	A
U	L	I	A
D	A	B	A
S	U	B	A
N	A	H	I

EZKER ESKUIN: 1. Musikagile. 2. Irekidurak. 3. Ra. A. U. Mi. 4. A. Arentioak. 5. Kapar. rA. A. 6. Udatiaz. 7. Larrua. Alak. 8. Urta. Atano. 9. Ara. Irin. A. 10. Kakueta. Ok.

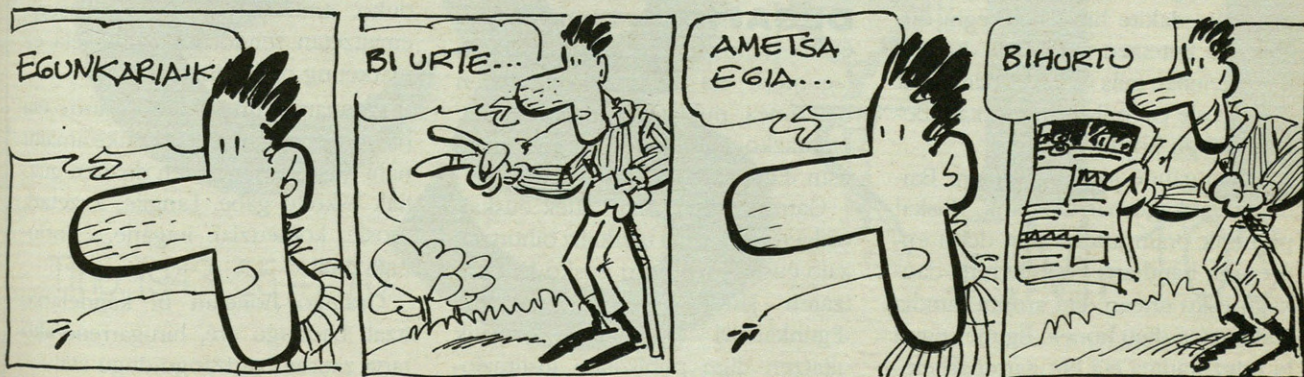
GOITIK BEHERA: 1. Mirakuluak. 2. Ura. Adarra. 3. Se. Aparak. 4. Ikaratua. U. 5. ki. Eria. iE. 6. Achur. A. Art. 7. Gu. Irratia. 8. Irmoa. Lan. 9. Laia. San. O. 10. Ek. Kaskoak.

Hieroglifikoa: Ez du ikasterik

**Hitz
Kateatuak**

H	O	B	E	I	G	A	Z
I	A	I	A	G	I	R	U
B	I	Z	K	I	A	K	R
A	Z	E	L	U	R	T	E
R	I	Z	A	R	E	S	A
O	H	A	R	I	N	K	A
K	I	L	A	S	K	E	O
L	A	N	E	S	K	U	A
A	R	T	S	E	N	T	I
N	A	Z	I	R	U	S	O
N	A	I	Z	B	A	O	A

KAXKU

Bi kandela tartari

«EGUNKARIA»REN

sortze-eguna ospatuko dugu abenduaren seian eta, bi kandelatxoak itzaltzerakoan, gauza pare bat esan nahi dizkizuet 'Zorionak!' banatzen hasi aurretik.

Urtea joan, urtea etorri, euskarazko egunkariak hitz egin bai, baina ez zela egiten ikusita, euskal kazetaritza nahiz kulturaren genbiltzan 70 bat lagun bildu ginen Egunkaria Sortzen ekimenean. Egunkaria eskatze hutsetik proiektua prestatzeari ekin genion aurrena eta proiektua gauzatzeari ondoren.

EAJ, EA eta EE orduan ari ziren Eusko Jaurlaritza osatze lanetan eta Gabriel Urralburu genuen Nafarroan lehendakari. Publizitateak prentsan ezagutu dituen urterik oparoenak ziren eta ekonomi krisia ez zen hurbil sentitzen.

UDAZKENERAKO

agindu genuen «Egunkaria»-ren sorrera eta halaxe atera genuen. Negua baino egun batzuk lehenago. Euskaltzalea, zabala, independentea, nazionala, baterakoia, ez instituzionala, profesionala, militantea eta berria izango zela agindu genuen eta, irakurleek, eguneroko erosleek, herritako laguntzaileek eta iragarleek argi asko dakite hitza bete egin dugula eta betetzen jarraituko dugula. Berrogeitalau mila irakurle, hamabost mila erosle eta milaka publizitate bezero ditugu horren lekuko.

Harro gaude lortutakoarekin. Baina ez daukagu harrokeriarik. Euskal prentsak orain artean izan duen enpresarik handiena eta ederrena daukagu esku artean. Eta ardura handia sortarazten digu honek. Egunez egun bi urtez irautea eta hirugarrenari eki-

I Ñ A K I U R I A

«Euskaldunon Egunkaria»ko zuzendaria

tea gauza handia bada ere, inguruko egunkariak, erdarazko egunkariak, desafio gero eta handiagoa jartzen baitigute egunerokoa aurrean. Haien ondoan aurrera ez egitea euskaldunoi eskaintza periodistiko makalagoa eskaintzea da. Eta ez diogu horrelako etorkizunik opa ez «Egunkaria»-ri ezta euskal prentsari oro har.

DESAFIO horri aurre ekiteko ezinbesteko dira Eusko Jaurlaritzaren laguntzak eta erakunde publikoen begirunea, publizitate instituzionala, erdarazko egunkarien maila arruntetan «Egunkaria»-ra erakartzeko.

Gauza jakinak dira hauek euskaltzaleen artean. Eta ulerkaitez bihurtzen zaio euskaltzale horri Eusko Jaurlaritzaren jarrera. Zergatik ez dio «Egunkaria»-ri laguntzen? Zergatik ukatzen digu publizitate instituzio-

nala euskaldunoi?

Erantzun zaileko galderak dira. Ezin baitaiteke laguntza ukatu Kultur kontseilariak eredu gustoko ez duela esanez. Ezin baita esan publizitatea ez sartzeko kontsignarik ez dagoela eta gero ez sartu. Zer gehiago frogatu behar du «Egunkaria»-k salmenta eta iraupena frogatu eta gero? Zer gehiago Euskal Herriko komunikabiderik independenteena garelako egunez egun erakutsi eta gero?

INDEPENDENTE izate horretan egon daiteke gakoa. Baina, jarri genuen oinarrietan eta berriro diogu orain, independente izaten jarraituko dugu. Euskaldun guztion «Egunkaria»-k ez dauka beste biderik independente izaten jarraitzea baino. Euskaldun mota guztiak biltzeko moduko egunkaria egitea esan nahi du zabala izateak. Eta EAJ-PSE-EE Jaurlaritzak hau ulertzen ez badu nekez bideratuko da herri ekimen eta instituzioen arteko elkarlanik. Herritarren laguntza eta parte-hartzean mamuak dakusan Jaurlaritzak nekez euskaldunduko du Euskal Herria.

Hitz egiteko prest jarraitzen dugu «Egunkaria»-n eta, denborak aurrera egin arren, ez dugu itxaropenik galduko, arrazoa eta sinesgarritasuna emaitzetan sendotzen baitira eta ez marketing operazioetan.

Hirugarren urteari aurrez aurre eta baikortasunez begira, ez nuke amaitu nahi «Egunkaria» eusten duzuen guztiak eskertu gabe. Langile, kazetari, erosle, komertzial, iragarle... Zorionak zuei!

Oraingo honetan bi kandelatxo itzali baditugu ere, hirugarrenarako tarta zatiren bat izango dugu eta!

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

I · R · A · T · I · A

eggn

F.M. 103.0

Tfno. (943) 55 47 70

1992an

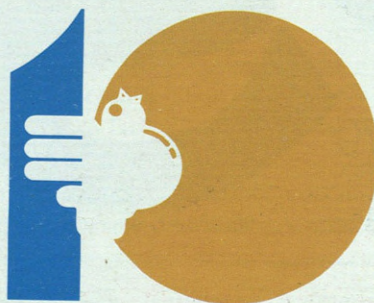

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego alde-tik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zerginik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE